

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 20 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH.

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 74.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWAŁE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700

PRENUMERATA: miesięczna z 2-razową dostawą w Łwowie i na prowincji 8 zł. 60 gr.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWAŁE 3, PARTER, TELEFON 228-16.

PRENUMERATA: poranne wydanie w Łwowie bez dostawy 4 zł. z dostawą 4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 80 gr.

TELEFONY: REDAKCJI: 208-22 i 287-50. ADMINISTRACJI: 227-68. Należność poczt. opłacono ryczałtem.

Polonia amerykańska wierna tradycjom demokracji

WARSZAWA, 1. I. (Tel. wł. „Chwila“). (f.). Z Chicaga donoszą, że na odbytym 8-mym rocznym zjeździe Syndykatu Dziennikarzy Polskich w Ameryce powzięta została następująca rezolucja:

Związani nierozzerwalnymi więzami krwi z narodem polskim, my, ciesząc się na tej wolnej ziemi Waszyngtona wszelkimi swobodami i wolnością, wyrażamy naszą radość z powodu wyzwolenia naszych braci na Śląsku Zaolziańskim i powrotu na łono ojczyzny. Narodowi polskiemu za Oceanem w tych przełomowych czasach wyrażamy uf-

ność, że potrafi w tych ciężkich warunkach wyjść z honorem i bez uszczerbku dla naszego prestiżu narodowego.

My jako obywatele wolni Stanów Zjednoczonych A. P. stwierdzamy ponownie naszą przynależność i lojalność dla rządu tego kraju i jego wielkiego prezydenta, Franklina Roosevelta, kraju, którego jesteśmy współgospodarzami i oświadczamy się stanowczo przeciwko wszelkim wpływom, które tę przynależność i lojalność mogłyby dzielić lub też narzucić nam jakiegokolwiek „izmy“ niezgodne z tradycją i ideałami Ameryki.

Polsko-litewskie porozumienie handlowe

WARSZAWA, 1. I. (PAT). Umowa polsko-litewska, podpisana w dniu 22 grudnia 1938 r., składa się z trzech podstawowych części: z układu handlowego.

W tym układzie handlowym (prawdopodobnie około 30-go stycznia 1939 r.) i będzie obowiązywało w okresie tranzyt zajmują jedno z naczelnych miejsc. Na mocy układu uregulowane zostały szerokie podstawowe zagadnienia, związane z tranzytami towarów polskimi drogami lądowymi i kolejowymi litewskich w tych samych wysokościach na stronie portu kłajpedzkiego. Tranzyt w jakich niższych te były dotąd co roku ten powołaniem — zdaniem pisma — udzielane Estonii. Protokół taryfowy wpłynął dodatnio na litewską gospodarkę handlową.

CENTRALNA MAŁOPOLSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI

we LWOWIE

(dawnej GALICYJSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI)

ROK ZAŁOŻENIA 1843

Institucja prawa publicznego.

Wydaje książeczki oszczędnościowe imienne i na okaziciela

Z PORĘKĄ PAŃSTWA

Przewodzi rachunki bieżące i czekowe.

Fundusze Rezerwowe: zł. 5.660.000

Zamiejscowe wpłaty — P. K. O. 500.198.

go, z porozumienia kontrahentowego i z protokołu taryfowego.

Układ handlowy stwarza podstawę prawną dla naszych przyszłych stosunków handlowych z Litwą, ma on formę pośrednią pomiędzy typem układów prowizorycznego a normalnym traktatem handlowym i nawigacyjnym. Czas trwania układu przewidziany jest zasadniczo na 2 lata — z tym, że w pierwszym roku nie może być układ wymówiony.

Porozumienie handlowe polsko-litewskie oparte jest na przydziale dewiz w ramach ustalonych ilościowo możliwości wymiany towarowej. Zasada, która obie ukladające się strony przyjęły dla rozwoju obrotów handlowych, jest zasada równowagi bilansu handlowego, która obie strony będą starały się osiągnąć w czasie trwania tego porozumienia. Porozumienie wejdzie w

KOWNO, 1. I. (PAT). „Lietuvos Aidas“ omawiając polsko-litewski układ handlowy, zaznacza, że układ ten wchodzi do wniosku, że, biorąc ogólnie, wyciąga podstawowe kierunki dalszego życia ocenę dodatnio, Widać, że żadna ze stron nie próbowała wygrać czegokolwiek z obu krajami i otwiera jednocześnie wiek kosztom strony drugiej, lecz że o port kłajpedzki dla górnego basenu bie staraly się znaleźć równowagę w o-Niemna, naturalnie cięższego w kierunku (dwustronnej) wymianie towarowej.

Rząd angielski zajmie się sytuacją Żydów w Gdańsku

LONDYN, 1. I. (Tel. wł. „Chwila“). (ŻAT). Sytuacja Żydów w Gdańsku zagrożonych przez nazistyczny Senat deportacja jest obecnie — jak się dowiadujemy ze źródeł autorytatywnych rozważana przez rząd angielski. Żadnych decyzji narazie nie powzięto. Wysłanie Żydów stanowiłoby bezpośrednie pogwałcenie konstytucji Gdańska, zagwarantowanej przez Ligę Narodów. To też rząd angielski nie mógłby się zachować obojętnie wobec takiego faktu. Minister spraw zagranicznych Halifax, który jest członkiem Komitetu Trzech Ligi Narodów dla spraw Gdańska, znajduje się obecnie poza Londynem. Jest on jednak szczególnie informowany o ostatnich wydarzeniach na terenie Gdańska

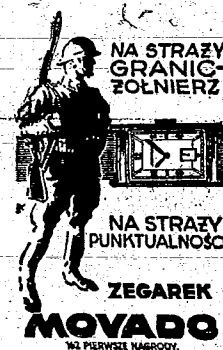
GDANSK, 1. I. (Tel. wł. „Chwila“). (ŻAT). Na ostatnim zgromadzeniu reprezentantów Gminy żyd. w Sopotach, zapadła uchwała o rozwiązaniu Gminy. Likwidatorem Gminy został mianowany dr. Bieler. Uchwała powyższa motywowała jest odpływem znacznej części członków Gminy i „spodziewanym w najbliższym czasie dalszym zmniejszeniem się liczby członków Gminy”. — W Sopotach mieszka obecnie blisko 500 Żydów.

Dr. Maksymilian Fabian

(starszy) z ul. KOŚCIUSZKI 4 budo adwokackie PRZENIOŚL na ul. SYKSTUSKA 10, I p. Lwów, NOWY gmach P. K. O.

Król Karol na żydowskie cele dobroczynne

BUKARESZT, 1. I. (Tel. własny różne cele, znajduje się również ofiar „Chwila“). (ŻAT). Wśród noworocznych ofiar króla rumuńskiego Karola na żyd. cele dobroczynne

NA STRĄŻ GRANICZOLNIERZ

NA STRĄŻ PUNKTUALNOŚCI

ZEGAREK

MOVADO
NA PIERWSZE NAGRODY.

Wysokie odznaczenie żydowskiego działacza socjalistycznego w Holandii

AMSTERDAM, 1. I. (ŻAT). Znanego żydowskiego holenderskiego działacza socjalist. Dr. M. Mendelson, obchodząc w tych dniach 70-lecie swych urodzin, Królowa Wilhelmina nadała Dr Mendelsonowi wysoki order holenderski.

Z NOWEJ CZECHOSŁOWACJI

PRAGA, 1. I. (PAT). Kasy Chorych Hoznych Związków Zawodowych dały wypowiedzenie z dn. 31 grudnia r. b. wszystkim organizacjom lekarskim żydowskim.

PRAGA, 1. I. (PAT). W związku z rozwiązaniem czesko-słowackiej partii komunistycznej i pozabawieniem przedstawicieli komunistycznych zarówno mandatów poselskich i senatorskich, jak i samorządowych, w najbliższych tygodniach politycznych liczą się rozpisanie wyborów samorządowych w Czechach i na Morawach na wiosnę przyszłego roku. Do czasu wyborów mają być powołani komisarze rządowi.

W kołach dobrze poinformowanych twierdzą, że w najbliższym czasie ma być mianowany komisarz rządowy na miasto Praga, gdzie na 100 radnych było 17 przedstawicieli partii komunistycznej, m. i. jeden z wiceprezydentów miasta min. Verbensky oraz znany dziennikarz Egon-Erwin Kiech.

P. 310.564 avch

LITERATURA-SZTUKA

PROF. DR. MAJER BALABAN.

Historiografia Żydów lwowskich (Na marginesie pracy Lucji Charewiczowej)

I.
Zasłużone Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa wydało przed kilku tygodniami tom XXXVII swej „Biblioteki Lwowskiej”, a jest nim nowa praca historyczki lwowskiej, docentki Uniwersytetu J. K., Lucji Charewiczowej p. t. *Historiografia i miłośnictwo Lwowa* (Lwów 1938 str. 292).

Podobnie jak wszystkie inne prace tej zasłużonej autorki tak też i ta jest doskonale przemyślaną i świetnie skonstruowaną, a przytem pogiębłą autorka przedmiot swych dociekań tak dalece jak mikt przed nią. Śmiało rzec można, że ta praca stanowiąc będzie odtąd pierwszą lekturą dla wszystkich, którzy zechcą zająć się naukowo przeszłością Lwowa i to bez względu na to, jaka epoka będzie stanowiła przedmiot ich zainteresowania.

Na wstępie swej pracy podaje nam Doc. Charewiczowa biografie i bibliografie historyków lwowskich w okresie dawnej Rzeczypospolitej, przyczem krytycznie wnika w ich wartość. W następnych rozdziałach poznajemy historyków, a raczej kronikarzy lwowskich XIX wieku, przyczem wielu z nich należało do nardowości ruskiej i nie zbyt zyciawie odnosiło się do przeszłości polskiego Lwowa.

Po kronikarzach kroczą lwowskie archiwisci, — którzy w najlepszych zamiarach porządkowali Archiwum Miejskie, lecz dla braku wiedzy czy zmyślnego wystrachu nie umieli wśród aktów zamęt, usunęły dopiero przez obecnego dyrektora Archiwum, Docenta Badeckiego. Spolszczenie Uniwersytetu lwowskiego i kreowanie katedr historycznych (Szkoła Lisieckiego) wydaje pierwszych systematycznych i nowoczesnych historyków Lwowa (Finkeł, Balzer, a przede wszystkim długoletni dyrektor Archiwum Miejskiego Dr. Aleksander Czolowski, a dziełnia im asystują ludzie z zewnątrz, jak niezapomniany Władysław Łoziński, i doskonały narrator, Franciszek Jaworski, oraz cała plejada młodszych, których działalność sięga do dnia dzisiejszego.

Nie jest celem niniejszego artykułu streszczenie pracy pani Charewiczowej; choć pisana popularnie zawiera ona mnóstwo szczegółów i tysiące pozycji bibliograficznych, tak ważnych dla badaczy przeszłości Lwowa. Lecz co najważniejsze, umiała autorka wnikać w psychę tych lwowskich historyków co możemy to stwierdzić na biografii Jaworskiego, którego my, ludzie starszego pokolenia znaliśmy i kochaliśmy, a autorka niniejszej pracy nigdy na oczy nie widziała. A jednak staje przed nami Franc Jaworski z Gródka Jagiellońskiego, podporucznik jegucarskiej Mości Franciszka Józefa I. redaktor „Kurjera Lwowskiego”, a raczej dodatku naukowego do tegoż pisma (Na ziemi Naszej), tak jakby żył i siedział w Szkołkiej lub też przy swym biurku w Archiwum Miejskim i dumal nad jakimś nowym obrazkiem z przeszłości umiłowanego przez się miasta.

II.

Historiografii żydowskiej poświęciła p. Charewiczowa niewielki ustęp, gdyż z natury rzeczy umieściła w nim tylko historyków Żydów, a tych było i jest u nas niewiele. Godzi się jednak rozpatrzeć bodaj w krótkim zarysie stosunek pisarzy nieżydowskich do tzw. kwestii żydowskiej we Lwowie i to zamierzam uczynić na marginesie badań autorki i trzymając się jej chronologii i bibliografii.

Już na wstępie muszę, choć z bó-

lem powiedzieć, że wszyscy historycy i kronikarze Lwowa z dawniejszych czasów, zazwyczaj mieszczanie lwowscy, byli wobec Żydów wrogo usposobieni, o ile ich zupełnie w swych wywodach nie pomijali. I tak Jan Alambek w swym opisie Lwowa z r. 1604 lub 1605 ma dla każdej nacji ciepłe słowa, a tylko o Żydach i Żydówkach wyraża się z obrzydzeniem i pogardą, a jedyną jego pociechą jest, że rychło stanie kościół Jezuitów w żydowskiej dzielnicy, jako że Zygmunt III. darował Jezuitom bożnicą Nachmanowiczów.

Józef Bartłomiej Zimorowicz (1697 — 1667) rajca i burmistrz lwowski nie ma dla Żydów dobrego słowa. Pisał on swą Kronikę pod koniec swego życia, gdy już aż nadto uciecał się z Żydami którzy jemu w oczy zarzucali, że jest współwinnym owego okropnego pogromu (12 maja 1664), w którym zginęło 129 Żydów a wszystkie bożnice i domy mieszkalne zostały wyrabowane lub zburzone. Również i notatki Kuszewicza o wojnie z r. 1648 o Żydach nie wiele dobrego zawierają, a możemy to wyrzuci-

HORACY SAFRIN

Pieśń ogniewa Pańskim (JESAJAS I.)

Wytętele uszy ziemie i niebios, gdy słowo Boże głosił syn Amos: „Zna mój nabycie i osiś swe państwo, i jaśnieje przed Izrael dotąd niepoznanym...”

Jak twej przekornaj podobał tepole, i plag jakowych mamł użył do cła, jakomż jeszcze mądl cję wycieńsze — o Jakabowe plemię odszczepieniec?

Ludu, co zarzdy czyniłeś mi wstręty, gdzie zholaly od głowy do plety — gdziekolwiek spojrze, cokolwiek porząc: rany i bilzny i wrzody roplące.

Córo Syonu, przedśle pozostałaś jako winny opuszczonej szalaś, jak gród warowny bez ożnej pliczy, wypratrzący naprzędno odslecy?

Wyrodna córo moja, asa wleż ty, gdyby ci Jahu nie oszczędził rozsy, tej skapaj garstki obłitoż wozora — byłabyś jako Sodom i Gomora!

Przepasz się worem, przywdziej szaty wdo (wie) — a w słuchajcie, sodomscy wodzowie: Przecz mi mziście — prawi Pan nad Pany — Jagnięta wasze, kozły i barany?

Któż wam podworzoc mój przekraczać kate i otrzewami spećle mie ofiarż? Kaddziła wasze, gdy w mój namlot wniłaś, są mi pomlotem, groźą i obyda.

Kiedy mi psalmy strolce pozumnie, kiedy ramiona wylęgać ku mnie, odwracam od was urafoze oczy: boć rka wasza krwią niewinną broczy!...

Zmylcie z swych dionl posokę i chelwość, uwspiećcie Zakon, ozcelcie Sprawiedliwość, uzbrojcie ducha w bogobojne moce i umiłowcie niedole storoce.

Gdy zaufacie Panu swo nadzieje, grzech wasz eskariatny nlozem anieg abieleży, a dusza wasza, wszeteczność pełna, wyafidzie czysta nby owca wełna —

U szczyku dni zaś zisć się orędzie: Morlja wyłom waszym górawać będzie, świątynca Pańska zalni jako wrzody i pielgrzymować będą do niej ludy.

I nad Syonem Prawa zoczą jutrznię, i na lemcieże przekują swe wiołnie, i spręż wojenny w skibę się zaozro: a z Jeruzalem wyjidze słowo Boże...

mieć z nastawienia tego meża, któremu Żydzi również zarzucili że podczas pogromu z dnia 3 maja 1664 stał wraz z burmistrzem Krauzem na wale miejskim od strony Placu Krakowskiego; i zachęcał gromicielei do dobijania rannych Żydów.

Kronika Ła. Józefowicza nie wiele zajmuje się Żydami, ale zato Kronika m. Lwowa Dyonizego Zubrzyckiego (Lwów 1844) ma w sobie wiele ustępów-przypominających Eisenmengera: Entdecktes Judentum, lub Streicherowskiego „Stuermera”. Za daleko byśmy zaszli gdybyśmy mieli cytować pojedyncze opisy i „powiedzenia” Zubrzyckiego; dla jego charakterystyki tylko powiem, że w każdym wypadku, a więc czyto w walce o prawa handlowe między Żydami a mieszczanstwem, czyżte w procesie po pogromie z r. 1664, staje Zubrzycki stale po stronie wrogów Żydostwa, cytując ze znanymi świadków antyżydowskich i zupełnie nie uwzględnia wywodów lub świadectwa strony żydowskiej. Kiedy po czteroletnim procesie (1664 — 1668) król skazał rajców i mieszczan lwowskich na zapłatę nawigzki rannym Żydom a kary wdowom po zamordowanych Żydach, oraz polecił na koszt miasta odbudować bożnice i domy prywatne — Zubrzycki z bólem powiada: „Tak odwdzięczyli się Żydzi miastu; które ich nie wydało Chmiełniczemu”. A wie on dokładnie, że miasto, którego Żydom z tego tytułu nie zapłaciło.

III.

Nie będę dalej śledził tendencji Zubrzyckiego, ani jego epigonów, których niestety nie brak wśród historyków Lwowa i to nawet wśród bardzo poważnych (Prochaska, Ptasnik), lecz przejdę do historyków — Żydów.

Do roku 1648 brak nam zupełnie historyków Żydów i dopiero w tym roku wysuwa się kilku kronikarzy, z których najwięcej powiedział o Lwowie Natan Hannover. Trzeba jednak zaznaczyć, że Hannover nie był nigdy we Lwowie, jako że z Ostroga uciekł do Krakowa, a stąd za granicę.

We Lwowie mieszkał rabin Jakub Jozue w chwili, gdy w r. 1704 Szwedzi podłożyli ogień pod arsenal miejski i znowe domów przy ulicy żydowskiej Nerwej (Góra Bożmów) wyleciał w powietrze. Opowiada nam o tym tenże rabin bardzo pobieżnie we wstępie do zbioru swych responsów (Pnej Jozuah), podobnie jak wiele innych uczonych w przedmowach do swych dzieł wymienia także ze swego życia lub wypadki ogólne dziejowe. Są to jednak tylko drobiazgi, które trudno wyłowić, a wyłowione nie wiele rzucają światła na czasy i ludzi.

Wyprawę dwóch synów rabina lwowskiego Dawida Halewyego (um. w r. 1667) na Galipli do Sabataja Cwi i ich rozmowę z pseudomesjaszem opisyje nam w XVIII wieku Jakub Emden na podstawie starego rękopisu, podobnie jak mistyk Abraham z Żółkwi wspomina w swych „Snach” coś nieścisłe o Janie Sobieskim.

Więcej materiału zawierają drzewa genealogiczne rozmaitych rodzin lwowskich, lecz nie zawsze są należyście opracowane i zgodne z prawdą historyczną. Dopiero w drugiej połowie XIX wieku rodzi się historiografia i archeologia wśród Żydów Lwowa a ich pierwszym reprezentantem jest Gabriel Suchystaw, który w latach 60-tych wydał po kolei 6 zeszytów swego dzieła epigraficznego p. t. *Macewet Kodez. Uczony bledak schlebający bogatym swym współwyznawcom*, odpisywał e-

pitafia cmentarne i dodawał do nich uwagi „historyczne”, których nikt nie umiał i nie umie skontrolować. Przede wszystkim cytuje on ustępy z t. zw. pinaksu lwowskiego (Księgi uczałw kahalnych), które po nim nikt nie miał w rękach, a fabrykuje rodowody rodzin (Kfkenis, Jüttes), których źródłem jest jego własna fantazja.

Chronologicznym następcą Suchystawa jest Chaim Natan Dembitzer, a rzecowym Salomon Buber.

Chaim Natan Dembitzer, asesor rabinatu krakowskiego (um. 1892) to uczony wielkiej miary i znawca całej literatury responsów rabinicznych. Pierwszy to uczony żydowski, który na podstawie materiału archiwalnego krakowskiego poruszył kwestię t. zw. sejmów żydowskich. On też po przeprowadzonej korespondencji z Suchystawem i Buberem opracował biografie rabinów lwowskich i ich genealogie od czasów najdawniejszych (Kalman z Wormacji) do początku XIX wieku — (Kililath Jofi, t. I. Kraków 1888) i tym położył podwaliny pod tenże dział dzieł lwowskich.

Buber poszedł za Suchystawem, tylko że materiał suchystawowski, chaotyczny i powtarzający się, uporządkował alfabetycznie dając nam w swym dziele: *Anszel Szem* (Kraków 1896) bio-bibliografie uczonych rabinów lwowskich; przy wielu z nich umieścił epitafium, ściśle według Suchystawa, jako że sam na omentarzach nie chodził, nigdy. Tym się tłumaczy, że ze zwyż 4000 epitafioów, które były jeszcze czyste na cmentarzu lwowskim na przełomie XIX i XX wieku dał nam tylko 519.

Jest jednak dzieło Bubera doskonałym podręcznikiem dla historyków Lwowa, lecz leżąc należy posługiwać się nim bardzo ostrożnie, jako że zawiera liczne błędy tak że Suchystawa jakoteż i własne Bubera. Kilkadziesiąt stron materiałow ze starego pinaksu lwowskiego, umieszczonych przy końcu pracy Bubera stanowi dziś skarb nieoceniony.

Pierwszą syntetyczną historię Żydów lwowskich próbował opracować rabin lwowski Dr. Jechesiel Caro, lecz próba ta nie bardzo się udala; jako że autorowi brakowało podstawowych wiadomości z historii polskiej, oraz pracując w pospiechu nie starał się dotrzeć do bogatych archiwów lwowskich i ogólnopolskich.

Oto myśli i wspomnienia, które mi się nasunęły przy czytaniu dzieła pani Charewiczowej. Jestem za nie wdzięczny autorce i polecam je gorąco naszej inteligencji i naszej młodzieży.

„Pan Tadeusz” w języku żydowskim

W dniach najbliższych ukaze się w druku przekład niemierniełego arcydzieła Adama Mickiewicza w przekładzie na język żydowski znanego polity i tłumacza Dawida Königsberga. Przekład ten, odznaczający się wybitnymi walorami literackimi wyróżniony został przez Pen-Club żydowski, który przyczynił się subwencją do realizacji wydawnictwa i wywoła niewątpliwie żywe zainteresowanie wśród żydowskich sfer kulturalnych. Pierwsza transza egzemplarzy numerowanych i dopierzonej na kredowym papierze przeznaczona jest dla bibliofilów i subskrybentów. Zamówienia przyjmuje Żyd. Tow. Artygraficzny-Literackie we Lwowie, ul. Kopernika 16 II p.

Dymisja dra Hjalmara Schachta.

BERLIN, 20. 1. (PAT). Jak donosi Niemieckie Biuro Informacyjne, ze względu na nowe dodatkowe zadania, stojące przed gospodarstwem wielkiej Rzeczy, a wymagające jednolitego kierownictwa polityki gospodarczej, pieniężnej i rynkiem kapitałowym, Hitler zdecydował ponowne połączenie kompetencji ministra gospodarki oraz prezesa Banku Rzeszy.

Z TEGO POWODU KANCLERZ HITLER ZWOLNIŁ PREZESA

BANKU RZESZY DR. SCHACHTA Z ZAJMOWANEGO PRZEZ URZĘD U MIANOWAŁ NA TO STANOWISKO NA PRZECIĄG LAT 4, WALTHERA FUNKA, PRZY JEDNOCZESNYM ZATRZY-

MANIU PRZEZER URZĘDU MINISTRA GOSPODARKI. Dr. Schacht pozostanie nadal w charakterze ministra, członkiem rządu Rzeszy, będąc przeznaczonym do spełniania zadań specjalnych.

FUDER ANTIBA - to pewny i szczerzy Przyjaciel Pani urody i cery.

Tylko przebojo

sa przedmiotem nasladownictwa

Własnym interesie prawnym poratuj prac oryginalnym

MENU-SCHRAMEK

Apel, który nie może minąć bez echa.

W onegdajszym apelu o obowiązek przyspieszenia z pomocą rodzinie, która w tragicznych warunkach straciła syna, czytaliśmy:

„Nie ma większej pociechy dla rodziców, jak mieć dobre dziecko. Nie ma też większego bólu dla rodziców, jak dobre dziecko stracić. Taki wypadek zdarzył się niedawno w Lwowie. Nagle i niespodziewanie spadek PRZEORGANNE NIESZCZĘŚCIE na dom bezrobotnego urzędnika prywatnego, który W TRAGICZNYCH OKOLICZNOŚCIACH stracił SYNA! A był to młodzieniec nieprzeciętnie zdolny, wyjątkowo dobry i nadludzko pracowity! Rodzice i dwoje rodzeństw stracił w nim nie tylko kochane dziecko i brata, lecz także i głównego żywiciela. On bowiem utrzymywał ich z lekcyj, udzielanych kolegom. Do głębokiej RANY W SERCU, dołączaj się teraz GŁÓD W CAŁEJ JEGO GROZIE!

Jest naszym obowiązkiem pospieszyć z wydatną pomocą tej wyjątkowo nieszczęśliwej rodzinie, a to celem umożliwienia stworzenia jej jakiegoś warstwu pracy i egzystencji.

Dalsze datki przyjmuje Administracja „Chwili”.

W dalszym ciągu złożono następujące datki: Zbiórka wśród grona urzędników 200 zł, Karol Katz 10 zł, H. S. 5 zł, Personal firmy A. D. 10 zł, B. L. J. 10 zł, Józef Menczel i Syn 3 zł, Dr. M. L. 5 zł, M. H. 5 zł, J. H. 2 zł, Menasche Scharfsohn 5 zł.

DECYDUJĄCE CHWILE BARCELONY.

WARSZAWA, 20. 1. (Tel. własny „Chwili”). (f.). Z Barcelony donoszą, że czynione tam są ostatnie przygotowania dla obrony miasta.

POSTANOWIENIO BRONIC BARCELONE WSZEKIMI SRODKAMI I ZA WSZEKĄ CENIE!

Negrydent Azana i prezydent pozostają w Barcelonie do ostatniej chwili. Mówi się, że ośrodkiem dalszej obrony w Barcelonie, będzie miasto Girona, które po upadku Barcelony będzie można jeszcze bronić.

BUDŻET GMINY ŻYD. NA 1939 R. UCHWALONY PRZEZ ZARZĄD.

LWÓW, 20. stycznia.

Pod przewodnictwem prez. Dra Ringla odbyły się w dniach 10, 12, 16 i 18 bm. posiedzenia Zarządu Gminy w sprawie budżetu na r. 1939.

Posiedzenia te poprzedzone były pracami Komisji finansowo - budżetowej, która przygotowała preliminarz budżetowy Gminy.

Pierwsze posiedzenie poświęcone było dyskusji generalnej, zaś na następnych przeprowadzono dyskusję szczegółową, w której wszystkie pozycje budżetowe poddane zostały dokładnej analizie i ocenie.

Uchwalony przez Zarząd budżet na rok 1939 przewiduje w rubryce przychodów i rozchodów kwotę 1,427,410 zł.

Obecnie składowany został budżet do Rady Gminy wżm., która w najbliższych dniach przeprowadzi pracę budżetową.

Sprawa emigracji żydowskiej przed Sejmem

Przemówienie posta dra Sommersteina.

WARSZAWA, 21. 1. (Tel. wł. Chwili) (f) Sejmowa komisja budżetowa rozważała wczoraj budżet Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Referent tego budżetu, wicemarszałek Sejmu Dr. SURZYŃSKI, poświęcił w swoim referacie dość miejsce zagadnieniu żydowskemu, nawiązując do problemu emigracji żydowskiej.

„Z powodu głębokich przemian w krajach europejskich, problem żydowski stał się dziś jednym z najbardziej palących zagadnień międzynarodowych. Zagadnienie Żydów w Europie środkowej i wschodniej dyskutowano jest w świetle jako problem przesiedlenia kilku milionów Żydów. Faktycznie państwa zachodnie i zamorskie traktują to zagadnienie wyłącznie pod kątem widzenia uchodźców z Niemiec i zaciętniej do zagadnienia do takich tylko fragmentów, które narzucają się silną żywiołowo, a przed rozwiązaniem których nie można się już uchylać taktyką bierności.

W Polsce problem ten sprowadza się do konieczności zwolnienia zahamowanej po wojnie emigracji żydowskiej w rozmiarach, odpowiadających potrzebom państwa i ludności żydowskiej. Tymczasem w r. 1938 wskutek przypływu uchodźców z Niemiec, Polska, klasyczny kraj emigracji żydowskiej, stał się krajem imigracyjnym, do którego przypływa element z Polską niezwiązany. Paradoxicznie sytuację oszostra „oczywiste problem emigracji Żydów z Polski.

Traktowanie problemu przez państwa zachodnie wyraźnie pod kątem widzenia uchodźców z jednego tylko państwa, wywołal musi w opinii publicznej w Polsce wstrząs, że tworzenie uchodźców jest w praktyce premianowe, a szukanie rozwiązania problemu emigracji żydowskiej z Polski, które dotaje się do kilkudziesięciu lat drogi konstruktywnej współpracy międzynarodowej, stawia nasze państwo i Żydów w Polsce, w sytuacji uposzczenia.

Mimo trudności, M. S. Z. prowadził nieustanną akcję, zmierzającą do rozwiązania problemu. Te wysiłki M. S. Z. powinny być poparte przez jednolite stanowisko społeczeństwa polskiego i poważne czynniki żydowskie.

Uśłowiana M. S. Z. idą w trzech kierunkach:

1) podkreślenie znaczenia Palestyny ze względu na narodowościowych i religijnych dla emigracji żydowskiej,

2) wykorzystanie wszystkich możliwości niestety bardzo nikłych, w krajach imigracyjnych,

3) znalezienie nowych terenów emigracyjnych, umożliwiających akcję osiedleńczą na większą skalę.

Zagadnienie emigracji żydowskiej ma charakter wybitnie międzynarodowy i wymaga porozumienia wszystkich zainteresowanych państw.

Tylko w ten sposób będzie można odłączyć Europę od jednej z jej wielowiekowych bolączek i

zapewnić egzystencje Żydom, których prawa do swobodnego bytu narodowego i gospodarczego na ich własnej ziemi, my Polacy przyznajmniej nie zamierzamy negować, a przeciwnie uważamy to za właściwe i naturalnie rozwiązanie problemu.

Z drugiej strony społeczeństwo żydowskie musi zrozumieć, że poza jego dążeniami istnieje interesy Polski. Naród polski nie cofnie się przed przeprowadzeniem swoich interesów żydowskich, mimo wszelkich trudności. Obecnie jest jeszcze czas na spokojne rozwiązanie zagadnienia, a jeśli nie będzie innego wyjścia, będziemy musieli podjąć rozwiązanie zagadnienia żydowskiego w własnym zakresie.

Na ten sam temat mówił wiceminister Szembek, który powiedział co następuje: „Popieranie przez rząd polski bodaj poraz pierwszy na szerokim gruncie międzynarodowym problemu masowej emigracji żydowskiej, stało się w obecnym okresie przedmiotem znacznie realniejszych wysiłków międzynarodowych. W Polsce społeczna i ekonomiczna strona tego zagadnienia, którego konieczność działania międzynarodowego jest uznawana, tymbardziej powinna być rozwiązana. Dyskusja na ten temat między szeregami mocarstw, posiada tylko cechy par excellence polityczne. Temat ten z konieczności będzie mógł znaleźć swoje omówienie w ramach debaty na komisji spraw zagranicznych”.

Referent poseł Surzyński na wstępie swego referatu zaznaczył, że o problemach polityki międzynarodowej mówił nie będzie, gdyż na to będzie miejsce w komisji spraw zagranicznych, gdzie młn. Beck zapowiedział swoje expose w najbliższym czasie.

Poseł Wagner oświadcza, że sprawa emigracji żydowskiej poruszona będzie, jak już zapowiedziano, przez ministra Becka. Mowca apeluje do społeczeństwa żydowskiego i jego przedstawicieli parlamentarnych, żeby zajęli w tej sprawie jasne i pozytywne stanowisko, gdyż

tylko przy współdziałaniu społeczeństwa żydowskiego i polskiego sprawa ta może być załatwiona z pożytkiem dla obu narodów.

POSEŁ DR. SOMMERSTEIN: „Przeżywamy czasy dziwne i ciężkie! Świat znajduje się na rozstajnych drogach: POKOJ CZY WOJNA. Mówi się o blokach ideologicznych, których ideologie jednak są właściwie tylko sztyldami, zakrywającymi nieświadomie DAŻENIE DO HEGEMONII NAD ŚWIATEM. W takiej chwili istotnie wskazana jest niezależność, samodzielność i mocarstwowość polskiej polityki zagranicznej, państwa reprezentującego 35 milionów obywateli.

Wypadki roku ubiegłego - dowiodły, że podstawa tej polityki jest potężna armia, ale niemniej ważnym instrumentem samodzielnej polityki jest ZWARTOŚĆ WEWNĘTRZNA PAŃSTWA.

Dawiza pana premiera, że „STACI POKSĘ NA UCZCIWA POLITYKĘ NAWET W KWESTII ŻYDOWSKIEJ”, stanowić musi podstawa prac ministerstwa w jego staraniach dla ufundowania niezależności polityki. Sądzę jednak, że

M. S. Z. nie obca jest wiadomość, iż w naszym terenie usiłują działać wpływy obcych teorii i agencur, dających do utrzymania fermentów i do przeciwestawienia jednym obywateli drugim, dla podważenia owej zwartości. Jesteśmy pewni, że M. S. Z. oconi to wszystko i przyczyni się do uzgodnienia w imię niezależności macarstwowej polityki Polski i tych ważkich elementów, jakimi są silna armia i zwartość całego państwa przez współpracę wszystkich jego obywateli.

Przed chwilą poseł Wagner zwrócił się do mnie w sprawie zajęcia stanowiska w kwestii emigracji żydowskiej. Zagadnienie to omówił już referent i wskazał na jego trudność, oraz konieczność międzynarodowego rozwiązania. Rzecz ma być traktowana na komisji spraw zagranicznych i spodziewamy się,

JAKKOLWIEK NIE POSIADAMY TAM PRZEDSTAWICIELA, ŻE BĘDZIE I NAM DANA MOŻNOŚĆ WZIECIA UDZIAŁU W DYSKUSJI.

Referent przypisuje wielką rolę w rozwiązaniu tego problemu społeczeństwu żydowskemu. Niewątpliwie ma ono swoje miejsce w tej sprawie, ale TRZEBA RZECZ REALNIE TRAKTOWAĆ. Zainteresowane jest tu i pa-

stwo polskie i naród polski, jak i żydowski. NIE MOŻNA ZBACZAĆ Z DROGI REALNEJ, GDYŻ NIE PRZYCZYNI SIĘ TO DO ROZWIĄZANIA SPRAWY.

Referent chciałby oblażyć odpowiedzialnością za emigrację społeczeństwo żydowskie.

Tymczasem społeczeństwo żydowskie, a zwłaszcza w Polsce, nie przyczyniło się w żadnym stopniu do stworzenia tych trudności, jakie wstrzymują dalszą emigrację, zwłaszcza do Palestyny. Nie ponosimy żadnej odpowiedzialności i przecistawiamy się, aby nas za nią oblażano! Domagamy się wznowienia emigracji i nie zaniedbamy żadnych możliwości, aby dysproporcje między możliwościami, a potrzebami emigracji, zmniejszyć. Coraz bardziej jednak utrwała się przekonanie, że aglacja eksterminacyjna wysiłki do przyspieszenia i urealnienia emigracji utrudnia, jeśli ich nawet nie przekreśla.

Wreszcie mowca zajmuje się sprawą obywateli polskich Żydów w Niemczech i Gdańsku. Uważa, że w okresie wysiedlania Żydów z Niemiec, nie wszystkie placówki konsularne wykorzystywały wszystkie swoje możliwości dla załatwienia tej sprawy w sposób ludzki.

Dalej wskazuje na pewno brak w przystosowaniu ustawy o pozabawieniu obywatelstwa, w sprawie zaś traktowania obywateli polskich - Żydów apeluje o energiczną obronę ich interesów. Wskazuje

zwraca się z prośbą do M. S. Z., aby oplekowało się wszystkim obywatelami polskimi, bez względu na wyznanie i narodowość w sposób równo-olerny.

Jeszcze raz zabrał głos referent wicemarszałek Surzyński oświadcza, że nie można stawiać sprawy, jak to czynił poseł dr. Sommerstein.

Maszę stwierdzić, że nie można nie mieć pretensyj do społeczeństwa żydowskiego. Nie ma ono bowiem jednolitej postawy w sprawach emigracji, co znacznie utrudnia pracę rządowi polskiemu. Powstał np. ostatnio żydowski komitet emigracyjny, który jest silnie atakowany przez część społeczeństwa i prasy żydowskiej.

WEEKEND PREMIERA CHAMBERLAINA.

LONDYN, 20. 1. (Tel. wł. Chwili). Premier Chamberlain wyjechał wczoraj po południu do Chequers, gdzie spędzi na wywczasach kilka najbliższych tygodni.

ANONIM I TELEGRAM ALARMUJĄCY.

WARSZAWA, 20. 1. (Tel. własny „Chwili”). (f.). Z Londynu donoszą, że Scotland Yard otrzymał anonim, iż w nocy z czwartku na piątek nastąpi wybuch bomby na lotnisku w Hendon. - Wobec tego obstawiono lotnisko policją i poddano lotnisko dokładnemu przeszukaniu.

Hendon leży na północny zachód od Londynu.

Drugą wielką akcją przeprowadziła policja na dworcu Easton, gdzie dyrekcja policji otrzymała telegram alarmujący, że pociąg, odchodzący do Irlandii, będzie wysadzony w powietrze.

Natychmiast obstawiono dworzec policją, kontrolując wszystkie osoby, a szczególnie pilnowany był peron, z którego odejść miał wspomniany pociąg.

Min. Świeciszewski o wypadkach na wyższych uczelniach

Nr. 7126 a LWÓW, WTOREK, 24. STYCZNIA 1939. ROK XXI

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 78.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-razową dostawą we

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.

porannego wydania we Lwowie 10

TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 I 237-50, ADMINISTRACJI: 227 65. Należność poczt. opłaconą ryczałtem.

bez dostawy 4 zł., z dostawą

4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 30 gr.

Odpowiedź rządu na interpelację prez. Ozonu pos. gen. Skwarczyńskiego w sprawie emigracji Żydów

WARSZAWA, 24. I. (PAT). Odpowiedź p. premiera na interpelację pos. Skwarczyńskiego:

Odpowiedź p. prezesa Rady Ministrów gen. Sławoja Składkowskiego na interpelację pos. Stanisława Skwarczyńskiego i tow. w sprawie środków, zmierzających do podjęcia i przeprowadzenia masowej emigracji żydowskiej w celu radykalnego zmniejszenia ilości Żydów w Polsce, brzmi jak następuje:

„Rząd Rzeczypospolitej jest zgodny z poglądem panów interpellantów, że dla rozwiązania kwestii żydowskiej w Polsce jednym z najważniejszych środków jest wydanie zmniejszenia liczby Żydów przez emigrację. Emigracja ta jest niezbędna, nie tylko ze względów politycznych, lecz przede wszystkim

politycznych i gospodarczych, procesy gospodarcze bowiem i układ struktury zawodowej społecznej ludności musi być i będzie przystosowany do miary odpowiedzialności narodu polskiego za losy państwa. Faktem jest, że przedłużenie wsi powoduje pod ludność wiejskiej ku miastu i przyspiesza w ten sposób nieuchronny proces unarodowienia miast, przemysłu, rzemiosła i handlu Polski. Należy stwierdzić, że postulat intensywnego wzmocnienia emigracji żydowskiej z Polski jest stawiany jednolicie przez całą opinię publiczną. W oparciu o tę opinię Rząd Rzeczypospolitej, świadom tego, że obecny stan realizacji tego postulatu najzupełniej nie odpowiada interesom narodu i Państwa Polskiego, uczyni wszystko, aby wytworzyć warunki umożliwiające zwiększenie tej emigracji.

Ludność żydowska w Polsce ujawnia silne dążenia do emigracji, istnieją również na świecie liczne i chłonne terytoria emigracyjne, które posiadają odpowiednio warunki dla emigracji żydowskiej. Webec tego spadek liczby emigracji żydowskiej z Polski z niemal 70 tys. rocznie przed wojną, kiedy emigracja ta miała charakter najzupełniej naturalny, do niepełna 10 tys. w ostatnich latach należy uznać za zjawisko wysoce niekorzystne. Przyczyn tego zjawiska doszukiwać się należy

W TRUDNOŚCIACH NATURY ZEWNETRZNEJ.

Trudności te zaś nabierają szczególnego jaskrawego zabarwienia, jeśli się zważy, że w roku bieżącym wskutek przy-

plywu uchodźców żydowskich obywateli polskich wytworzyła się nawet tak paradoksalna sytuacja, że właśnie Polska, klasyczny kraj emigracji żydowskiej, stała się krajem żydowskiej imigracji.

Rząd, zdając sobie z tego stanu rzeczy sprawę, dąży drogą właściwych posunięć na terenie międzynarodowym, aby uzyskać tereny emigracyjne dla ludności żydowskiej z Polski, zwłaszcza na obszarach, należących do tych państw, które z tytułu swojej roli w polityce światowej oraz na podstawie swego terytorialnego stanu posiadania mogą się skutecznie przyczynić do pozytywnego rozwiązania problemu.

Rząd Rzeczypospolitej wyraża przy-

tym przekonanie, że akcja ta będzie musiała dać pozytywne wyniki.

NIE MOŻE ZAŚ ZGODZIĆ SIĘ Z TAKIM POSTAWIENIEM KWESTII, ŻE MOŻLIWOŚCI EMIGRACYJNE NIEKTORYCH PAŃSTW MOGĄ SIĘ OTWIERAĆ TYLKO POD WPEŁWEM KATASTROF RAZ PO RAZ DOTKLIWIE DOŚWIADCZAJĄCYCH NARÓD ŻYDOWSKI. ZBYT POWAŻNE INTERESY O CHARAKTERZE MIĘDZYNARODOWYM SĄ ZAANGAŻOWANE W POZYTYWNYM ROZWIĄZANIU KWESTII ŻYDOWSKIEJ, ABY PARTYKULARNE INTERESY POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTW MIAŁY STAĆ NA

PRZESZKODZIE ROZWIĄZANIU NAJWAŻNIEJSZEGO ELEMENTU PROBLEMU EMIGRACJI ŻYDOWSKIEJ, TO JEST ZNALEZIENIU ODPOWIEDNICH NA TEN CEL TERENÓW.

Temu też zagadnieniu poświęcona jest główna uwaga rządu. Już w r. 1936 Polska wysunęła pierwsza na terenie międzynarodowym zagadnienie emigracji żydowskiej jako jedno z najważniejszych w całokształcie doniosłego problemu wznowienia naturalnych między państwowych procesów migracyjnych.

RZĄD RZECZYPOSPOLITEJ, MAJĄC POZYTYWNY STOSUNEK DO SPRAWY ŻYDOWSKIEJ EMIGRACJI DO PALESTYNY, JAKO JEDNEGO Z GŁÓWNYCH TERENÓW EMIGRACYJNYCH, CZEMU DAWAŁ NIEJEDNOKRÓTNIE WYRAZ ZARÓWNO NA TERENIE ZEWNETRZNYM, JAK I W PRAKTYCZNEJ POLITYCE EMIGRACYJNEJ, ZDAJE SOBIE JEDNAK SPRAWĘ, ŻE PALESTYNA JAKO TEREN EMIGRACYJNY MOŻE TYLKO CZĘŚCIOWO ZASPOKOIĆ ISTNIEJĄCE POTRZEBY.

Z tego też względu Rząd nie ustaje w dążeniu do uzyskania innych możliwości emigracyjnych dla przyspieszenia i wzmocnienia emigracji żydowskiej z Polski. Rząd Rzeczypospolitej wyraża pewność, że zarówno krajowe, jak i zagraniczne czynniki żydowskie dolożą we własnym interesie wszelkich starań, aby wspomniane wyżej postulacja naszego państwa osiągnęły należyte rezultaty.

W związku ze sprawą uzyskania nowych lub rozszerzenia istniejących rynków emigracyjnych pozostają inne problemy emigracyjne, jak sprawa finansów dla realizacji programu emigracyjnego, uregulowania kwestyj transferu likwidowanego mienia oraz kapitału itp. To też Rząd w kompetentnych ministerstwach, z Ministerstwem Spraw Zagranicznych na czele, w pełnym zrozumieniu wagi sprawy, już teraz pracuje nad szerszym przygotowaniem każdego z nasuwających się zagadnień tak, aby rozwiązanie sprawy żydowskiej nie było opóźnione żadnymi hamulcami, których uciążliwość zależne jest od Rządu.

Prezes Rady Ministrów:
(—) SŁAWOJ SKŁADKOWSKI.

Sprawa indywidualnych wystąpień posłów Ozonu

WARSZAWA, 24. I. (Tel. wł. „Chwila”) (f) Wczoraj w godzinach przedpołudniowych odbyło się w gmachu Sejmu plenarne zebranie Kolegium parlamentarnego Ozonu poświęcone sprawom wewnętrznym organizacyjnym. Kolegium obradowało pod przewodnictwem prezesa generala Skwarczyńskiego, który na wstępie obrad zabrał głos i oświadczył, że posłowie, członkowie Kole-

parlamentarnego Ozonu nie mają prawa wnosić wniosków i interpelacji w Izbie bez zgody prezydium Kolegium parlamentarnego Ozonu.

Ta admonycja prezesa Ozonu pozostaje niewątpliwie w związku z indywidualnym wystąpieniem posła wleńskiego Klencia, który jak wiadomo wystąpił z własnym projektem ustawy antyżydowskiej.

Zabezpieczenie zapasów złota szwajcarskiego

BERN, 24. I. (PAT). W związku z wiadomościami, jakie się ukazały w prasie, że belgijskie i holenderskie banki emigracyjne złożyły część swych zapasów złota zagranicą, dziennik berneński „Der Bund” notuje, że według uzasadnionych domysłów znaczna część zapasów złota Szwajcarskiego Banku Narodowego zdeponowana została również zagranicą, reszta zaś ukryta w bezpiecznym miejscu w górach szwajcarskich. Fakt ten trzymany jest zresztą w tajemnicy przez władze szwajcarskie.

Zwie gospodarcze a polityka narodowościowa

PRAGA, 24. I. (ZAT). Jak donosi „Prager Börsen-Kurier”, ostatnio zawarło większe transakcje eksportowe z szeregiem firm zagranicznych. Zamówienia zawierają jednak klauzule, że transakcje są ważne tylko w wypadku, jeśli równość prawna

wszystkich obywateli w Czechosłowacji nie będzie naruszona. Poza tym firmy zagraniczne zastrzegają się, aby zamówione towary nie były wyprodukowane z niemieckich lub austriackich surowców.

BERNARD SINGER

Tymczasem przyjazna neutralność

W dniu, w którym francuski minister spraw zagranicznych Bonet zaklinał się na wszystko co święte, że Francja nie będzie się mieszała do wojny domowej w Hiszpanii i nie weźmie w niej aktywnego udziału, gen. Franco maszerował z oddziałami gen. Franco maszerowały swobodnie, zajmując Barcelonę. W ulicach Rzymu zorganizowano paradę. Duce wyszedł na balkon, aby się pokazać tłumom, zmobilizowanych dla robienia entuzjazmu. Mussolini zapewniał, że oddziały włoskie będą maszerować wespół z gen. Franco aż do ostatecznego zwycięstwa.

Gra została zamaskowana szeregiem aktów szantażu. Został zmobilizowany we Włoczech rocznik 1901, ogłoszono stan wojenny, aby nastrozić Francję i wskazać, że na wypadek interwencji francuskiej Włochy gotowe są wypowiedzieć wojnę Francji. Na ten sam czas zaaranżowano wizję Farinacciego w Berlinie, aby podkreślić, że Niemcy staną u boku Italii, że przy każdej próbie interwencji wybuchnie wojna światowa.

W ciągu kilku lat odbyły się z ręką kłopotliwą polityka wymuszona i gróźb. Nie raz cytowana jest rozmowa między Andriassym a Bismarkiem.

— Dobrze się stało, że pan skłonił, bo nie wiadomo, czy się było stało, gdyby pan nie ustąpił — powiedział Bismark.

— A czy się stało — zapytał Andriass.

— Ja musiałbym skłonić — odpowiedział Bismark.

Trudno odpowiedzieć, czy w tym wypadku ustąpił Mussolini. Jedno można stwierdzić, że seria kompromisów nie osłabiła niebezpieczeństwa wojny światowej, osłabiła jedynie pozycję Francji. I nie jest to pierwsza kompromitacja, nie pierwsza to porażka francuskiej polityki zagranicznej w kwestii nieinterwencji.

Włochy interwencji otwarcie śmiejąc się w kulkę z wszystkich powziętych uchwali i zobowiązań, pod którymi znajduje się podpis n. Ciano. Włochy operują już u granic Francji, mogą w każdej chwili zagrozić nie tylko flocie wojennej, ale także zjednoczoną armią włosko-hiszpańską. Instynkt samozachowawczy dyktuje Francji, aby się wmisczała i przyniosła pomoc rządowi katalońskiemu i madryckiemu. Ale to się nie stało, a minister spraw zagranicznych Bonet znalazł się w tej kwestii na jednej linii z socjalistycznym wodzem frontu ludowego Blumem.

Nie dziwne, że nie inaczej zachowuje się Daladier, choć w prasie francuskiej panuje panika a politycy wszystkich obozów zdają sobie sprawę, że w 1939 przyjdzie zapłacić wszystkie rachunki tej polityki. Włochy wystawiają nowe żądania, a Niemcy też nie zostaną w tyle: żądają kolonii.

Powtarzają się nastroje z września 1938. Prasa angielska sygnalizuje nerwowość City. W Stanach Zjednoczonych sprzedają masową europejskie papiery wartościowe. W takiej chwili zabrał głos min. Bonet i przesyłał stonki polsko - francuskie, podkreślając trwałość paktu.

W takiej chwili przybył do Warszawy niemiecki minister spraw zagran. Ribbentrop - z wielką świtą, wśród której znaleźli się znawcy spraw gospodarczych oraz fachowcy dla spraw polskich. Przyjęcie było serdeczne, choć przestrzegany był specjalny protokół, dostośowany do nowej formy wizyt.

Należy pamiętać, że minister Ribbentrop nie zapomniał, że jest również nie członkiem partii. Jego pierwsza wizyta odbyła się w Domu Niemiec w Kł. Oczekiwał go także przedstawiciel kierownictwa partii w porostwie. Rozumie się, że wszystko to działało się za wiedzą szefa protokołu dyplomatycznego. Min. Ribbentrop przyjął w Warszawie na oficjalnej wizycie spólników paktu antykomunistycznego informujących ich o przebiegu rozmów.

Komunikowano oficjalnie, że na

dworców oczekiwali ministrowie i oddział honorowej policji (wyznaczono do tego grupę z Golezdziowa).

Objazd ministrowie ocenili optymistycznie pięcioletni bilans porozumienia polsko - niemieckiego. Na horyzontie polsko - niemieckim było mniej chmur, niż w wszystkich innych częściach Europy. Znaleźli się wspólny język.

Rozumie się, że w czasie przyjęcia, w czasie serdecznych rozmów nie opowiedziano dokładnie dziejów tych lat pięciu. W roku 1934 byli Niemcy izolowane mając przeciw sobie Francję i Anglię razem z Małą Ententą. Zrobiono próbę utworzenia wielkiego bloku przeciw Niemcom. Francuski minister spraw zagran. Barthou energicznie pracował nad przeprowadzeniem tego planu. Śpisałi Niemiec czuli się bezsilni. W r. 1938 nie został ślad z planowanego wówczas bloku. Czechosłowacja została zdruzgotana a Niemcy zamieniły ją w wasala. Mała Ententa nie istnieje. W środkowej Europie panuje jako jedyny gospodarz Trzecia Rzesza.

Międzynarodowa sytuacja Niemiec

Wielki dramat sensacyjny owiany czarem czystożywnego Wschodu

TYRAN - KONRAD VEIDT

Realizacja Ryszarda OSWALDA.

Następny program kina „EUROPA”.

Telegram min. Ribbentropa do min. Becka - i odpowiedź

WARSZAWA, 30. 1. (PAT) W chwili opuszczenia granic Rzeczypospolitej minister spraw zagran. Rzeszy niemieckiej przesłał pod adresem ministra J. Becka depeszę, treści następującą:

Osuuszając terytorium Państwa Polskiego pragnę wyrazić Waszej Ekscelencji najuprzejmiej, że podziękowanie za niezwykle serdeczne gościnę zgotowaną mojej żonie i mnie w czasie naszego pobytu w Warszawie. Jestem przeświadczony, że przyjazne stosunki pomiędzy naszymi dwoma państwami zostały w dużym stopniu pogłębione przez przeprowadzone w Warszawie rozmowy. Duch, w jakim w swoim czasie marszałek Pilsudski i Fuehrer do-

prowadzili do całkowicie nowego ukształtowania się stosunków polsko-niemieckich w r. 1934, daje gwarancję, że także i w przyszłości stały postępek stosunków polskożytych będzie się rozwijał łącząc się z pogłębieniem naszego przyjaznego sąsiedztwa, służącego interesom obu narodów.

(-) JOACHIM VON RIBBENTROP. W odpowiedzi na tę depeszę minister spr. zagran. Rzeczypospolitej Polskiej przesłał pod adresem ministra von Ribbentropa telegram treści następującej:

Dziękując Waszej Ekscelencji za uprzejme słowa, które zechciał mi przesłać, pragnę raz jeszcze wyrazić wielką radość jaką moja żona i ja odczu-

zaliśmy mogąc przyjąć w naszej stolicy ministra spraw zagranicznych Rzeszy i jego małżonkę. Jestem przeświadczony, że rozmowy przeprowadzone w Warszawie w atmosferze szczerości i poszanowania wzajemnych interesów naszych narodów przyczyniły się skutecznie do zacieśnienia sąsiedzkich stosunków ustalonych przez układ z 1934 r. Dzięki temu rozmowy te stanowią będąc ceną wkład do wielkiego dzieła, które kanclerz Rzeszy niemieckiej realizował z marszałkiem Pilsudskim i pozwala, by stosunki między naszymi oboma krajami rozwijały się w duchu jak najbardziej przyjaznym.

(-) BECK.

Finanse i polityka...

Sytuacja Żydów w Kłajpedzie - po zwycięstwie narodowych socjalistów

KOWNO, 30. 1. (ZAT). Przewodzący narodowych socjalistów w okręgu kłajpedzkim dr. Neumann i prezes dyrektoriatu kłajpedzkiego Bertulit złożyli oświadczenie, że

aczkolwiek stoją na gruncie programu narodowo-socjalistycznego, to jednak nie zamierzają na razie wprowadzać w okręgu Kłajpedy żadnych prześlądów antyżydowskich. Oświadczenie to zostało spowodowane masowym opuszczeniem Kłajpedy przez Żydów i odpływem kapitałów, wywołanym ostatnimi wypadkami na terenie kłajpedzkim.

Według powierzchnowego obliczenia, w

ciągu ostatnich tygodni odplynęło z Kłajpedy do Kowieńszczyzny najmniej 5 milionów litów. Największe przedsiębiorstwa przemysłowe w okręgu kłajpedzkim zostały uruchomione. Tysiące robotników Niemców utraciły pracę. Życie gospodarcze jest prawie że całkowicie sparaliżowane, co się odbija bardzo dotkliwie na finansach dyrektoriatu kłajpedzkiego.

Nie mając zaufania do nazistowskich władców Kłajpedy, przedsiębiorcy żydowscy popędzanie pozbawiają się swojej własności, odstępując ją Niemcom. Mimo opapanowania całego aparatu administracyjnego przez nowych panów sytuacji, urzędnicy żydowscy nawet

na wyższych stanowiskach, jak sędziowie i prokuratorowie, w dalszym ciągu sprawują swe funkcje. Także adwokaci nie napotykają na trudności w wykonywaniu praktyki zawodowej.

wykonaniu praktyki zawodowej. Na innych nacemiarz odcinkach narodowi socjaliści dokuczają Żydom w zakresie konstytucyjnym. Liczni Żydzi zostali aresztowani pod różnymi pretekstami, z których najpopularniejszym jest rzekome przekroczenie podatkowe. Aresztowano też kilku lekarzy żydowskich. O jednym z nich, dr. Bergerze (syn znanego działacza syjonistycznego na Litwie), najaztur po aresztowaniu policja wydała komunikat, że w całości swej „popisał samobójstwo”. Niemiennie jednak Kżba Żydów, którzy opuścili okręg kłajpedzki, jest stosunkowo niewielka. Drobni kupcy, rzemieślnicy i rolnicy nie mają po prostu materialnych środków na wyjazd i usługa wyjazd jak długo to będzie możliwe. Ogółem pozostało na obszarze kłajpedzkim około 3.000 Żydów, głównie w stolicy okręgu. Żydzi wyjeżdżają dalszego rozwoju wypadków. Zmiany sytuacji spodziewać się należy w drugiej połowie lutego, kiedy to się zbierze nowy sejmik narodowo-socjalistyczny na swą pierwszą sesję ustawodawczą.

Rzym pod adresem Paryża

RZYM, 30. 1. (PAT) Tygodnik „Relazioni Internazionali” w artykule poświęconym Francji wobec zwycięstwa gen. Franco, pisze m. in.:

JEŻELI FRANCJA BĘDZIE NADAL PROWADZIĆ SWĄ NEGATYWNĄ POLITYKĘ WOBEC REWINDYKACJI WŁOSKICH WÓWCZAS STANOWIĆ BĘDZIE PRA-

WDZIWA GROZBĘ DLA POKOJU W EUROPIE.

W takim zaś wypadku należałoby problem hiszpański i rewindykację włoską traktować łącznie i znaleźć dla obydwu zagadnień łącznie rozwiązanie. — Równocześnie przy tym należałoby zagadnienie wiele innych otwartych zagadnień europejskich.

Ku czci pro Maurycego A

LWÓW
Złożyło się tak dziś w obchodach czasach nieodmieszniocielcie r stęgieloci pracy naukcecego ALLERHANDA, worystetu Janna Kana Komisji Kofitykacyone pierwszych adwokatów w Polsce przeszło przenie. W publikacjach okazały pojawiły, zabrosów, których daremnie jubileusz nauczycielcy prawniczych.

To też dobrze się zryszenie Adwokatów wio polgelo inicjatywę wio bład naprawić. Bnieo do wybaczenia, a wiek formie nie zarozony społeczeństwa dmlary o profesor Al

Wyłonili się zasadiach nieczystości, lstwo przeżywa, czas powieź nie nasuwa wości. Zebranie dla go od dziesiątek lat służbę niesłabnąt

IDEI PR nie wodna pod dysrji. Właśnie w czasie wzrnszone pojęcia p obnać i narzucac nie kryjące w sobie prób świccone tradycją i krwią pokoleń zdoby

CZESCI złozone żołniercowe, wsdółtwórcy prawa mitywną powinności kiem, który donosny spienlenie.

Z inicjatywę Stowkatów odbyło się w snli hotelu Biłstol khranie, na którym w tym więcej serdecz służy dostojnego jut w plorszym rzędzie poważniejszymi przedwojennego świata p lre, reprezentant radent miasta Chleń Gminy Żydowskiej ście.

Wieczór zaczął wieniem przez Stokatów Żydów adwolkranz, który w panniech nakreślił syb Allerhanda, Adwolkstia, że w ich szereg wiek którego

BOGATE DZI słuszenie żeń czyni stwa. W uznaniu Mu zaskarbiły wdzięczności wszys warzyszenia Adwolk tytuł CZŁONKA H warzyszenia. Wsrwojci zobrazonych, l miejsce, mówca wręcał tytulem wykonawny w języku p hebrajskim.

Stoici zabierali zjas Wasser, rabikat Henryk Landes kie przemówienia, nowych wyrnucż wytwornych aluz frazmonty naszej

W prostych sło Jubilat, który stwio małżonki, o wiedź była w pierw komitą ilustracją i ei mówcy, o które w wch krają pogłos dzwische. Nie brak wiedzli. Czasay, w bylo przysnawad fól należą do prze najwleższy poeta Jam-Moklowicz w Litwina i jakowlu komitazych uronowy sor Baudouin do C

3 sal sądowej

Wyrok w procesie 4-rech studentów medycyny

LWÓW, 15. lutego. Jak już pokrótce donieśliśmy w „Chwili” wczoraj, toczył się wczoraj przed sądem Majkowskim proces przeciwko czterem studentom medycyny U. J. K. a to Stanisławowi Opieli, Eugeniuszowi Orchelowi, Mieczysławowi Szamockiemu i Stanisławowi Zarembskiemu. Akt oskarżenia zarzucał dwu pierwszym oskarżonym, że w ciągu roku 1938 gromadzili i przechowywali w Domu Medyków UJK.

POCISKI KARABINOWE I MATERIAŁY WYBUCHOWE

mianowicie granaty ręczne i petardy, wraz z lontami zapalnymi. Jedną z petard mieszcząca się we flaszcze, oznaczona była wielką siłą niszcząca. Dwaj dalsi oskarżeni stali pod zarzutem bezprawnego posiadania i przechowywania dwu karabinów ręcznych typu Manlicher. W uzasadnieniu, akt oskarżenia podkreśla że

„w związku z poszlakami zdającymi się wskazywać, że zabójstwo na osobie bhp. Zellermajera jest celem bojówki rekrutującej się z członków akademickiej młodzieży Wschodniej — dnia 15 grudnia 1938 dokonana została rewizja w domu studentów medycyny przy ul. Słodowej w Łwowie”.

W pewnym momencie st. posterunkowy P. P. Szewczyk zauważył, że oskarżony Opiela otworzył okno swego pokoju i wyrzucił na podwórze realności przy ul. Piaskowej 6 jakiś pakunek owinięty ręcznikiem i szmatami. Jak się okazało pakunek ten zawierał

DWA GRANATY RĘCZNE, jedną petardę, 15 nabojów karabinowych typu DUM-DUM oraz pewną ilość POCISKÓW ZAPALNYCH.

Podczas rewizji w pokoju oskarżonych Opiela i Orchela znaleziono jeszcze wspomnianą już petardę w kształcie flaszki. Oskarżeni Opiela i Orchel wyparali się wielkiej winy, nie przyznając się do wyrzucenia przez okno materiałów wybuchowych i amunicji.

Opiela w szczególności opowiada: W pokoju Orchela nr. 14, mieszkam dopiero od 1-go listopada. Kiedy się tam sprowadziłem, zauważyłem w szafie petardę, nie zwracalem uwagi Orchelowi, że nie powinien jej trzymać w szafie, bo był to starszy kolega i mógł by moje odezwanie się трактовать jako nietakt.

Przew.: A pan w śledztwie zeznał, że spytał pan Orchela o petardę, który panu wyjaśnił, że znalazł ją na schodach i przyniósł do pokoju. Osk.: Owszem, petarda była już jednak wówczas w szafie. Przew.: A nie pytał pan w jakim celu ją przechowywał? Osk.: Nie. Stanowczo również zaprzeczam jakoby miał cokolwiek wspólnego z granatami, znalezionymi na podwórzu domu akademickiego. O godz. 12-tej w nocy zapukano do drzwi naszego pokoju i weszła policja.

W pół godziny od chwili rozpoczęcia rewizji zjawili się funkcjonariusze policji, w cywilnych ubraniach i zapytał, czy wyrzuciliśmy jakiś pakiet z wakacji, ulotkę i in. Papier zawsze się przyda. Przek.: Zwłaszcza taki papier.

Oskarżony Orchel przyznaje tylko, że petardę w kształcie flaszki znalazł w swoim czasie w klatce schodowej domu studentów.

Przew.: Nie dziwiwo pana, że w klatce schodowej leży petarda? Osk.: Nie przypuszczam że ktoś z kolegów mógł ją przynieść. Przew.: Nie dziwiwo się pan? Czy to może być klatka schodowa, w której rodzą się petardy? Osk.: Snułem tylko domysły. W tym czasie byli awantury ukraińskie, więc nie wykluczam, że ktoś mógł petardę przynieść. Przew.: Twierdził pan, że pan zapomniał o tej petardzie, a przecież zapytywał pana o nią Opiela. Osk.: Owszem, pytał mnie tylko co to jest ale nie pozostem. Przew.: A co było z granatami? Osk.: Stanowczo zaprzeczam jakoby ja lub Opiela wyrzucił granaty przez okno. Przek.: A jaki ślad był tej petardy?

Nie wiem. Skądże się miało na tym znać. Przek.: A nie bał się pan, że taka wielka petarda — miała 750 gr. materiału wybuchowego o sile 3500 szopni ciepła — mogła wybuchnąć a wówczas wasz dom akademicki mógł bardzo ucierpieć?

Oskarżony nie daje żadnej odpowiedzi. Oskarżony Szamocki podtrzymując zeznania złożone w śledztwie stwierdza, że nie ma pojęcia skąd znalazły się w jego pokoju karabiny znalezione w czasie rewizji.

Przew.: A skąd one się tam wzięły? Czy klucz z pokoju miał pan zawsze przy sobie? Osk.: Czasem zostawiałem klucz na portierce. Przew.: A nie bał się pan tam zostawić klucza? W domu, w którym znajdują się petardy w klatce schodowej?

Zarembski broni się identycznie jak Szamocki.

Jako pierwszy składał zeznania w charakterze świadka Stanisław Szewczyk st. posterunkowy rezerwy PP.

Z dnia 14 na 15 grudnia — mówi on — zarządzono w nocy rewizję w Domu Akademickim przy ul. Słodowej. Otrzymałem rozkaz od komisarza Balcera pilnowania podwórza i baczenia, aby niczego z okna domu nie wyrzucano. Rozglądałem się gdzie się świeci. W pewnym momencie, było to może po jakichś dwu minutach, otworzył ktoś okno na I piętrze w oficymskich, wychylił się i rozglądał. W tem czasie u zauważyłem oskarżonych Świadek agnoskuje stanowczo Opiela i Orchela.

Następny świadek st. post. służby śledczej Tadeusz Cieciara, który kiedy stał się przed drzwiami pokoju, oskarżony Opiela i Orchel kilkakrotnie otwierali drzwi i próbowali ich wypuścić, bo chcą iść na stronę. Po wejściu do pokoju zastałem tam obu oskarżonych częściowo rozebranych. Przystąpiłszy do rewizji. W tym czasie wszedł posterunkowy Szewczyk, podszedł do okna i powiedział: „Tak to stać rzucono pakunek”. W toku rewizji znalazłem w pokoju petardę.

Świadek przodownik służby śledczej Tadeusz Polański opowiada, że w czasie przeprowadzania rewizji w pokoju Szamockiego i Zarembskiego znalazł dwa karabiny wojskowe pod szafą. Była to broń typu starego, ale starannie utrzymana, wazeliwniana i zdolna do użytku.

Po zamknięciu postępowania dowodowego i przemówieniach końcowych stron zapadł wyrok, miedzą jednym pierwi dwaj oskarżeni, z których jeden ma już nieprawnym wyrok 6-ciu miesięcy za udział w ekscesach antyzydowskich, zostali skazani na KARĘ PO 5 MIESIĘCY bezwzględnie wykonaną się mającą z tymi, że uchyleno co do nich tymczasowy areszt śledczy, w którym przebywali od dnia aresztowania. Dalsi dwaj oskarżeni, którzy odpowiadali z wolnej stopy, zostali uniewinnieni.

Oskarżał prok. Minasowicz, bronili adwokaci Pieracki i Macielński młodsi.

Radio „Automatic”? Najnowszy 12-ko klawiszowy automatyczny ELEKTRIT FOTO-RADIO PALACE Autoryzowana Sprzedaż — Pokaz — Obsługa LWÓW — PL. MARIACKI 8 (gmach Sprechera)

Nowy sukces Wiktu we Lwowie

Lwów, 14. lutego. Treba powiedzieć, że już dawno znany zespół teatru żydowskiego we Lwowie nie cieszył się takim powodzeniem jak grupa Wiktu z Zygmuntem Turkowem na czele. Świadczy o tym najnowszym fakt, że zespół Zygmunta Turkowa jest jedynym zespołem, który we Lwowie przeżywa przez cały sezon zimowy, a więc w okresie, w którym w teatrze żydowskim luzuje się we Lwowie zwykle kilka zespołów. Na chlubę Wiktu należy powiedzieć, że powołanie z jakim się spotyka u publiczności lwowskiej, jest w całej pełni

zadowolony. Wikt wkłada tyle wysiłku i tyle pracy artystycznej w swoje poczynania sceniczne, iż nie można się dziwić, że każda premiera wychodzi starannie opracowana i do ostatniego szczegółu wycyzelowana. Po „Sulamencie”, która zdobyła we Lwowie rekordowe powodzenie kilkudziesięciu spektakli, Wikt wystawia obecnie z nieminiejszym powodzeniem „Broder Zynger”. Jutro w czwartek sztuka ta będzie na całej fermie rolniczej na Sygnalowie. Wszystkie spotkania się jutro w sali Colosseum.

Aresztowania wśród l. zw. trockistów

WARSZAWA, 15. 2. (Tel. własny „Chwili”) (f). Policja polityczna dokonala w ciągu ostatnich kilku dni rewizji — wśród zamieszkałych w Warszawie b. czynnych członków partii komunistycznej obecnie tzw. trockistów. Zatrzymano 108 osób, a z tego 47 osad

zono w areszcie śledczym, zastosowano dozór policyjny. Znaleziono w czasie rewizji materiał dowodowy, jak odeszły, ulotki, programy i broszury, są odcienie przedmiotem skrupulatnych badań.

Konferencja związku kolonistów palestyńskich

TEL AWIW, 15. 2. (Tel. własny „Chwili”) (ZAT). Wczoraj nastąpiło otwarcie konferencji Związku Kolonistów. Przemówienie inauguracyjne wygłosił Cwi Butkowski, który oświadczył, że pomimo, iż konferencja w Londynie trwa, terror w Palestynie

się wzmożył. Jiszuw jednak nie da się tym zastraszyć. Żydzi przekształcili ziemię, leżącą ugiorem, w urodzajną polną i podnieśli powszechny dobrobyt. Konferencja wylosowała depeszę, do delegatów żydowskich na konferencje w Londynie, że słowami otuchy.

Kryzys rządowy w Belgii przedłuża się

BRUKSZA, 15. 2. (PAT). Usłowańa Jasparsa utworzenia gabinetu zostały sparaliżowane przez nieprzejednane stanowisko socjaldemokratów i opozycji flamandzkiej. Flamandowie nie chcieli pogodzić się z projektami Jasparsa wprowadzenia do gabinetu tylko jednego ich reprezentanta i sprzeciwiali się powołaniu teki ministra spraw zagranicznych b. ministrów wojny Devezze.

wytworzył w Belgii trudną sytuację. W brukselskich kołach politycznych utrzymują, że w razie niepowodzenia się misji utworzenia gabinetu przez senatora belgijskiego Pielotha król sprawować będzie do czasu rozwiązania parlamentu, rządu osobistbie.

BRUKSZA, 15. 2. (PAT). Byli ministrowie Piarlot zgodził się przyjąć

Drogi i bożdroża teatru żydowskiego

DR. MICHAŁ WEICHERT WE LWOWIE. STABANIEM TOW. PRZYJACIÓŁ SCENY ŻYD. we Lwowie wygłosi w SOBOTE 18 BM. dr. Michał WEICHERT, smakowity teatrológ i reżyser odczyt n. t. „Drogi i bożdroża teatru żyd.”. Same naukowo prelegenta mówi sa siebie. Dr. Weichert, autor szeregu prac z dziedziny teatrológii, wychowawca już dość okazałej liczby aktorów, założyciel świetnego i głośniego już teatr „NAJTEATRU” cieszy się wielkim autorytetem nie tylko lwowskiego, że w powieściach wieków dla teatru żyd. domalo bliski interesowanie Towarzystwa naszego oyciowicie, wwołał atrakcję. Publicność żyd. będzie miała doskonałą okazję zapoznania się z aktualnymi zagadnieniami, dotyczącymi teatru i ust tak miarodajnego anawcy. Zaproszenia otrzymał można w sekret. Tow. przy ul. Sykustkiej 14, w biurze „Nowa Reklama” (nl. Szachnowski) i w wypożyczalni „Alfa” przy ul. Kopernika.

Prawidłowe księgi handlowe

WARSZAWA, 15. 2. (Tel. własny „Chwili”) (f) Jak już doniesiono, u rzędy podatkowe wystosowały do szeregów przedsiębiorstw w Warszawie i prowincji wezwania, by do końca b. miesiąca zaprowadziły prawidłowe księgi handlowe, wykazujące ich obroty.

W związku z tym organizacje gospodarcze podjęły interwencję u władz skarbowych, wskazując, że nakazy takie otrzymały także firmy, nie figurujące w rejestrze handlowym, oraz mające obroty poniżej 100.000 zł. Obecnie ustalone zostało, że obowiązok zarządzenia ksiąg dotyczyć będzie firm oraz tych przedsiębiorstw, które mają obrót roczny ponad 100.000 zł.; określony prawomocnym wymiarem podatkowym władz skarbowych.

Awans pracownicze w skomercjalizowanych przedsiębiorstwach państwowych

WARSZAWA, 15. 2. (Tel. własny „Chwili”) (f) Równocześnie z urzędami państwowymi przygotowano są również awans pracownicze w skomercjalizowanych przedsiębiorstwach państwowych. Na obszarze dyrekcji kolejowych uzyskał ma awans okolo 17.000 pracowników kolejow. z dniem 1 kwietnia br.

Porozumienie kompensacyjne między Polską a Węgrami

WARSZAWA, 15. 2. (Tel. własny „Chwili”) (f) W najbliższym czasie ma być zawarte porozumienie kompensacyjne między Polską a Węgrami. Wzajemnie importowane do Polski wino, z Węgier podjęty ma być masowy eksport wyrobów drzewnych z Polski.

Meksyk wywłaszcza plantatorów

MEXICO CITY, 15. II. (PAT). Wczoraj opublikowany został dekret prezydenta, wywłaszczający ponad 20 tys. hektarów ziemi, należącej do amerykańskiego towarzystwa uprawy trzciny cukrowej. Wywłaszczone tereny mają być użyte na zorganizowanie gospodarstw kolektywnych. Amerykańskie inwestycje należy do największych producentów cukru w Meksyku. Obroty eksportowe tego towarzystwa wyniosły w r. 1936 — 500 tys. ton. Na plantacjach pracowało 4.000 robotników.

Nieco o Mussolinim

WASZYNGTON, 15. II. (ZAT). Były nadkomisarz Ligi Narodów do spraw uchodźców z Niemiec James MacDonald wygłosił przemówienie, w którym omawiając politykę Mussoliniego zaznaczył, że dyktator włoski jest znacznie słabszy niż światu się zdaje i nawet niż przypuszczają jego przyjaciele. Gdy on, MacDonald, sprawował swe funkcje z ramienia Ligi Narodów, Mussolini w rozmowach z nim mówił z oburzeniem o przesądzeniach Żydów w Niemczech.

WYNIKI WYBORÓW W NIEMIROWIE

RAWA RUSKA, 15. 2. (PAT). W Niemirowie pow. Racza ruska głosowanie do Rady miało miejsce 14. lutego. Wyborca, z której Polacy uzyskali 4 mandaty, żydzi 5 a Ukraińcy 8 mandaty. Razem Rada miająca w Niemirowie składa się z 12 radnych.

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH
REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.
KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.
TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 I 281-50, ADMINISTRACJI: 227-62. Należność poczt. opłacono ryczałtem.

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 78.

PRENUMERATA: miesięczna z 2. razową dostawą we Lwowie i na prowincji 6 zł. 60 gr.
PRENUMERATA: porannego wydania we Lwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą 4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 80 gr.

Senator prof. Bartel o sytuacji na wyższych uczelniach we Lwowie

„W panujących warunkach nie można absolutnie pracować”

WARSZAWA, 17. 2. (Tel. własny „Chwila”). (f.) Na wczorajszym posiedzeniu senackiej komisji budżetowej toczyła się debata nad budżetem Ministerstwa Oświaty. W dyskusji zabrał głos sen. prof. BARTEL, który wygłosił dłuższe przemówienie poświęcone zagadnieniom młodzieżowym. Prof. Bartel przede wszystkim zajął się studiami akademickimi, których ukończenie trwa obecnie bardzo długo. Mowca przytacza dane dotyczące terenu Politechniki Lwowskiej. Przeciętnie czas studiów studenta Politechniki lwowskiej trwa 13 lat i 8 miesięcy, a kończy studia przeciętnie zaledwie jedna trzecia zapisujących się na nie. W roku 1926/27 zapisało się na wydział inżynierii Politechniki lwowskiej 107 studentów. Po czterech latach — ukończył z nich jeden, po pięciu latach 4-rech, po sześciu latach 6, po 7-miu latach 8, po 8-miu latach 4, po 9 latach 4, po 10 latach 8, po 11 latach 2, czyli razem ukończyło po 11 latach studia 37 studentów.

NA WYDZIALE MECHANICZNYM
W roku 1926/7 zapisało się 105 studentów, z czego po 4 latach skończyło 4, po 5-ciu latach 10, po sześciu latach 8, a ogółem po 11 latach 57 studentów (ze 105 zapisanych) ukończyło studia. Zaznaczyć należy, że wydział mechaniczny ma specjalnie dobrą koniunkturę, gdyż kończąc go dostaje się szybko dobre zatrudnienie. Tym się tłumaczy, że ukończenie studiów na wydziale mechanicznym idzie prędzej.

NA WYDZIALE ROLNICZYM
zakńczyła po 11-tu latach zaledwie jedna trzecia część studentów studia, a reszta odpadła po drodze. Przyczyn tego stanu rzeczy jest dużo, a przede wszystkim niedostateczne przygotowanie młodzieży przychodzącej ze szkół średnich. Swankuje wykształcenie ogólne. Mowca dla zorientowania się w ogólnych horyzontach młodzieży wstępującej na Politechnikę przeprowadzał **PEWNE DOSWIADCZENIE.**

Wyniki są REWELACYJNE: Poziom umysłowy młodzieży kończącej szkoły średnie jest bardzo niski. Brak jej wiadomości ogólnych, które prostopo znależć można w każdym dzienniku. Przytoczył kilka odpowiedzi studentów trzymających przy moich dowiadzeniach. Pytania dotyczyły rozpadu ogólnego zycia. Chodziło o zbadanie ogólnego wykształcenia studentów. I tak np. 5% PROCENT STUDENTÓW NIE WIEDZIAŁO KTO TO BYŁ RAYMOND POINCARÉ, a akwaforty okleślili studenci, idący na

wydział architektury jako „ujście wodociągowe”. 38 procent nie wogóle o niej powiedzieć nie mogło. 11 procent nie wiedziało o Galileuszu, 43 procent nie słyszało o Ryszardzie Wagnerze. Przykłady te mógłbym przytaczać bez końca. Podałem kilka najcharakterystyczniejszych. Widać stąd, że

COŚ W SZKOLE ŚREDNIEJ NIE JEST W PORZĄDKU.
Młodzież przychodzi na wyższe uczelnie nieprzygotowana, gdy wyższe uczelnie stawiają jej coraz większe wymagania. Sądzę, że chcąc sam nie ukończyć w normalnym okresie i czasie Politechniki, bo to jest wprost niemożliwe. Już po pół dyplomie student na wydziale inżynierii Politechniki lwowskiej ma przed sobą 26 egzaminów i wiele bardzo trudnych projektów. Jest to

PRZECIĄŻENIE NA WYŻSZYCH UCZELNIACH,
które winno być jaknajprędzej usunięte. Do tego prowadzić powinna **REFORMA STUDIÓW.**

Dalszą przyczyną obecnego złego stanu rzeczy są stosunki na wyższych uczelniach. Jak się wyraził pan sprawodawca, są tam „MANEWRY” różnego rodzaju. **W PANUJĄCYCH WARTUNKACH NIE MOŻNA ABSOLUTNIE PRACOWAĆ.** Obliczyłem ile się przez różne zamieszki na wyższych uczelniach traci wykładów i studiów. Np. w ostatnim semestrze zimowym odpadło z moich wykładów i z prac konstrukcyjnych 36 procent. Co jakiś czas są zawieszono wykłady z powodu przeróżnych niepokojów na tle kwestii żydowskiej i kwestii politycznych. Młodzież akademicka chce rozwiązać kwestię żydowską. Żydów ma się usunąć z uczelni, a ci, którzy pozostają, mają stać po którejś tam stronie. Na tym tle wybuchają nieustanne awantury. **ATMOSFERA NIE JEST DO WYTRZYMANIA.**

Jedyną reakcją władz akademickich jest zawieszanie i odwołanie wykładów. Po wznowieniu wykładów przez kilka tygodni jest spokój, a później powtarza się od początku.

BIERNE STANOWISKO SENATORÓW JEST DLA MNIE NIEZROZUMIAŁE.

Jestem naukowcem z zamiłowaniem, a szkoła jest dla mnie **ŚWIĄTYNIĄ NAUKI.**

JESLI W TEJ SZKOLE MAMY DO CZYNienia Z WYPADKAMI ROZBREWSTWANIA, GDY 10 CIU NAPADA

NA JEDNEGO, KLUJE GO NOZAMI, A NAWET ZABIJA, TO JA SIĘ Z TYM POGODZIĆ NIE MOGĘ, I NIGDY SIĘ NIE POGODZĘ.

Ale to nie wszystko. Są wystąpienia polityczne **SKIEROWANE PRZECIWKO RZĄDOWI A NAWET PAŃSTWU.** Mógłbym przytoczyć kilka bardzo drastycznych przykładów. Ograniczę się do jednego: Podczas blokady Uniwersytetu przed paru tygodniami ukazał się na wiecu zielony sztandar z wielkim nieczem Chrobrego.

WYGŁOSZONO MOWE, KTÓRA ZAWIERAŁA USTĘP, ŻE SZTANDAR TEN WYKOŃCZY WKRÓTCE SZTANDAR PAŃSTWOWY NA ZAMKU WARSZAWSKIM. Mogę wiele rzeczy zrozumieć, ale do czego to doprowadzi? Pamiętam, myśmy też mieli pewne ambicje polityczne. Z generałem Litwinowiczem i innymi mieliśmy ambicje zerwania orla z rosyjskiego konsultatu we Lwowie. Dokonaliśmy tego, używaliśmy kałamarnicy i atramentu dla oblania orla pruskiego, ale żeby mieć ambicje zerwania własnego sztandaru państwowego, tego nie rozumiem.

TE WSZYSTKIE ZAJĘCIA NIE ZNAJDUJĄ WŁAŚCIWEJ REAKCJI NA ZEBRANIACH SENATORÓW UCZELNI, A GDYBYM CHCIAŁ PRZECZYTAĆ ODEZWY, JAKĄ SKIEROWANO PRZECIWKO RZĄDOWI, TO SĄ ONE NIESLYCHANE.

Starostę, bardzo porządnego człowieka, nazywa się „lotrem” itp. **NIE ROZUMIEM, DLACZEGO TRAKTOWANY JEST EKSTERYTORIALNIE, DOMY AKADEMICKI, LUB TEŻ OGRÓD POLITECHNIKI, GDZIE SZCHRONIĆ SIĘ MOŻE KAŻDY RZEMIESZCZAK, ALE POLICJANT MUSI STAC BEZRADNIE U JEGO BRAM.** Siedząc młodzieży akademickiej bije wiele kłamstwa, a przede wszystkim to że traktuje ona młodzież jako jednolitą całość. Tymczasem z własnej obserwacji mogłem stwierdzić, że większość młodzieży akademickiej bez względu na przekonania polityczne chce przede wszystkim studiować. Na Politechnice lwowskiej studiuje około 3.000 studentów, a z tego 800 należy do Bratniej Pomocy. Z tych 800 studentów 350 to młodzież narodowa i TA GRUPA TER-

RORYJUJE I PANUJE NAD CAŁĄ UCZELNIĄ. REKTOR JEST TU KOMPLETNIE BEZSILNY. Temu stanowi rzeczy należy położyć kres. Uczelnia jest świątynią nauki. Towarzystwa polityczne kryjące się pod pseudonimem „towarzystw ideowo-wychowawczych” winne być wyprawdzone **POZA OBREB UCZELNI.** Niech się one mieszczą poza szkołą. Inżynier jest w swoim rodzaju oficerem, który dowodząc kadrą robotników, powinien znać rygor, a ten musi mu wpaść uczelnia.

Apeluję do pana ministra, aby był łaskaw

POŁOŻYC KRES ANARCHII, PANUJĄCEJ NA UCZELNIACH.

Awanturując się i terroryzując innych znikoma mniejszość, natomiast reakcji młodzieży spokojnej stawia się przeszkodę. Dla przykładu podam, że grupa młodzieży na Politechnice lwowskiej wniosła statut do senatu. Sam interwenowałem u rektora o uznanie tego statutu, lecz rektor był temu przeciwny, bo, jak powiedział, „oni” przecież nie umieją pisać gramatyki.”

Wszystko, co powiedziałem, nie jest krytyką w stosunku do pana ministra, dla którego mam bardzo wielki szacunek, widząc, ile wysiłków, zdrowia i ile serca wkłada w swoją pracę.

W czasie przemówienia, gdy prof. Bartel krytykował stanowisko rektora uniwersytetu lwowskiego w czasie ostatnich zajęć na tymże uniwersytecie, padł ze strony jednego z senatorów Zwischenruf:

„A może posłać rektora do Berezcy?”
Na to z miejsca odparł prof. Bartel: „NIE, ALE ODDAC PROKURATOROWI!”

Po zakończeniu mowy prof. Bartla, przewodniczący komisji senator Zarzycki oświadczył:

Sądzę, że będzie wyrazem wszystkich członków komisji, jeśli panu senatorowi premierowi Bartłowi serdecznie podziękuję za to przemówienie. (Okłaski).

(Oświadczenie senatora prof. Kojankowskiego ze Lwowa na temat sytuacji na tut. uczelniach znajdują Czytelnicy na str. 4-tej).

WARSZAWA, 17. 2. (Tel. własny „Chwila”). (ZAT). Ze źródeł miarodajnych zaprzeczają się doniesieniom prasowym jakoby konsul R. P. w Tel. Awii miał ulec likwidacji. Sprawa ta wogóle nie była rozważana.

Wicemarszałek Wenda o sprawie żydowskiej i ukraińskiej

WARSZAWA, 16. 2. (Tel. własny „Chwila“). (f.). Dzisiejsze obrady Sejmu toczą się nad budżetem ministerstwa spraw wewnętrznych. Po referencie, wicemarszałku Długoszu, zabral głos pierwszy w dyskusji sztabowiec Ozonu, wicemarszałek Wenda, który wygłosił przemówienie, stanowiące potwierzenie znanych już też programowych tego obozu. Dużo miejsca poświęcił sprawie żydowskiej i ukraińskiej.

O ile idzie o MNIEJSZOŚĆ UKRAIŃSKĄ, to stwierdza, że obecna sesja toczy się pod znakiem atakujących wystąpień Ukraińców narzekających, że dzieje się krzywda ludności ukraińskiej. Sprawa nie przedstawia się jednak dla tej mniejszości tragicznie. Taktykę działaczy ukraińskich należałoby traktować jako demonstrację.

„Nie z naszej winy zawiodły metody tzw. normalizacji. Tępeła ona zawsze w tolerowaniu przez skłonne do normalizacji grupy ukraińskiej akcji o charakterze odródkowym. W arsenale środków znajdowało poczesne miejsce sięganie do fali międzynarodowej koniunktury. Wobec tego, że ten stan rzeczy nie został pozytywnie uregulowany przez samą ludność ukraińską, zmuszeni zostaliśmy do podjęcia akcji, nie wymierzonej przeciw nikomu, a która za zabezpieczenia należyte stan polskiego posiadania i polskich interesów państwowych.

Ozon w stosunku do ludności ukraińskiej stoi na stanowisku współpracy i bratniego współżycia, uznając odrębność gospodarczą i kulturalną mniejszości ukraińskiej i szanując je, byle nie godziły one w spójność Państwa Polskiego i jego całości i nie dążyły do odgraniczenia się chińskim murem nienawiści.

Naród polski jest jedynym gospodarzem w swoim państwie i żadne przeszkody nie mogą stanąć na drodze jego rozwoju i realizacji jego żywotnych interesów na obszarach o ludności mieszaną.

Mowca wyklucza kategorycznie działanie jakichkolwiek obcych inspiracji w kształtowaniu się stosunków współżycia z mniejszością ukraińską. Od niej zależy wybór środków, jakie mają być stosowane przy rozwiązywaniu tego zagadnienia.

„Sądzę, że nadszedł najwyższy czas, by wybór ten został dokonany i to na okres jak najszybszy“.

Stosunek Ozonu DO MNIEJSZOŚCI ŻYDOWSKIEJ nie wynika z jakiejś teorii rasowej. Narasta on na podłożu obcości kulturalnej i w działalności żydowskiej, jako elementu gospodarczego. Żądamy od mniejszości żydowskiej podporządkowania się woli całego narodu polskiego i poczynienia ze swej strony wszelkich kroków w kierunku zwiększenia emigracji. Supremacja Żydów w handlu, przemyśle, rzemiośle i licznych zawodach wolnych zmusza nas do jak najbardziej kategorycznego ograniczenia Żydów w Polsce, drogą masowej emigracji.

Niezależnie od wykonywanego przez rząd planu emigracji, prowadzimy i prowadzić będziemy akcję unarodowienia wielu gałęzi życia gospodarczego i kulturalnego. Nie traktujemy tej akcji jako środka wywierania presji. W kierunku emigracyjnym, gdyż zarówno cały naród polski, jak i znaczna część społeczeństwa żydowskiego i bez tego zdaje sobie sprawę z konieczności masowej emigracji Żydów z Polski.

W związku z pewnymi oświadczeniami przedstawicieli mniejszości żydowskiej składanymi w Sejmie, stwierdzam, że pogląd nasz i akcja nasza nie będą uzaśniane od jakiegokolwiek deklaracji. Są one bowiem oparte na materialnej dokładnie opracowanym i przedstawionym. Są one niezmiernie, jak niezmierną jest uchwała Rady Naczelnej Ozonu głosząca, że „pozwocześnie jednostki pochodzenia żydowskiego, które życiem swoim i służbą dla narodu polskiego, nie są Polakami”.

kluczamy zdecydowanie wszelką demagogię i licytację hasel, gdyż sprawa ta nie należy do zagadnień, dających się rozwiązać z dnia na dzień, ani też próby jej rozwiązania w atmosferze groźb i gwałtów nie tylko nie doprowadzą do pożądanego i prczytywanego wyników, lecz samego zagadnienia nie posuną o krok naprzód“.

W dalszych wywodach wicemarszałek Wenda omawia sytuację polityczną w Polsce i stwierdza, że utworzyła się koalicja wszystkich stronnictw politycznych, tworzących opozycję wobec Ozonu. Na szczęście stwierdzić należy, że koalicja ta nie jest niebezpieczna, albowiem pod wpływem ideologii Ozonu doły partyjne Stronnictwa Ludowego, Stronnictwa Narodowego, PPS i mniejszych grup oddaliły się od swoich sztabowców i garną się do ideologii Ozonu. Niestety, nie możemy się porozumieć z tymi partiami. Kierownictwo Stronnictwa Narodowego, gdy było przy władzy, nigdy nie chciało brać odpowiedzialności za losy Państwa i obecnie wyżywa się w ustawicznej negacji.

Stronnictwo Ludowe wykazuje wielką rozbieżność między poglądami swojej góry i dolów. PPS. posiada chlubną tradycję niepodległościową, posiada wielu sympatyków u starszej generacji Ozonu, a są to raczej uczucia osobiste. Dopóki PPS. nie zejdzie ze stanowiska klasowego i nie odetnie się od wpływów międzynarodowych, oraz nie wykluczy ze swoich szeregów mniejszości żydowskiej, porozumienie z nią nie będzie możliwe.

Przemówienie kończy wicemarszałek Wenda złożeniem wyrazów uznania dla działalności premiera Składkowskiego na stanowisku ministra spraw wewnętrznych.

Do dyskusji zapisało się 34 posłów.

WARSZAWA, 16. 2. (Tel. własny Chwila) (f) W dyskusji nad budżetem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przemawiał w dalszym ciągu znany ze swich wystąpień żydożerzy poseł z Bydgoszczy Dudziński, którego przemówienie nie odbiegało od tonu jego demagogicznych wystąpień, starających się zohydzić i poniżyć ludność żydowską w Polsce. Najpierw rozważał zagadnienie ukraińskie, starając się przybrać wobec Ukraińców tożę ich przyjaciela, przyczym mówił:

„Pomóżcie nam w załatwieniu sprawy żydowskiej, a wtedy otworzą się dla was wielkie możliwości gospodarcze i kulturalne. Pomóżcie nam w rozwoju gospodarczym Polski, a starczy chleba i dla was. Jedynę rozwiązaniem sprawy żydowskiej, to emigracja. Pomagajmy Żydom w uzyskaniu własnej ziemi i państwa“.

Zdaniem mowcy, naród żydowski nie jest jeszcze przygotowany do uzyskania terenów, czy własnego państwa, albowiem nastawiony jest na wyzysk organizmów gospodarczych i dlatego nikt nie chce otworzyć granic dla emigracji żydowskiej. Chcąc naprawdę pomóc Żydom w uzyskaniu kolonii czy własnego państwa, musimy ich do tego przygotować i z kombinatorów zrobić pionierów.

Mowca powołuje się na rzekomego znanego zagadnienia żydowskiego w Polsce b. posła Łypacwicza, który twierdzi, że sprawa przewarstwowienia Żydów na pionierów ograniczałaby się do 600.000 Żydów od 18 do 40 roku życia. Należałoby ich zorganizować w bataliony pracy i przeskoczyć w ciągu trzech lat. Bataliony te pracując, kopiąc kanały i budując drogi, będą już teraz wykonywały w Polsce robotę, która czeka na własnej ziemi. Koszta tej nauki musi ponieść naród żydowski i sadze, że łatwo i chętnie to poniesie.

skaniu terenów. Pionierów weźmie każdy, kombinatorów nikt nie chce.

Te wywody skwitował Sejm objawami wesołości. Następnie mowca domaga się, aby wyeliminowano Żydów z Urzędów Państwowych. Należy ich stamtąd usunąć i zatrudnić ewentualnie przy organizacji wychodźstwa, gdyż urzędnicy - Żydzi nie dają gwarancji, że zarządzenia antysemickie rządu i Ozonu będą przez nich lojalnie wykonane. Mówić o antysemityzmie, emigracji Żydów a jednocześnie tolerować Żydów na wysokich urządach i wypuszczać ich do Polski, to metoda łatwego bujania.

Poseł Dudziński, kończąc swoje przemówienie oświadcza, że Ozonowi pozostała termin do 18 marca na złożenie projektu zmiany ordynacji wyborczej. Jeżeli to nie nastąpi w tym terminie, to sam złoży taki projekt 19-go marca.

Z tymi wszystkimi wywodami polemizował poseł Ozonu Zenczykowski, stwierdzając, że o ile idzie o kwestię ukraińską, to bezprogramowość wykazuje właśnie p. Dudziński, o ile o problem żydowski, to bronil on tezy, która była wcześniej określona przez Ozon. Aspiracja do roli wychowawcy pionierów żydowskich, jest już własnością indywidualną posła Dudzińskiego. Pan Dudziński jest kawalerzystą i mówiąc o ordynacji wyborczej wyznaczył termin. Ordynacja wyborcza jednak nie jest wycięgiem i tu żadne terminy nie mogą grać roli.

Poseł ukraiński dr. Łysiak omawia stosunki polsko-ukraińskie. W ostatnich roku nastąpiło zaostrzenie stosunku do Ukraińców, czego dowodem jest planowy pochód przeciw organizacjom ukraińskim. Jedyny sposób wyjścia z zakradzonej sytuacji, to autonomia terytorialna. Ubolewa, że wyraz autonomiczności spotyka się w prasie z nieprzychylną oceną władz państwowych.

Prezydent miasta Lwowa dr. Ostrowski również mówi o problemach polsko-ukraińskich, stwierdzając, że Polacy nie prowadzą polityki eksterminacyjnej, uznają ukraińską odrębność narodową, ale żądają za to lojalności w stosunku do Państwa Polskiego i odrzucenia myśli jakiegokolwiek rozluźnienia łączności między Rzeczypospolitą a ziemiami południowo-wschodnimi. Przy obopólnej dobrej woli narodów, zamieszkujących te ziemie, ma mowca nadzieję, że znikną tarcia i rozdziewki.

Deklaracja Kola Żydowskiego.

Następnie przemawiał poseł żydowski TROKENEHEIM, który przedstawił polcześnie żydowskie w Polsce, poczym nawijając do oświadczenia plk. Wendy, złożył następującą deklarację:

Wysoka Izbo! Na dzisiejsze oświadczenie p. wicemarszałka plk. Wendy odnośnie zagadnienia mniejszości żydowskiej w państwie oświadczam imieniem Żydowskiego Kola Parlamentarnego, co następuje:

„Oświadczenie p. wicemarszałka plk. Wendy jest tylko jeszcze ostrzejszym, niż dotąd sformulowaniem znanego nam stanowiska O. Z. N. Sformułowanie to oznacza wypowiedzenie zdecydowanej walki ze strony O. Z. N. społeczeństwu żydowskiemu w Polsce. To wypowiedzenie walki zmusza nas do zdecyd-

HENRYK ZAK
POZNAŃ

**MOZESZ PALIC
PIĘKNĄ PANI
BIEL TWYM ZĘBOM**
DE
CHLORAMI

wanej obrony społeczeństwa żydowskiego w Polsce przeciwko eksterminacyjnej akcji Obozu Zjednoczenia Narodowego.

Deklaracje złożone podczas tej przez reprezentantów parlamentarnego Kola Żydowskiego komisji budżetowej i na plenum Sejmu w sprawie społeczeństwa żydowskiego dla Państwa Polskiego złożone były nie Obozu Zjednoczenia Narodowego, lecz rwanone były do rządu Rzeczypospolitej, który jest rządem Państwa a nie powań politycznych. Deklaracje oparte są na fakcie nadszję wiekowemu Rzeczypospolitej i na konstytucji Państwa Polskiego. O realizacji tej konstytucji w życiu, walczymy i będziemy dalej walczyć. W imię społeczeństwa żydowskiego chwycim dalej ramię przy ramieniu z wszystkimi, którzy konstytucji bronią, przeciw wszystkim, którzy fundamenty tej konstytucji podrywają.

ZGON PREZESA SĄDU NAJWYŻSZEGO.

WARSZAWA, 16. 2. (Tel. własny „Chwila“) (f) W Warszawie prezes Sądu Najwyższego długosza tego Sądu dr. Włodzimierzowski, pochodzący z MAŁOPOLSKI, był on członkiem Trybunału Konstytucyjnego, Komisji Kodyfikacyjnej i redakcji „Orzecznictwo Sądów Wszczęchnych“.

Pogrzech odbędzie się w Warszawie.

Trzej wybitni żydowscy matematcy w niemieckim obozie koncentracyjnym.

PARYŻ, 13. 2. (ŻAT.) Dopiero raz stało się wiadomym, że niedawno internowano w Niemczech w obozie koncentracyjnym trzech b. żydowskich profesorów. Chodzi o profesora sta Hellingera, który dawniej wykładał w Frankfurcie, prof. Rosenthala i centę dra Roberta Remaka, który niej wykładał na uniwersytecie baskim. Wszyscy trzej są wybitnymi matematkami.

Poważne trudności w utworzeniu nowego rządu belgijskiego.

BRUKSELA, 16. 2. (PAT). Rokowania Pierlotu w sprawie utworzenia nowego gabinetu, natrafiały wczoraj późnym wieczorem na poważne trudności ze strony partii liberalnej.

Zaproszeni do współpracy liberalni politycy Janssens i van der Poorten zażądali zwolnienia sądu honorowego, celem osądzenia afery Martensa. Ponieważ Pierlot odmówił temu żądaniu, politycy liberalni zapowiedzieli, że usiłować będzie stworzyć rząd, przechodzący do porządku dnia nad nieporozumieniami, w tym nym przez nominację Martensa, zdaniem jego — uważana być powinna za fakt dokonany.

Pierlot zamierza ewentualnie utworzyć rząd dwóch partii, pierający się — przy wykluczeniu liberalów — na stronach katolickim i socjal-

Min. Beck o polityce Polski wobec państw sąsiedzkich

i o kwestii emigracji żydowskiej

WARSZAWA, 12. 3. (PAT). Wczoraj odbyło się posiedzenie komisji spraw zagranicznych Senatu. Na posiedzeniu obecni: marszałek Senatu b. Miedziński, minister spraw zagran. J. Beck oraz wyżsi urzędnicy ministerstwa spraw zagranicznych.

Na porządku dziennym znajdowało się sprawozdanie o rządowym projekcie ustawy O RATYFIKACJI PROTOKOŁU TARYFOWEGO I UKŁADU HANDLOWEGO MIĘDZY POLSKĄ A LITWĄ.

Posiedzenie otworzył sen. Wesołowski, oświadczając: Witamy pana ministra spraw zagran. po okresie najtrudniejszych przejść. Z gry wypadków, które przetożyły się nad światem Polska wyszła wzmożona i silniejsza i materialnie. Nie jest to niespodzianka dla każdego, kto zna politykę p. min. Becka, wiernego kontynuatora ideal politycznych wielkiego Marszałka. W tych przelomowych czasach wszystkie układy zawarte przez p. ministra Becka przetrwały ciężkie chwile i zachowały swą wartość. Nasze sukcesy w polityce zagranicznej zapisały się złotymi głosekami na kartach historii a p. minister Beck dobrze się zasłużył narodowi polskiemu.

Po tym przemówieniu zabrał głos szp. wzdawca sen. Katalbach m. l. oświadczając: Rządowe projekty ustaw o ratyfikacji układu handlowego i protokołu taryfowego stanowią poważny krok w zbliżeniu polsko - litewskim.

ZASADA UKŁADU JEST CLEARING, OBJĘCIUJĄCY WYMIANĘ TOWARÓW NA SUMĘ 6 I POL. MILIONA ŻŁ PO KAŻDEJ STRONIE.

Charakter układu jest ramowy ograniczający się do wymienienia rzeczy najistotniejszych. Układ opiera się na kilkunastu największych uprzywilejowaniach. Postawa stworzona przez ten układ doprowadzi być może w ciągu dwóch lat do zawarcia pełnego traktatu handlowego.

Z kolei senatorowie zadawali pytania p. ministrowi Beckowi, na które dał on łączną odpowiedź.

Przed wszystkim chciałbym podkreślić, że pozostając w stałym kontakcie z p. prze wodniczącym tej komisji wyrażam wobec niego kilkakrotnie już zdanie, że **ZWŁOKA, JAKA NASTĄPIŁA W MOIM KONTAKCIE Z IZBAMI WYNIKA WYŁĄCZNIE Z OKOLICZNOŚCI ODEMNIE NIEZALEŻNYCH,**

t. j. z biegu wydarzeń międzynarodowych, których dokładniejsze przestudiowanie mogło dopiero pozwolić na określenie na forum publicznym stanowiska rządu polskiego, a następnie z różnych kontaktów politycznych niezmierznie doniosłych z okazji wizyt ministrów spraw zagranicznych innych państw w Warszawie, wszystko to z natury rzeczy zdawało się walczyć w sposób odłożony mego publicznego wypowiedzenia się. Ponieważ w tym roku zwłoka była większa, uważałem przede wszystkim za swój obowiązek to wyjaśnienie złożyć.

Zacznę od rzeczy terytorialne nam bliższych, od spraw sąsiedzkich. Kilkakrotnie przewijał się w przemówieniach w różnym ujęciu

problem naszego stosunku do państwa czeskosłowackiego,

bądź jako całość, bądź w odniesieniu do poszczególnych jego działów, t. j. Słowacji i Rusi Przymarkpackiej. Sądzę, że nie można tych rzeczy ująć inaczej, jak grupując je w ramach naszego stosunku do tego państwa, w którym to terytorium się znajdują.

Jaki jest dziś całokształt naszego stosunku do Czechosłowacji? Nie będę dziś zatrzymywał się dłużej na historii zeszłego roku, do której jeszcze mam zamiar powrócić. Państwem się krótko określić stanowisko, jakie rząd polski zajął przede wszystkim wobec rządu centralnego Czechosłowacji w nowym etapie egzystencji tego państwa. Z chwilą kiedy ukonystituował się nowy rząd, kiedy obrano nowego prezydenta republiki, nastąpiła wymiana zdań między upoważnionym przeze mnie przedstawicielem polskim a ministrem spraw zagranicznych Chwałkowskim, wymiana zdań natury zasadniczej. Stanowi-

sko, które nasz przedstawiciel zajął było następujące: Stwierdziłszy, że w stosunkach między naszymi państwami otwiera się nowa rozdział, ponieważ wydarzenia zeszłego roku miały charakter wstrząsu bardzo głębokiego,

FRAGNIEMY TEN NOWY ROZDZIAŁ ZACZĄC BEZ ŻADNYCH UJEMNYCH UPRZEDZEŃ,

ale sądzimy, że pragmatycznie od dziś pracować na nowych zasadach, musimy dokonać szybkiej analizy przyczyn, które w przeszłości utrudniały a właściwie uniemożliwiały ułożenie przyjaznych stosunków pomiędzy Warszawą a Pragą. Zebrałem te sprawy w trzech rozdziałach.

A więc po pierwsze stwierdziłem, że zarówno losy Śląska Zaolziańskiego jak i wydarzenia z roku 1919 były tak załatwione, że ani rząd ani społeczeństwo polskie nigdy się z tym załatwieniem nie pogodziły, że jedynie warunkul materialne narzucały nam w pewnej chwili rozwiązanie, z którym moralnie nie mogliśmy się pogodzić. A więc istniała sprawa naszych narodowych rewindykacji terytorialnych. To była pierwsza bardzo wielka przeszkoda.

Drugą przeszkodą był fakt, że Czechosłowacja, która miała formę długiego pasa w Europie centralnej, posiadała duży bardzo teren tranzytowy i komunikacyjny. Przez teren tego państwa prowadził szlak bardzo doniosły dla państwa polskiego,

DROGA NA KTÓREJ OD WIEKÓW PAŃSTWO NASZE SZUKAŁO KON-TAKTU Z INNYMI NARODAMI,

czy to kontaktu ekonomicznego, czy kulturalnego, czy w razie jakichś wstrząsów także współdziałania w kształtowaniu się stosunków politycznych na tym terenie. Musimy stwierdzić z ubolewaniem, że w przeszłości polityka rządu czeskosłowackiego utrudniała nam swobodne korzystanie z tych naszych naturalnych dróg. A zatem sprawa naszej drogi na południe jest tym drugim, bardzo istotnym elementem, który będzie określał nasz stosunek do Czechosłowacji.

Trzecią sprawą był fakt stwierdzony dość wodnie, który stanowił przedmiot częstych wystąpień naszej dyplomacji w Pradze, fakt, że cokolwiek szukał sposobności lub próbował oddziaływać destrukcyjnie na życie naszego państwa, znajdował niestety z reguły pomoc, dach nad głową i opiekę Czechosłowacji.

Uważałem za swój moralny obowiązek otwarcie postawić te trzy zagadnienia, stwierdzając, że zagadnienie pierwsze znalazło rozwiązanie, które pozwala ułożyć lepszą przyszłość, manowicie te terytoria, do których mieliśmy najslusznjsze pretensje, które odebrano nam czy to drogą wydarzeń 1919 roku, czy na innym odcinku drogi arbitrażu, co do którego zawsze mieliśmy zastrzeżenia, te terytoria wrócić do państwa polskiego, a więc

JEDNA WIELKA PRZESZKODA ZOSTAŁA USUNIĘTA.

Sprawa komunikacji jest sprawą otwartą. Miałem sposobność oświadczyć wprawdzie, że rozumiem, iż rząd czeskosłowacki ma dziś wielkie trudności w ułożeniu w nowych warunkach swej techniki komunikacyjnej że jednak wyrażam przekonanie, iż w przyszłości słuszne polskie postulaty, które nie szkodzi państwu czeskiemu, a jedynie zadowalają normalnie i uzasadnione zupełnie dezyderaty polskie, będą bardziej żywcizliwio i lojalnie załatwiane. Zależy więc od przyszłej polityki Pragi.

Trzeci punkt zmuszony byłem traktować jako

OSTRZEŻENIE.

Nie możemy nigdy przejść do porządku nad chęcią udzielenia pomocy, opieką czy osłony czynnikom pracującym przeciw państwu polskiemu. Uważałem, że od pierwszej chwili naszego wiązania stosunków z rządem czeskosłowackim w jego nowej sytuacji nie sprawa musiała być jasno postawiona. Według tych zasad będziemy regulowali naszą politykę. Nie mamy a priori żadnych niechęci do stosunków aspiracji czy to do narodu czeskiego czy to do narodu słowackiego, ani też nasze interesy i

całokształt polityki polskiej nie kierują nas a priori na drogę niechętną dla tych dezyderatów.

Poruszone tu sprawę Słowacji oraz Sł. i Orawy. Od początku zarysowana się kryzysu w Czechosłowacji w roku ubiegłym rząd nasz jasno skreślił we wszystkich kon-

kajstach potrzeby żywotne ludności tego terytorium. Nie nabrałem przekonania do dnia dzisiejszego, żeby to rozwiązanie nie było słuszne.

Na pytanie co do zrzeczenia się przez Węgry wszelkiej myśli na ten temat, muszę skonstratować, że rząd węgierski w swych

Wytwórnia „Metro - Goldwyn - Mayer”. — Reżyseria JULIEN DUVIVIERA. — Wykonawcy LUIZA RAINER, Miliza KORJUS oraz FERNAND GRAVEY wspólnym wysiłkiem stworzyli cudowne arcydzieło muzyczne p. t.:

WIELKI WALC Casino.

aktach dyplomatycznych w roku ubiegłym wobec tego problemu. Zwróciłmy uwagę na wszystkich państw zainteresowanych na fakt, że w naszym przekonaniu naród słowacki przeszedł znaczną ewolucję w ciągu ostatnich lat dwudziestu w kierunku krystalizowania się poczucia narodowego i dlatego zdaje się nam rzeczą słuszną, żeby dać temu narodowi możliwość odgrywania w polityce roli podmiotu, a nie tylko przedmiotu. Podyktowała i nadal jest dla nas miarodajna. Podyktowała ono nam także

DUŻY UMIAR W NASZYCH REWINDYKACJACH TERYTORIALNYCH.

Naród słowacki posiada wiele cech bliskich nastawienia i do wysiłku żeby zrozumieć aspiracje tego narodu. Jeżeli bieżąca polityka nie dawała odrazu tego jasnego obrazu, jeżeli nasze intencje nie zawsze były zrozumiane, to rząd polski ze względu na historyczny charakter wydarzeń ubiegłego roku starał się znaleźć ponad animozje chwili i opierać swa ustosunkowanie do tego problemu na przesłankach bardziej dalekowzrocznych. Poza „błąd” ewentualnością, która bardzo mi trudno dopuścić „manowicie” żeby w przyszłości Słowacy odnosić się mogli wrogo do państwa i narodu naszego, nie widzę podstawy do zmiany nastawienia naszego rządu.

Mniej prostą jest sprawa trzeciej prowincji, wchodzącej w skład Czechosłowacji, t. j. Rusi Przymarkpackiej. Miałem sposobność w odpowiedzi na interpelację sejmową spręczyć zowad dość jasno

MOTYWY POSTĘPOWANIA NASZEGO RZĄDU W SPRAWIE RUSI PRZY-MARKPACKIEJ.

Motywy te były dwójakiej natury. Jednym była troska natury ogólnej o przyszłe losy polityczne t. zw. rejonu nadnaujańskiego, a drugim były względy bardziej bezpośrednie nas obchodzące. Troska natury ogólnej przedstawiała się następująco wstrząs, który miał miejsce w Europie w roku ubiegłym był niezmierznie poważny. Był to krok od bardzo daleko idących komplikacji. Jeżeli polityka jakiegol państwa, w danym razie nasza, jest ożywiona tendencjami konstruktywnymi, a nie destruktywnymi, to w każdej sytuacji, nawet w sytuacji trudnej w razie wstrząsu staramy się szukać takiej drogi, która zapewni lepszą przyszłość. Jeżeli ustosunkujemy się do trudnych wydarzeń z tym pozytywnym nastawieniem, to powinno to dać w wyniku zarodek lepszej przyszłości.

Patrząc na mapę oślcennej Czechosłowacji oraz na aspiracje sąsiadów tej republiki zdawałmy sobie na tym, co nam się wydawało najbardziej logicznym, najbardziej zdrowym na przyszłość. Stał

ZYCZLIWOŚĆ POLITYKI NASZEGO RZĄDU WOBEC TEZ WĘGERSKICH.

Manowicie obserwacje nasze wskazywały, że Ruś Przymarkpacka nie okazuje żywego rozwoju narodowego, że ludność nie okazywała tak skryzalizowanych aspiracji politycznych i że dalej, warunki ekonomiczne tej prowincji widać ją ściśle z tym państwem, do którego od wieków należała. T. j. z Węgrami. Dlatego biorąc pod uwagę wszelkie wysuwane myśli i projekty, zatrzymaliśmy się z największą żywcizliwością na postulatcie węgierskim, który, wydawało się, zapewnia najbardziej spójną na tym terytorium. To rozwiązanie dawałoby dostateczną satysfakcję Węgom, którzy uważali się za skrzywdzonych przez traktaty powojenne, a również zasp-

prawy dyplomatycznych w roku ubiegłym tę sprawę postawił jako rewindykację węgierską i w żadnym akcie dyplomatycznym nie zrezygnował z tego punktu widzenia.

Jeżeli chodzi o STOSUNEK INNYCH PAŃSTW DO TEGO ZAGADNIENIA.

To pragnę skonstratować z zadowoleniem, że jednym z bardzo dodatnich - czynników w dziedzinie naszych stosunków z Rumunią jest pogłębienie naszego wzajemnego porozumienia co do wszystkich spraw terytorialnych w rejonie dunajskim.

Obok tego poruszona akcja publicystyczna nazwana ogólnie sprawą ukraińską. Pytanie brzmiało jaki jest stosunek mocarstw do tego problemu. Otóż chciałmy zaznaczyć, że żaden z rządów żadnego z mocarstw nigdy wobec nas ani też, o ile mi wiadomo, w żadnym akcie formalnym ani żadnym oświadczeniu autorytatywnym w ogóle, stanowiska w tej sprawie nie zajmował. Mamy do czynienia z akcją propagandową i prasową, a nie z akcją o charakterze dyplomatycznym. Wobec tego nie uważalmy za słuszne identyfikowanie głosu prasy tego czy innego państwa ze stanowiskiem rządu danego państwa. Jest rzeczą zrozumiałą, że to

ZAGADNIENIE JEST DLA NAS INTERESUJĄCE ZE WZGLĘDU NA SYTUACJĘ GEOGRAFICZNĄ

jest rzeczą mało prawdopodobną, żeby ktokolwiek, koby zamierzał zajmować się tym problemem, mógł przejść do porządku nad stanowiskiem rządu polskiego w tej sprawie. A zatem gdybyśmy mieli do czynienia z akcją międzynarodową w tym szerokim ujęciu, to w tej czy innej drodze ona by nas trafiała. Muszę konstatować, że dotychczas to miejsca nie miało i wobec tego wyrażanie opinii o rzeczy poruszanej w prasie, sądzę, będzie słuszne pozostawić w ręce polskiej.

Sprawa stosunków ze Związkim sowieckim

jest bardzo jasna. Polityka polska w stosunku do tego zagadnienia jest absolutnie konsekwentna i nie podlega zmianom i fluktuom jakim ten problem w krajach bardziej oddalonych od Rosji ulegał. Szukaliśmy ustalenia zdrowego sąsiedztwa i wzajemnego respektu dla słusznych interesów i utrwaliliśmy te dążenia w układzie o pakcie o nieagresji. Jest publiczną tajemnicą, że

W ROKU UBIEGŁYM MIAŁO MIEJSCE PEWNE NAPRĘCIE,

nie wynikające ze sporu polsko-sowieckiego ale ze stosunku do innych państw i problemów. Ponieważ nasza polityka idzie konsekwentnie po wytyczonej linii, wykonywaliśmy spokojnie atmosferę, żeby drogą wzajemnej deklaracji ślady tego napięcia usunąć. W ten sposób jesteśmy znów na platformie, która posłużyła za ramy paktu o nieagresji.

P. sen. Dębski poruszył sprawy związane z deklaracjami rządu polskiego i rządu Rzeszy

O MNIEJSZOŚCI POLSKIEJ I NIEMIECKIEJ

i zapytał o stan prac komisji mieszanej. (Dokończenie na str. 7-mej)

CHWILA

WYDANIE PORANNE
Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.
KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.
TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 I 287-50, ADMINISTRACJI: 227-68. Należność poczt. opisano ryczałtem.

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 78.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-rzutowi dostawą w Łwowie i na prowincji 6 zł. 80 gr.
PRENUMERATA: porannego wydania w Łwowie bez dostawy 4 zł. z dostawą 4 zł. 80 gr. Na prowincji 4 zł. 80 gr.

Echa wypadków lwowskich w Senacie Min. Świętosławski o sytuacji w szkolnictwie

WARSZAWA, 14. 3. (PAT). Na wczorajszym posiedzeniu Senatu wygłosił p. minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego prof. W. Świętosławski tej treści przemówienie:

Dyskusja przeprowadzona na dzisiejszym plenarnym posiedzeniu Senatu będzie zakończeniem generalnego przeglądu politycznego, zagadnień wychowawczych, oświatowych i ogólnokulturalnych. Przegląd ten wywołał liczne komentarze w prasie i dał aż nadto danych, wskazujących na to, z jaką żywością reaguje społeczeństwo na wszystko, co z resortem oświaty jest związane. Żywość ta przeradza się niekiedy w nerwowość utrudniającą bezstronną analizę zjawisk. Często wynika to z wyciągania w różnych przypadkach wniosków opartych na faktach poznanych niedokładnie, zwłaszcza gdy chodzi o opinię publiczną. Zdarza się, że we wnioskach swych opiera się ona na skrótach przemówień oficjalnych streszczanych często niedokładnie w prasie.

Cheć skorzystać z sposobności, aby podać jeden dość charakterystyczny przykład, szkolnik mógłby zacytować ich o wiele więcej. Oto przytoczam bez zmian według Dziennika Polskiego i Gazety Lwowskiej wyjątek z mego przemówienia w dniu 20 lutego r. h. wygłoszonego na plenum Sejmu:

„Znamy już z żalem, że stan największego napięcia wytworzył się nieestetycznie w Łwowie, w mieście najbardziej drożym sercu każdego z nas. Z bólem patrzymy na to, gdy dla utrzymania ładu i porządku, przeciwko polskiej młodzieży akademickiej występować musi polskie władze bezpieczeństwa”.

Ustęp ten przytoczył Ilustrowany Kurier Codzienny w jeszcze większym skrócie. — „Lwowskie Słowo Narodowe” nie zamieściło w ogóle mego przemówienia, ograniczając się jedynie do krótkiej wzmianki, pozbawionej dla czytelnika wszelkiej treści informacyjnej. W istocie wspomniany ustęp w moim prze-

mówieniu brzmiał jak następuje:

„Znamy już z żalem, że stan największego napięcia wytworzył się nieestetycznie w Łwowie, w mieście najbardziej drożym sercu każdego z nas, gdzie każdy chciałby widzieć wszystkich Polaków zjednoczonych we wspólnej idei systematycznej pracy nad rozwojem tej odwiecznej polskiej ziemi. Z bólem patrzymy na to, gdy dla utrzymania ładu i porządku przeciwko polskiej młodzieży akademickiej występować musi polskie władze bezpieczeństwa”.

TAK WIĘC ZARÓWNO
MIESZKANCY LWOWA,
jak też wielu innych czytelników nie miało możności zapoznania się z najbardziej istotnymi akcentami wspomnianego ustępu mego przemówienia, któryby mógł wzbudzić ich zainteresowanie.

Powtarzam, mógłbym przytoczyć cały szereg podobnych przykładów.

Wracając do dyskusji przeprowadzonej nad zagadnieniem kierowanego przeze mnie resortu, muszę podkreślić, że ujawniła ona niezaprzeczenie jednoznaczność opinii obu Izb co do tego, że w latach najbliższych Polska będzie musiała dokonać obrzytnego wysiłku, aby realizować stopniowo wielki plan prac oświatowych, zwianych z żalem „zakończonymi w ogólnym, jak i zawodowym przeprowadzaniem w szkołach typu zasadniczego lub w szkołach dokształcających wszelkiego rodzaju. Tempo realizacji tego planu będzie zależało od polepszenia się koniunktury, a w związku z tym od corocznego wzrostu budżetu państwa i wraz z nim budżetu oświaty.

Jestem pewien, że sama świadomość istnienia jednomyślności opinii Izby Ustawodaw-

czych i całego społeczeństwa w sprawie rozwoju i potrzeb oświaty w Polsce wpłynęło niewątpliwie dodatnio na atmosferę pracy i zapala wśród nauczycielstwa i innych pracowników oświatowych. Polną zrozumienia znalazła między innymi troska o poprawę bytu nowych sił naukowych i solidniejszą związaną z nimi pracę akademicką.

Niemniejże znaczenie posiada uchwała Sejmu przyjęta przez Komisję senacką, mogą-

ca w tym rozwoju jest znaczny i nie można mieć żadnej wątpliwości, że wychowanie szkół polskich zdani egzaminu życiowego i wykazali należyte przygotowanie, zdolność i efektywność swej pracy.

Poza tym twierdzi, że próba oceny wyników nauczania w szkołach ogólnokształcących oparta na najlepszych nawet testach i — na najobiektywniejszym wykonaniu samych zadań nie może doprowadzić do rezultatów, któreby odzwierciedlały rzeczywistość. Rzecz prosta, że wykształcenie ogólne wymaga przyswojenia pewnego zasobu wiadomości i faktów. Gdyby jednak zechciano złożyć testy, zawierające wszystkie pytania, na które człowiek przeciętnie wykształcony powinien odpowiedzieć, otrzymalibyśmy zapewne powód do satysfakcji i nasłuchi, że obciążenie tym wszystkim materiałem nauczania doprowadziłoby do bardzo poważnego dalszego przecięcia programu, a przecież głos ostrzegawczy o przecięciu naszych programów szkolnych są powszechnie i w istocie słuszne.

Na zarzut, wysunięty przez p. senatora Bartia

w Komisji budżetowej, że czas studiów na politechnikach przeciąga się niepomiaralnie, muszę stwierdzić, że według danych ogłoszonych przez ministerstwo w publikacji „Atlas szkolnictwa wyższego”, średni czas studiów wynosi 7,5 do 7,8 lat, nie jest więc tak wielki, jak to podawają pisma na podstawie danych, przytoczonych przez p. senatora Bartia.

Uważam za słuszny zarzut, że program studiów jest przeludowany i należy dążyć do jego zredukowania. Jednakże istniejące warunki niepomiaralne, przedłużające studia niezależnie od przedłożenia programu. Należy pamiętać, że 75 procent młodzieży zmuszone jest do pracy zarobkowej, niedostateczny personel pomocniczy sprawia, że młodzież, zwłaszcza na I-ym roku swych studiów nie znajduje dostatecznej opieki i pomocy w pracy. Starsi studenci nie śpieszą się z ukończeniem, gdyż otrzymują częstotliwość posady, uniemożliwiającej jakże takte posuwanie się naprzód w studiach.

Cheć odpowiedzieć na pytanie, ileby przeciętnie trwały studia studenta, posiadającego zapewnione środki utrzymania, ministerstwo otrzymało z politechniki warszawskiej dane dotyczące 28 takich studentów. Otóż 3-ch z nich otrzymało dyplom po 4 latach, 12-tu po pięciu latach, 3-ch zaś po 6. Z danych tych wynika, że przeciętny czas studiów niezarobkowych, którzy studia ukończyli, wynosi 5 lat.

Dane te mówią same za siebie. Zagadnienie następne, które bardzo żywo omawiane było dotychczas zarówno przez p. senatora, jak też pp. posłów w Sejmie, dotyczyło

idealów i metod wychowawczych stosowanych w szkołach od powszechnej

(Ciąg dalszy na str. 2-giej).

NACZELNA DYREKCJA RKO RADIO FILMS
ma zaszczyt zawiadomić P. T. Publiczność lwowską, iż zdecydowała się urządzić prapremię centralno-europejską arcyfilmu GUNGA DIN reżyserii słynnego Georga STEVENS'A w kinie EUROPA dnia 18 marca br.

które w ustawie o funduszu inwestycyjnym wydziedziona została pozycja na budownictwo gmachów „pożyczających w zarządzie lub pod nadzorem ministerstwa W. R. i O. P. w szczególności na budownictwo szkół zawodowych”.

Wszystcy bowiem jesteśmy zgodni co do tego, że budowa szkół jest jedną z tych najpoważniejszych inwestycji, która się narodowi szczególnie opłaci.

Większe rozbieżności ujawniły się dopiero wówczas, gdy wypowiadano były opinie o stanie naszego szkolnictwa, gdy poddawane były krytyce wyniki nauczania, zwłaszcza gdy omawiano STOSUNKI PANUJĄCE NA UCZELNIACH AKADEMICKICH.

Jeżeli chodzi o istniejące braki w szkolnictwie powszechnym, to były one omówione szczegółowo w poprzednich moich wystąpieniach. Wystarczy więc, gdy wspomnę, że istotne polepszenie stanu na tym odcinku może nastąpić dopiero w miarę dalszego powiększenia się kredytów na nowe etaty nauczycielskie. Jednakże pewną poprawę mamy nadzieję wprowadzić już w czasie najbliższym zwłaszcza na odcinku nazbyt przeciążonych liczbą dzieci szkół o dwu nauczycielach.

Na zarzuty niedostatecznego przygotowania młodzieży do studiów wyższych w szkołach ogólnokształcących

przyjmę odpowiedź, jakiej udzieliłem na plenum Sejmu. Gdy w grę wchodzi wielka liczba kończących szkoły średnie, brakuje im często możności. Jednakże obiektywna ocena ogólnego postępu osiągniętego we wszystkich dziedzinach rozwoju Polski doprowadza do wniosków wybitnie pozytywnych. Gdyby bowiem szkoły średnie wypuściły młodzież niezdolną do samodzielnej myśli i dalszego doskonalenia się, czy to w szkole akademickiej, czy też w dalszym życiu praktycznym, nie moglibyśmy uzyskać tak wielu dodatnich wyników na wszystkich odcinkach życia państwowego, kulturalnego i gospodarczego.

Na podstawie całokształtu naszego rozwoju mamy prawo ocenić pozytywnie także i sprawność pracy naszych szkół dokształcających i zawodowych.

Postęp osiągnięty został nie tylko dzięki pracy pokoleń, które się uczyło przed wojną: Przeliczenie udział młodego pokole-

Komunikat oficjalny o rewizjach we Lwowie

WARSZAWA, 14. 3. (PAT). W toku dalszej akcji władz bezpieczeństwa na terenie Lwowa, zostały przeprowadzone w dn. 12 i 13 bm. rewizje w lokalu Bratniej Pomocy Studentów Politechniki, w 2-ch lokalach Stronnictwa Narodowego, w redakcji „Słowa Narodowego” i w mieszkaniach kilku działaczy Str. Narodowego.

W wyniku tych rewizji znaleziono we wszystkich lokalach, kolportowane na mieście nielegalne ulotki.

Ponadto w Bratniej Pomocy Studentów Politechniki rewizja ujawniła 4 PETARDY, przy czym dwie z nich były ukryte w biurku wiceprezesa zarządu. W redakcji „Słowa Narodowego” znaleziono pałkę okutą ołowiem.

Jak ustalili dochodzenia, lokal zarządu Bratniej Pomocy Studentów Politechniki, mieszczący się w gmachu Politechniki, był jedną z central, w której rozdzielano do kolportażu nielegalne wydawnictwa.

Niemcy internowali wojska czeskie w Pradze

Nr. 7177 a

LWÓW, CZWARTEK, 16. MARCA 1939.

ROK XXI

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 79.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 506.700.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-tygodniową dostawą w Łwowie i na prowincji 6 zł. 60 gr.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.
TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 i 237-50, ADMINISTRACJI: 237-62. Należność poczt. opłacono ryczałem.

PRENUMERATA: porannego wydania w Łwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą 4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 30 gr.

HUSZT ZAJĘTY PRZEZ WĘGRÓW

Rząd Dra Wołoszyna - w Rumunii

Rada wojenna w Budapeszcie

BUDAPESZT, 16. 3. (PAT). WCZORAJ W GODZINACH POPOLUDNIOWYCH ODBYŁA POSIEDZENIE NAJWYŻSZA WĘGIERSKA RADA WOJENNA POD PRZEWODNICTWEM PREMIERA TELEKY.

HUSZT, 16. 3. (PAT). B. rząd karpatoruski z Dr. Wołoszynem na czele opuścił wczoraj rano terytorium Rusi Podkarpackiej, udając się do Rumunii. Huszt i Sewliusz zostały w godzinach popołudniowych zajęte przez wojska węgierskie.

WARSZAWA, 16. 3. (PAT). Dr. Augustyn Wołoszyn zwrócił się w dniu wczorajszym telegraficznie do rządu polskiego z zawiadomieniem o ogłoszeniu niepodległości Rusi Podkarpackiej z prośbą o współpracę z tym państwem.

Rząd polski nie zamierza udzielić na tę depeszę żadnej odpowiedzi.

Gen. Prchala prosi o 5-dniową zwłokę dla wycofania wojsk czeskich

BERLIN, 16. 3. (PAT). Niemieckie Biuro Informacyjne donosi z Budapesztu, że według informacji węgierskich kół wojskowych wojska węgierskie dotarły do miasteczka Solwa i obsadzili okoliczne wzgórza. Wojska węgierskie posuwają się na północ.

BUDAPESZT, 16. 3. (PAT). Węgierska Agencja Telegraficzna komunikuje, że raska Rada Narodowa zwróciła się do rządu węgierskiego z prośbą o udzielenie Rusinom pomocy

przez zajęcie Rusi Podkarpackiej. BERLIN, 16. 3. (PAT). Niemieckie Biuro Informacyjne donosi, że wojska węgierskie wkroczyły na Ruś Podkarpacką w trzech kolumnach. Pierwsza na wschodzie posuwa się w kierunku Husztu, druga maszeruje na północ od Munkacza, trzecia na północ od Ungwaru ku granicy polskiej. BUDAPESZT, 16. 3. (PAT). Węgierska Agencja Telegraficzna komunikuje: Szef sztabu głównego armii węgierskiej wczoraj w południe udzie-

lił następującej informacji: Posuwanie się naprzód wojsk węgierskich na terenie Rusi Podkarpackiej trwa nadal. GEN. PRCHALA WYSLAŁ PARLAMENTARIUSZY DO WÓDZY WĘGIERSKIEJ DYWIZJI KONNEJ, PROSZĄC O POZOSTAWIENIE MU PIĘCIU DNI CZASU NA WYCOFANIE WOJSK CZEŚKICH Z RUSI. SZEF WĘGIERSKIEGO SZTABU GŁÓWNEGO ZAZAŁAŁ NATYCHMIASTOWEGO ZŁOŻENIA BRONI PERTRAKTA-

CJE W TEJ SPRAWIE SĄ W TOKU. —

Beran wyjechał do Berlina.

PRAGA, 16. 3. (Tel. wł. „Chwila“). Hotele są pośpiesznie opróżniane dla oficerów niemieckich. Premier Beran wczesnym rankiem wyjechał do Berlina. Wśród ludności wielkie przygnębienie.

Gen. Blaskowitz objął władzę wykonawczą Henlein - szefem administracji Hitler - w Czechach

BERLIN, 16. 3. (PAT). Urzędowo donoszą: Naczelny dowódca grupy wojskowej nr. 3 generał Blaskowitz ogłosił, iż na rozkaz kanclerza Hitlera obejmuje w Czechach władzę wykonawczą. Generał Blaskowitz mianował Konrada Henleina szefem administracji cywilnej przy grupie wojskowej nr. 3.

BERLIN, 16. 3. (PAT). Urzędowo donoszą, że naczelny dowódca sił zbrojnych Rzeszy gen. von Brauchitsch wyjechał na obszar Czech i Moraw.

BERLIN, 16. 3. (PAT). Urzędowo komunikują, że wczoraj około godz. 17-ej kanclerz Hitler w otoczeniu gen. Keltia, mln. spraw zagr. Ribbentropa, szefa S. S. Himmlera i szefa prasowego Dietricha, przekroczył granicę w okolicy Lipy Czeskiej i udał się do posuwających się naprzód wojsk niemieckich.

PEPI BIRNBERG

z domu TABAK zamieszkała w Śniatynie zmarła nagie tragiczną śmiercią przeżywszy lat 51. Pogrzeb odbył się w Śniatynie dn. 14 marca przy licznych udziale tuż. społeczeństwa żydowskiego ZNAJOMI

Poselstwo węgierskie w Bratysławie.

BRATYSŁAWA, 16. 3. (PAT). Ministerstwo Spraw Zagranicznych Budapesztu zawiadomiło rząd słowacki, że poyezniło kręcki, zmierzające do utworzenia poselstwa węgierskiego w Bratysławie.

„Heil Hitler!“ - w Czechach i Słowacji

Gdy z otwartego krateru rosła się lawa, gdy każda chwila nowo rodzi wybuchy i eksplozje, nie sposób ocenić zmiany, dokonujące się w samym sercu Europy. Można jedynie stwierdzić, że dylemat, który od czasu rozstrzygnięcia w Monachium i we Wiedniu przez pół roku wypełniał jałową troskę prognostyków, dylemat, czy aktywizm państw totalnych, w szczególności Niemiec weźmie kurs na Wschód czy na Zachód został przesądzony. — Niemcy odpowiadają Włochom trudniejszą i niewdzięczniejszą akcją na Zachodzie, a same mają — jak to ich język polityczny wyraża — na Wschodzie obie ręce pełne roboty. Na Wschodzie i w środku Europy rozwija się ich akcja, która tym razem nie ma już zgola nie wspólnego z standardową ideą narodowego socjalizmu, połączenia całego żywiołu niemieckiego Europy w wicę zdyscyplinowanej nacjonalistycznej państwowości, ale wychodzi poza program nacjonalistyczny i — jakby składają pokłon sławnemu okrośleniu dyplomacjom, że gdyby Austria nie istniała, należałoby ją stworzyć, wraca w innej formie do bezpośredniego niemieckiego protektoratu na razie nad kilku słowiańskimi narodami środkowej Europy, do związania i zobowiązania innych narodów w służbę imperialnych celów Niemiec. Propagandowe enuncjacje niemieckiego radia, mówiące o kapitulacji czeskiej, powołują się na tysiącletnie tradycje współżycia Czechów, Morawian, Słowaków i Ślązaków z Niemcami i nie wspominają w tej uroczystej dla Niemiec a tragicznej dla kapitulantów chwili o strasznej treści tej tysiącletniej tradycji, proklamują protektorat niemiecki nad krajami czeskimi, którym dana zostanie w nieustalonych na razie ramach autonomia narodowa i kulturalna.

Poprzedzając kapitulację Pragi, proklamacja „niepodległej“ Słowacji jest więc najprawdopodobniej aktem politycznym, którego ważność nie przekroczy życia jętki-łednodniówki, gdyż protektorat niemiecki ma tendencje ekspansywne i na wszystkie inne narodowe obszary, które wchodziły w skład drugiej republiki czechosłowackiej.

kiej. Dygnitarze państwowi, którzy z Pragi, Bratysławy i Hnustu zdążyli do Berlina, nie przybywali tam w charakterze samodzielných przedstawicieli, lecz swa. Dziś już i ten stosunek został przez błyskawicznie następujący proces rozkładu przeswięcony. Dzieje się zaś to wszystko poza wszelką możnością jakiegokolwiek ingerencji państw zachodnich w formie bilateralnych aktów a raczej dyktatu, wobec którego państwa traktatu wersalskiego stają bezsilne, politycznie

zawładzone a może nawet do pewnego stopnia sadowolone, że nowy fakt dokonany uwolni ich od porażek dyplomatycznych, któreby wystąpiły w wypadku pertraktacji. Po Monachium, ostatnim objawie odpowiedzialności w regulowaniu zagadnień politycznych środkowej Europy na platformie międzynarodowej, następuje okres desintoressementu mocarstw zachodnich, który coraz boleśniej objęła się zaczyna na losie obrzniętej części Europy i który jest dość niezrozumiały wobec

zwiększonej aktywności politycznej ostatnich miesięcy w Jugosławii, Rumunii i na Węgrzech.

Przed oczyma świata staje przejmująca w swoich konsekwencjach wizja, że okrzyk „Heil Hitler!“, który dotąd dobywał się z pierś niemieckich i na etnicznie niemieckich ziemiach, może odąd rozlegać się w miastach słowiańskich, z niemieckich pierśi posępnych helotów, którzy stracili nadzieję i nie widzą dla siebie w zastłanych warunkach politycznego osamotnienia żadnego ratunku przez poddanie się protektoratowi potęgi niemieckiej. Na świecie wiosna. Wnet ożyją pędy. Ale dla wielu ludów i narodów, które niecałe pokolenie temu w wyniku tytanicznych zmagających walkę wolności i niepodległości, wiosna nie jest wiosną ich rozwoju, lecz zima, która mrozi ich pędy. Demeter z Prozerpina znów schodzą do podziemi, aby czekać na nowe wskrzeszenie.

Henryk Hescheles.

Komisarze w Pradze mianowani przez niemieckie władze okupacyjne

PRAGA, 16. 3. (PAT). SZEREG-URZĘDÓW PAŃSTWOWYCH, PODATKO-CZEKOSŁOWACKA AGENCJA TELEGRAFICZNA I RADIO OTRZYMAŁY JUŻ KOMISARZY RZĄDOWYCH, MIANOWANYCH PRZEZ WŁADZE OKUPACYJNE NIEMIECKIE. RÓWNIEŻ ZOSTAŁ MIANOWANY KOMISARZ NIEMIECKI DO WYDZIAŁU PRASOWEGO PRZYDIUM RADY MINISTRÓW.

Wojska czeskie - internowane Jak Praga witała armię niemiecką

WARSZAWA, 16. 3. (Tel. własny „Chwila“). (F) Z Berlina donoszą, że nadeszły tam pierwsze wiadomości z ziem czeskich, zajmowanych przez wojska niemieckie. WOJSKOWE ODDZIAŁY NIEMIECKIE NIE NADZIAŁY SIĘ NA POTRĄBY DODATKOWE. NA SWOJĄ DRODZĘ NA OPÓR. JUŻ

od 10-tej rano, jak już donieśliśmy, pierwsze zmotywowane oddziały dotarły do Pragi, witane na przedmieściach przez tamtejszych Niemców. — Przybyli wraz z niemieckimi oddziałami wojskowymi niemieccy oficerowie polijci, objęli kierownictwo polijci praskiej.

przypomina ludności konieczność zachowania spokoju. Niemcy zamieszkali w Pradze, już we wtorek wieczorem otrzymali poufne zawiadomienie o wkroczeniu wojsk niemieckich w krótko oraz polecenie przybycia na ulice na powitanie armii niemieckiej.

KURS TECHNIKI REKLAMY
Nauka i praktyka i polityka reklamowa i biurowo, plakat reklamowy, Dekoracja okna wystawowego. „Urządzenie“ wnętrza sklepowego. Reklama bezpośrednia i prasowa. Opakowanie i marki towarowe.

WPISY przyjmują codz. w godz. 9-13 i 16-20 sekretariat **ZYD. GIMN. KUPIECKIEGO** WE LWOWIE, UL. KOLŁATAJA 8.

WOJSKA CZESKIE ZAMKNIĘTE ZOSTAŁY W KOSZARACH I WYDANE ZOSTAŁO POLEGNIĘCIEM WYKONANYM AZ DO CZASU CZAKOWITEGO OBJĘCIA CZECH PRZEZ WOJSKA NIEMIECKIE.

Ludność czeska zachowuje się spokojnie. Władze czeskie czynią wszystkie możliwe wysiłki, aby wkręcanie wojsk niemieckich nie zostało niczym zakłócone. Co chwila radio praskie

Podczas wkręcania oddziałów niemieckich wielu Czechów, będących na ulicach, płakało, inni uciekali do bram domów. Przybywające wojska niemieckie witane były przez Niemców praktycz. z chorągiewkami ze swastyką, a na niektórych domach powiewały sztandary ze swastyką.

Prasa czeska wyzywa ludność do uspokojenia, by nie oddawała się zmartwieniu, gdyż Czechy przeżywały już większe kryzysy w swojej historii i nie zginęły, bo naród nie może zginąć.

PRAGA, 16. 3. (Tel. wł. „Chwila“). **WOJSKA CZESKIE W PRADZE ZOSTAŁY PRZEZ NIEMCÓW SKOSZAROWANE Z KAZEMEM OPUSZCZANIA KOSZAR. RÓWNA SIĘ DO INTERNOWANIU. DALSZE LOSY ODDZIAŁÓW CZESKICH ZALEŻNE SĄ OD NIEMIECKIEGO DOWÓDZTWA.**

Róża KAUFMANOWA
LWÓW, 3-GO MAJA 12.
WRÓCIŁA Z ZAGRANICY.

Przysięga żołnierzy słowackich.

BRATYSŁAWA, 16. 3. (PAT). Minister obrony narodowej ppłk. Czatlowski wydał rozkaz, by wszystkie oddziały słowackie złożyły przysięgę na wierność państwu słowackiemu. Jednocześnie minister Czatlowski nakazał, by we wszystkich garnizonach dowództwo objęli najstarsi oficerowie narodowości słowackiej.

Zakaz przelotu nad Czechami i Niemcami.

BERLIN, 16. 3. (PAT). Zarządzeniem marsz. Goeringa z dniem wczorajszym zakazuje się wszelkiego rodzaju przelotu samolotami nad dotychczasową granicą Czechosłowacji i całym terytorium Rzeszy.

PRAGA, 16. 3. (PAT). Komunikacja lotnicza została wstrzymana. — Wczoraj nie wystartował z Pragi żaden samolot.

Lakoniczne komunikaty Rzymu.

WARSZAWA, 16. 3. (Tel. wł. Chwila). (F). Z Rzymu donoszą, że prasa włoska nie przynosi żadnych informacji o przebiegu wypadków ostatnich 24 godzin, jak również o wkroczeniu wojsk niemieckich do Czech. Jedynie pismo populudnowe „Piccolo“ podaje krótkie streszczenie ostatniego dnia. O godzinie 2-giej popołudniu radiostacja rzymska podała komunikat o zajęciu Pragi bez wymienienia szczegółów i bez swoich komentarzy.

Woroszyłow o zbrojeniach sowieckich i czystce w armii czerwonej

MOSKWA, 16. 3. (PAT). Marszałek Woroszyłow wygłosił na kongresie partii komunistycznej dłuższe przemówienie o stanie armii sowieckiej, uzasadniając wzrost zbrojeń sowieckich, wzrostem zbrojeń państw kapitalistycznych, a głównie Niemiec i Japonii, oraz ogólną sytuacją światową. Mówiąc o czystce w armii, Woroszyłow

stwierdził, iż na stanowiska kierownicze wysunięto w ostatnich czasach tyśiące nowych ludzi. Marszałek Jegorowa Woroszyłow postawił w jednym rzędzie z Tuchaczewskim i rozstrzelanym wraz z nimi generałami, nazywając go „podłym zdrajcą i sprzedajną kanalią“. O marszałku Bluecherze mówca nie wspominał zupełnie.

Polska nawiązała stosunki dyplomatyczne ze Słowacją

WARSZAWA, 16. 3. (PAT). W odpowiedzi na depeszę ministra spraw zagranicznych Słowacji dra Durozańskiego, notyfikującą powstanie państwa słowackiego, minister spraw zagranicznych J. Beck skierował do ministra Durozańskiego następującą depeszę:

Jego Ekscelencja Dr. Ferdynand Durozański, minister spraw zagranicznych Słowacji.

„W odpowiedzi na telegram Waszej Ekscelencji z dnia 14 bm., mam zaszczyt zapewnić, że rząd polski uznawał zawsze prawo narodu słowackiego do swobodnego określenia formy istnienia politycznego. Dla ustalenia kontaktu i współpracy z rządem republiki słowackiej, postanowiliśmy mianować bezwzględnie dra Mieczysława Chałupczyńskiego jako reprezentanta dyplomatycznego rządu polskiego w Bratysławie.“

(—) J. BECK, minister spraw zagranicznych.

R. P. w Bratysławie. Kierownictwo poselstwa powierzone zostało p. Mieczysławowi Chałupczyńskiemu, dotychczasowemu konsulowi R. P. w Ungwarze.

Havas donosi z Berlina...

PARYŻ, 16. 3. (PAT). Havas w doniesieniu z Berlina o sytuacji obecnej stwierdza, że niemieckie kółka rządzące dążą do uzgodnienia wszelkich zarządzeń, wydawanych na obszarze Czech, z prawem każdego narodu do swobodnego stanowienia o sobie. Kółka te zapewniają przy tym, że zarządzenia te wypływają z dobrowolnego zwracania się do Rzeszy Niemieckiej przez uznanych pełnomocników narodu czeskiego z prośbą o rozstrzeżenie opieki.

Co się tyczy Słowacji, to jest ona uznawana przez wspomniane kółka jako państwo niezależne, w którym Rzesza reprezentowana będzie przez przedstawiciela dyplomatycznego.

Jeszcze jedna Biała Księga

LONDYN, 16. 3. (Tel. wł. Chwila). (ZAT). W odpowiedzi na interpelację posełką w Izbie Gmin podsekretarz stanu Foreign Office Buttler zakomunikował, że w najbliższych dniach rząd wyda Białą Księgę zawierającą

list ze stycznia 1918 r. do króla Hełdasa Huselina w sprawie deklaracji Balfoura oraz list z czerwca tego samego roku do kilku notabliów arabskich w Egipcie odnośnie przyszłości terytoriów arabskich.

Nares Nowy Produ

Narwa do sportu...

Pa

Czech

WARSZAWA (F). Z Berlina godzin 6-tej rano Goebbels opublikował protokół z konferencji dalej proklamując Niemczech zlar jakiegokolwiek kiego niemal berlińskie zwycięstwo wydawałoby się „Voelkisch“ artykuł p. t. „Czechomickim opiekunem“

Cha Francu

PARYŻ, „Chwila“). Moraw przyknie nie wydru francu on ścisły angielskim

Opinię Mercelego m. i. „Trak... sypują się nie poradz... ioly rozp... tyczna, kt... ne państw... tak nie by... sić Czech... Podkarpat... Mimo, że... powiadam... przez swo... centracji... miec na g... cjalnych i... wkroczenie... nastąpiło... Francja n... dzieć. Na... wywołały... ropie sro... ienników... arabijskie

Uroczyste powitanie wojsk węgierskich na granicy polskiej

Nr. 7178 a LWÓW. PIATEK. 17. MARCA 1939.

ROK XXI

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

ADRES DLA PRZESYŁEK POZTOWYCH: SKRYTKA 79.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTA P. K. O. 500.700.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-razową dostawą w Łwowie i na prowincji 8 zł. 80 gr.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 328-16.

PRENUMERATA: porannego wydania w Łwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą 4 zł. 50 gr. Na prowincji 4 zł. 80 gr.

TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 i 237-50, ADMINISTRACJI: 237-62. Należność poczt. opłacono ryczałtem.

„Protoktorat“ Czech i Moraw i „opieka“ nad Słowacją

Tragedii czechosłowackiej akt dalszy

PRAGA, 17. 3. (PAT). Urzędowo donoszą: Kanclerz Hitler przyjął wczoraj prezydenta dr Haachę. Przedtem odwiedził prezydenta Haachę min. spraw zagr. von Ribbentrop i wręczył mu wydany przez kanclerza Hitlera dekret w sprawie ustanowienia przez Rzeszę protektoratu Czech i Moraw.

BERLIN, 17. 3. (PAT). Niemieckie Biuro Informacyjne donosi z Pragi: Kanclerz Hitler podpisał dnia 16 marca na zamku praskim następujący dekret w sprawie „protektoratu Czech i Moraw“.

Kraje czesko-morawskie należały przez okres tysiąca lat do obszaru życiowego niemieckiego narodu. Przemok i nierozróżnienie wywarły się z ich dawnego historycznego otoczenia i w końcu stworzyły z nich przez wcielenie do sztucznego tworu — Czechosłowacji — ognisko stałego niepokoju. Z roku na rok zwiększało się niebezpieczeństwo, iż z obszaru tego, jak to już raz było w przeszłości, wyłoni się nowe, olbrzymie zagrożenie europejskiego pokoju. Czechosłowackiemu państwu i jego władcom nie udało się bowiem zorganizować rozsądnie współzycia z sąsiednimi grupami narodowymi i w ten sposób wzbudzić i ustalić w nich

zainteresowanie w utrzymaniu ich przy głęboką chęcią służenia państwu. Pozostali mieszkańcy Czech i Moraw staną się państwowo obywatelami państwa, przynależni do protektoratu Czech i Moraw. Rzesza niemiecka nie przyniesienia korzyści pokojowi raw jest autonomiczny i rządzi się sam. Wykonuje on przysługujące mu prawa w ramach protektoratu prawa i o- szych niemieckiej jako podstawa dla zwierzchności, zgodnie z politycznymi, wojskowymi i gospodarczymi interesami Rzeszy. Te prawa

Art. 1. Obsadzone w marcu 1939 roku przez własne organy, własne władze, z własnymi urzędnikami. Art. 2. Niemcy, zamieszkali w protektoracie, będą przynależni do państwa niemieckiego i, według przepisów prawa o obywatelstwie Rzeszy z września 1935 r., staną obywatelami Rzeszy. Obowiązki Rzeszy, jest czuwanie nad ustaleniami przez kanclerza liniami politycznymi. Członkowie rządu protektoratu zatwierdzeni będą przez protektora Rzeszy. Zatwierdzenie to może być cofnięte. Protektor Rzeszy może polecić zapoznanie go z wszystkimi zarządzeniami rządu protektoratu oraz udzielać temu rządowi rad. Może on sprzeciwić się zarządzeniom, które mogłyby przynieść szkodę Rzeszy. Gdyby zaś zwłoka mogła pociągnąć za sobą niebezpieczeństwo, upoważniony on jest we wspólnym interesie do wydawania potrzebnych zarządzeń. Należy zaniechać ogłoszenia ustaw, zarządzeń oraz innych przepisów prawa, zarówno, jak i wykonanie rozporządzeń administracyjnych, prawomocnych wyroków sądowych, jeśli protektor Rzeszy im się sprzeciwił.

Art. 3. Protektor Czech i Moraw korzysta z ochrony oraz praw do honorów, przysługujących państwu. Zwierzchnik protektoratu musi mieć w wykonywaniu swego urzędu zaufanie kanclerza Rzeszy. Art. 4. Zwierzchnik autonomicznego zarządu protektoratu Czech i Moraw korzysta z ochrony oraz praw do honorów, przysługujących państwu. Zwierzchnik protektoratu musi mieć w wykonywaniu swego urzędu zaufanie kanclerza Rzeszy. Art. 5. Jako gwarant interesów Rzeszy mianuje kanclerz protektoratu Rzeszy w Czechach i Morawach z siedzibą w Pradze. Obowiązkiem protektora Rzeszy, jako zastępcy kanclerza i pełnomocnika rządu Rzeszy, jest czuwanie nad ustaleniami przez kanclerza liniami politycznymi. Członkowie rządu protektoratu zatwierdzeni będą przez protektora Rzeszy. Zatwierdzenie to może być cofnięte. Protektor Rzeszy może polecić zapoznanie go z wszystkimi zarządzeniami rządu protektoratu oraz udzielać temu rządowi rad. Może on sprzeciwić się zarządzeniom, które mogłyby przynieść szkodę Rzeszy. Gdyby zaś zwłoka mogła pociągnąć za sobą niebezpieczeństwo, upoważniony on jest we wspólnym interesie do wydawania potrzebnych zarządzeń. Należy zaniechać ogłoszenia ustaw, zarządzeń oraz innych przepisów prawa, zarówno, jak i wykonanie rozporządzeń administracyjnych, prawomocnych wyroków sądowych, jeśli protektor Rzeszy im się sprzeciwił.

Art. 2. Niemcy, zamieszkali w protektoracie, będą przynależni do państwa niemieckiego i, według przepisów prawa o obywatelstwie Rzeszy z września 1935 r., staną obywatelami Rzeszy. Obowiązki Rzeszy, jest czuwanie nad ustaleniami przez kanclerza liniami politycznymi. Członkowie rządu protektoratu zatwierdzeni będą przez protektora Rzeszy. Zatwierdzenie to może być cofnięte. Protektor Rzeszy może polecić zapoznanie go z wszystkimi zarządzeniami rządu protektoratu oraz udzielać temu rządowi rad. Może on sprzeciwić się zarządzeniom, które mogłyby przynieść szkodę Rzeszy. Gdyby zaś zwłoka mogła pociągnąć za sobą niebezpieczeństwo, upoważniony on jest we wspólnym interesie do wydawania potrzebnych zarządzeń. Należy zaniechać ogłoszenia ustaw, zarządzeń oraz innych przepisów prawa, zarówno, jak i wykonanie rozporządzeń administracyjnych, prawomocnych wyroków sądowych, jeśli protektor Rzeszy im się sprzeciwił.

Art. 3. Protektor Czech i Moraw korzysta z ochrony oraz praw do honorów, przysługujących państwu. Zwierzchnik protektoratu musi mieć w wykonywaniu swego urzędu zaufanie kanclerza Rzeszy. Art. 4. Zwierzchnik autonomicznego zarządu protektoratu Czech i Moraw korzysta z ochrony oraz praw do honorów, przysługujących państwu. Zwierzchnik protektoratu musi mieć w wykonywaniu swego urzędu zaufanie kanclerza Rzeszy. Art. 5. Jako gwarant interesów Rzeszy mianuje kanclerz protektoratu Rzeszy w Czechach i Morawach z siedzibą w Pradze. Obowiązkiem protektora Rzeszy, jako zastępcy kanclerza i pełnomocnika rządu Rzeszy, jest czuwanie nad ustaleniami przez kanclerza liniami politycznymi. Członkowie rządu protektoratu zatwierdzeni będą przez protektora Rzeszy. Zatwierdzenie to może być cofnięte. Protektor Rzeszy może polecić zapoznanie go z wszystkimi zarządzeniami rządu protektoratu oraz udzielać temu rządowi rad. Może on sprzeciwić się zarządzeniom, które mogłyby przynieść szkodę Rzeszy. Gdyby zaś zwłoka mogła pociągnąć za sobą niebezpieczeństwo, upoważniony on jest we wspólnym interesie do wydawania potrzebnych zarządzeń. Należy zaniechać ogłoszenia ustaw, zarządzeń oraz innych przepisów prawa, zarówno, jak i wykonanie rozporządzeń administracyjnych, prawomocnych wyroków sądowych, jeśli protektor Rzeszy im się sprzeciwił.

Art. 6. Sprawy zagraniczne protektoratu, zwłaszcza zaś ochronę zagranicą osób, państwowo przynależnych do protektoratu, bierze na siebie Rzesza. Rzesza prowadzi (Dokończenie na str. 2-giej).

Prezydent Tiso i kanclerz Hitler

PRAGA, 17. 3. (PAT). Niemieckie Biuro Informacyjne donosi: Prezydent Słowacji Tiso wysłał do kanclerza Hitlera następujący telegram: „Mając głębokie zaufanie

do pana, jako kanclerza wielkiej Rzeszy Niemieckiej, państwo słowackie udaje się pod pańską opiekę. Państwo słowackie prosi o przyjęcie tej opieki nad państwem słowackim“.

Na to kanclerz Hitler odpowiedział: „Potwierdzam odbiór państwa słowackiego i obejmuję opiekę nad państwem słowackim“.

Roszczenia Niemców kłajpedzkich

KOWNO, 17. 3. (PAT). Z Kłajpedy donoszą, że przewodca Niemców tamtejszych oświadczył na posiedzeniu posłów niemieckich do sejmiku kłajpedzkiego, że zastrzega on sobie prawo wyrażenia pewnych rezolucyj jeszcze przed zwolnieniem sejmiku.

„MUSIMY — MÓWIŁ DR. NEUMANN — UREGULOWAĆ NASZE ŻYCIE POLITYCZNE I GOSPODARCZE ORAZ ZABEZPIECZYĆ NASZE PRAWA ŻYCIOWE W TEN SPOSÓB, ABY W PRZYSZŁOŚCI NIE MOGLY BYĆ NARAŻONE NA SZWANK“.

W miarodajnych kołach kowieńskich stwierdzają, że głosy praszy zagranicznej, komentujące deklarację Dr Neumanna, należy uważać za przesadne. Urzędowe koła litewskie nadają tej deklaracji znaczenie czysto lokalne, uważając, że nie może ona obecnie wpłynąć na dalszy rozwój wypadków.

KAJPFDA. 17. 3. (PAT). Gubernator litewski w Kłajpedzie postanowił zwołać pierwsze posiedzenie sejmiku krajowego na dzień 25 bm. Decyzję swą gubernator zakomunikował prezydentowi Dyrektoriatu Bertuleitowi.

DRAMAT CZECHOSŁOWACJI

Niesamowita groza bije z niezwykłej sceny, w której prezydent państwa udaje się do stolicy sąsiedniego mocarstwa i rezygnuje na ręce jego włodarza z niepodległości i wolności swego narodu. Jeszcze tragiczniej wdrąga się ta scena w duszę, gdy zastawia się w pamięci wielowiekowy stosunek obu partnerów, bohaterki i mężczyźni opór, jaki królestwo Czech stało naparowiu niemieckiemu, jego stałe wyciąganie dłoni do potężniejszych sąsiadów słowiańskich, do Polski Jagiellonów, potem do Rosji, by los najbardziej na Zachód wysuniętego bastionu słowiańszczyzny uważały za element własnego losu, by nie pozwoliły na powtórzenie się pogromu całego narodu pod Białą Górą, na niewolę i spętanie w ramy wrogich politycznych interesów wytrwałego, zapobiegliwego, pracowitego narodu. I potem, gdy o solidarność i jedność państw związanych pokrewieństwem było trudno, gdy zmysł samozachowawczy nie doprowadzał do trwałych i nadzieje na przyszłość dających konstatacji, zawiązała się aliantura lojalnie państwem zachodnim, tym, którymi zwycięstwem zawdzięczał swe wyzwolenie.

Lojalnie wytrwała Czecho-Słowacja w stworzonych przez Ententę normach międzynarodowych zobowiązań dla gwarancji bezpieczeństwa europejskiego. Jak długo żyła w złudzeniu moralnego oparcia o państwa, które z nią weszły w sojusz, gotowa była na wszystko, nawet na los Serbii w 1914 roku.

Przyszło Monachium. Straszliwy zawód. Zamiast podniesienia na duchu i zagrania do oporu — umyć ręce. „Uradowanie” pokój kosztem pozbycia naturalnych granic Czech, o bezwładzenie Czechosłowacji jako państwa, wydanie jej na łaskę i niełaskę tutejszej przemocy.

Na zewnątrz, działo się to w imię racji — wszystko dzieje się w imię jakiejś racji — etnograficznej. Teza o niemieckości Sudetów, o pogwałceniu w dawnym ustaleniu granic Czechosłowacji, prawa samostanowienia narodów zwyciężyła. W Londynie Chamberlaina, w Paryżu Daladier'a witano jako zbawców pokoju. Demobilizacja dokonała się szybciej od próbnej mobi-

lizacji. Nie analizowano, czy szefowie rządów zachodnich odegrali w Monachium rolę aktorów czy statystów. Zwyciężyło pokojowe nastawienie społeczeństw. Retoryczna opozycja w parlamentach ratowała fasadę. A opuszczona, omiemiata Czecho-Słowacja zdążyła. Zrozumiała — realizm polityczny, zrozumiała rzeczywistość. Stała się jak Daniel bezbranny w jaski-

ni Iwa. Kapitulowała. Z bolem przyjęła do wiadomości, że Anglia ofiarowuje jej — okupacyjną pożyczkę — za niezawisłe życie. Sama pogrążona w tak bezwzględnie egoistyczny sposób dla wyciągnięcia korzyści, wziętego i oddanego sprzymierzenia. Czy popełniła błąd, nie zdobywając się na Maraton? — Możliwe — ale nie

jest rzeczą ludzką wderać się w tajniki umienia i odpowiedzialności skrzywdzonego, opuszczonego, zawieszono narodu.

Nastąpiły miewające formalnie uregulowanego życia, wlokąca się jak kosmar. Po rozbiore monachijskim — rozbiór wiedeński. W Paryżu i Londynie ani drgnięto. Wreszcie trzęsła i ostatnia faza rozbioru. Jakże ciężki kamień padł w taflę jeziora. Wzburzył zwirowało wód, rozkołysał fale. Fale zwolna uspokoiły się, tafle wygładziła się na nowo. A kamień — ten kamień to twórcy, pracownicy, poważny naród — utonął w głębi. Jak dzwon zatopiony będzie w imaginacji narodów strażyl w niespokojnych nocach głuchym dźwiękiem. Los Czechosłowacji powinien wywołać wstrząs. I u tych, którym się wydaje, że dzieła ich morza i — bogactwa od losu małego środkowo-europejskiego państwa i u tych, którym ten ostatni rozdział historii europejskiej unocznia jakrawo jak nigdy sąszki realno-polityczno obecnej epoki.

Z dwu kierunków polityki międzynarodowej, jednego, który jest za dwustronnym regulowaniem stosunków między państwowych i drugiego, który stał na stanowisku zbiorowych gwarancji i dążył do umocnienia ich, ten drugi — po ciosach jakie otrzymał — odnosi satysfakcję. Rozbicie, rozluźnienie, rozproszczenie sił znaczenia może napaści i ułatwia im robotę. Z tym uczuciem — a bez protestu — przyjmują Europa do wiadomości dramatu państwa, które istnieć przestało.

H. H.

Jako w APOLLO slyna powieść BALUCKIEGO wedle scenarzysty DOŁĘGI MOSTOWICZA BIAŁY MURZYN

W gł. rol.: Wisniewska, Baśka Orwid, Cwiklińska, Pichelski, Zabeszski, Węgrzyn i wielu in.

Dekret protektora

(Dokończenie ze str. 1-szej)

dzieć będzie sprawy zagraniczne, zgodnie z wspólnymi interesami. Protektorat będzie posiadał przedstawiciela u rządu Rzeszy z tytułem urzędowym.

Art. 7. Rzesza udziela protektoratowi opieki wojskowej. Celem wykonywania tej opieki Rzesza utrzymywać będzie w protektoracie garnizony i urzędników wojskowe. Dla zachowania wewnętrznego bezpieczeństwa i porządku może protektorat utworzyć własne formacje. Organizacje, siły i liczebność oraz uzbrojenie określi rząd Rzeszy.

Art. 8. Rzesza przeprowadzać będzie bezpośredni nadzór nad sprawami komunikacji, poczty, telefonu, telegrafu i radia.

Art. 9. Protektorat należy do obszaru celnego Rzeszy niemieckiej i podlega jego zwierzchnictwu celnemu.

Art. 10. Prawnym środkiem płatniczym jest obok marki Rzeszy — aż do dalszych zarządzeń — korona. Wzajemny stosunek 2-ch walut określi rząd Rzeszy.

Art. 11. Rzesza może w wypadku, jeśli tego wymagają wspólne

interesy, wydawać zarządzenia prawne, obowiązujące protektorat. W razie, jeśli tego wymaga wspólne potrzeby, Rzesza może przejąć pewne gałęzie administracji we własny zarząd i ustanowić potrzebne do tego celu własne organy. Rzesza może wydawać zarządzenia, potrzebne do utrzymania bezpieczeństwa i porządku.

Art. 12. Obowiązujące obecnie w Czechach i Morawach prawodawstwo pozostaje w mocy, o ile nie jest ono sprzeczne z zasadą obowiązków opieki przez Rzeszę.

Art. 13. Minister spraw wewn. Rzeszy wyda w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami Rzeszy zarządzenia prawne i administracyjne, potrzebne do przeprowadzenia i uzupełnienia tego dekretu.

Dekret podpisany został przez kanclerza, ministra spr. wewn. Rzeszy, ministra spraw zagr. Rzeszy oraz szefa kancelarii Rzeszy.

Minister spraw zagr. Rzeszy von Ribbentrop obwieścił dekret o protektoracie Czech i Moraw z polecenia kanclerza Hitlera z Pragi

Róża KAUFMANOWA
LWÓW, 3-GO MAJA 12.
WRÓCIŁA Z ZAGRANICZNYCH.

Prasa niemiecka nazywa to „wyzwoleniem”

WARSZAWA, 17. 3. (Tel. w. Chwili). (1) Prasa niemiecka informuje czytelników, że w granicach rzeszy wojska niemieckie przyniosły „wyzwolenie” narodowi czeskiemu. „Berliner Boersenzettling” pisze: „Wyzwoleny jednak jest w Niemczech młodziak od Niemców miejscowych także i naród czeski, choćby się to mogło wydawać na pierwsze spojrzenie dziwne. Przestaje on bowiem być obiektem gry kilku polityków i intelektualistów, którzy z wielkomoceństwami fantazjami wychodzili poza wszelkie ramy rozsądku. Przestaje być bezbronna ofiarą bolszewizmu co się w straszny sposób okazało w ostatnich dniach. Wraz z niemieckimi wojskami zjawili się w Pradze nowi duchy będący śmiertelnym wrogiem wszelkich „destrukcyjnych i rozsadających czynników” oraz moc zapewniającą absolutne bezpieczeństwo wszystkim pokojowym i twórczym wysiłkom”.

O tym że zabór ziem czeskich stanowi czyn służący pokojowi europejskiemu i utrwała niemiecką pokojową politykę, „Berliner Boersenzettling” pisze:

„W okresie oraz w momencie gdy pięć narodowości w największym napięciu groziło wzajemnym rozwarowaniem, większa usługa została oddana pokojowi niemieckim rozstrzygnięciem, analizującym obrzaniem i deklaracjami innych”.

Poza tym prasa niemiecka nie pisze inaczej o Pradze jak o odwiecznym niemieckim mieście. O prawdziwości tego „decydował ma nie Niemcał zupełnie jednolita narodość ludności Pragi, tylko jej historia polityczna i kulturalna.

„Voelkischer Beobachter” wyjaśnia, że jest to właściwie narodowo-socjalistyczna Rzesza pod której opieką właśnie wracają z powrotem odwieczne niemieckie kraje.

PRAGA, 17. 3. (PAT). W godzinach popołudniowych kanclerz Hitler opuścił zamek praski, udając się w nieznanym dotychczas kierunku. Orszak kanclerza tworzyło kilka samochodów wiozących niemiecką generałję.

Zadośćuczynienie dla parlamentu Zlikwidowanie incydentu z postem Malinowskim

WARSZAWA, 17. 3. (PAT.) Na wczorajszym posiedzeniu komisji rolnej przybył pan marszałek Sejmu prof. W. Makowski i zabrał głos przed porządkim dziennym, oświadczając, jaki miał miejsce w dn. 3 marca b. r. na terenie Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w stosunku do p. posła Malinowskiego. Po zwróceniu się p. posła Malinowskiego do p. marszałka Sejmu — p. marszałek Sejmu przejął tę sprawę w swoje ręce i zwrócił się do pana szefa rządu gen. Składkowskiego oraz p. ministra Rolnictwa i Reform Rolnych Poniatowskiego celem wyjaśnienia ich stanowiska w tej sprawie. Na skutek wyjazdu z Warszawy p. ministra Poniatowskiego — załatwienie sprawy uległo zwłoczce.

W dniu wczorajszym p. prem. er. Sławoj Składkowski i p. minister Rolnictwa i Reform Rolnych J. Poniatowski odowiedzieli p. marszałka Sejmu W. Makowskiego celem omówienia tego incydentu. W wyzerpującej rozmowie wyjaśniono, że ani p. minister Poniatowski, ani urzędnicy Ministerstwa nie mieli zamiaru w niczym dotknąć godności poselskiej.

Jednocześnie pan marszałek prof. W. Makowski podał do wiadomości komisji treść listu, który w dniu dzisiejszym wystosował doń pan prezes Rady Ministrów. List ten brzmi:

„Do pana marszałka Sejmu Rzeczypospolitej w Warszawie.
Mam zaszczyt prosić pana marszałka o łaskawe przyjęcie do wiadomości nastę-

pującego oświadczenia, które uważam za konieczne złożyć w związku z zainteresowaniem się pana marszałka sprawą bytności w dniu 3 b. m. w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych delegacji z p. posłem Malinowskim na czele. Reprezentując Rząd wobec Izby ustawodawczej, deklarowałem wielokrotnie stosunek do prac parlamentu, oparty na pełnej zaufania współpracy oraz gotowość do całkowitego i szczerego respektowania roli parlamentu przy spełnianiu określonych konstytucyj wysokich jego zadań. Jako szef Rządu i osobiście dbam jak najusilniej o to, aby ułatwić panom posłom — moim kolegom wszelką ich działalność, wynikającą z wykonywania ich trudnej i odpowiedzialnej roli reprezentantów ludności. To też jakkolwiek nieporozumienia, mogące wynikać pomimo tak polnozwanej współpracy, nie powinny — jak głęboką nadzieję — zacząć się określać powyżej intencji rządu i linii jego postępowania. Prezes Rady Ministrów”.

W związku z powyższym przedstawieniem sprawy pan marszałek prof. W. Makowski oświadczył, że uważa incydent w stosunku do Sejmu za wyzerpany. Jeśli zaś chodzi o załatwienie nieporozumienia między p. posłem Malinowskim a p. ministrem Poniatowskim, to p. marszałek oświadczył, że pośredniczyć w dalszym ciągu pomiędzy p. posłem Malinowskim a p. ministrem Poniatowskim i może stwierdzić na podstawie złożonych mu oświadczeń obu stron, że nieporozumienie to będzie w należyty sposób załatwione.

W ten sposób sprawa ta została powyższym oświadczeniem pana marszałka Sejmu wyzerpana.

Po oświadczeniu marszałka Makowskiego przystąpiono do porządku dziennego, t. j. do przegłosowania wniosku posła J. Dudzińskiego o votum nieufności dla zastępcy przewodniczącego komisji rolnej inż. J. Frackiewicza.

Pos. Rączkowski oświadczył, że wobec wyjaśnienia incydentu przez p. marszałka wnioski o przejście do porządku dziennego nad wnioskiem pos. Dudzińskiego ego. Wobec dalszego idącego wniosku pos. Dudzińskiego, uzależniającego podtrzymanie swego stanowiska od oświadczenia się zastępcy przewodniczącego komisji pos. Frackiewicza, który zaznaczył, że nie więcej nie ma do dodania, przewodniczący komisji wice-marszałek Jędrzak poddał pod głosowanie wniosek pos. Dudzińskiego.

Głosował za nim jedynie wnioskodawca. W głosowaniu komisja wyraziła votum zaufania dla wiceprzewodniczącego komisji pos. Frackiewicza.

Z kolei pos. Trębski zreferował projekt ustawy, złożony przez pos. Rączkowskiego w sprawie rozporządzenia prezydenta R. P. z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych.

Po krótkiej dyskusji postanowiono powołać specjalną podkomisję, która pod przewodnictwem wice-marszałka Jędrzaka szczegółowo rozpatrzy projekt.

Uroczyś

PRZELĘCZ TUCH
Woszar) a godz. 15.
wśród nieprzyjaciół.
ryncisku dotarli do P.
punkcie granicznym
słę kompania honoro
Jest obecny gen. Bo
taczaniu wyższych ofi
kollekcji ludności p
moment historii obu
kamł węgierskim i p
Wśród niezmiernie
skłi dołdora do słupa
węgierscy wnoszą
polsku okrzyk „Niec
młodzieńcy tłumy krzy
sag”. Dowódcą patrol
Bledy meldując gen
w przybycie patrol
Obaj dowódcy serdec
stąpali plk: Bledy
wódy kompani hono
g 1: wśród niesłych
Węgier przechodzi p
która prezentuje bro
Gen. Boruta Spie

Pr

WARSZAWA,
„Chwili”) (1) Z
miasto jest całko
wojska niemieckie
ki publiczne i wy
przez wojsko. W
ków praskich wy
rządowych, któr
conzury prasowej
chowaniu się spok
niemniemniemni
Hradczyński i gr
szu sztabarzy. Ze
W CENTRUM
SUNKOWO
NIEMIECKIE
DLATEGO; B
LUT

Urządzone tak
wojsk niemieckie
w koszarach na
w mieście od wy
py są otwarte. O t
nością i manufak
duże ogniki mies
patrujących się
rodzaju. Wiele
jest niezręcznych
ulicami w najwię
Wielu mieszkałc
wychodzi z dom
nięcego ich wid
stan jakoby wy
wy i pleszy zak
wycieczkom. O t
sklepy, lokale, k
smy domów musz
wiadomo, czy jes
przełojio/e na d
względem „na dal
czy też na okres
cy przybyli now
niemieckich i sp
Wojska niemieck
służbę bezpiecz
ezekcji.

PRAGA, 17. 3.
południa wojska
rozbrajania odd
praskiego. Wszet
próżniono przez
feto już przez wo
W ciągu nocę p
trzydziesteli sam
dza niemieckie w
czeskęgo sztabu g

PRAGA, 17. 3.
skiego ruchu fasz
który w środę wy
do narodu, wzy
wszystkich grup
zysztowski m, ozy
nach rannych oby
Władze adm n
rządzą komisarz
wckackiej, którym

B min. Dr. Kiernik oddał się w ręce władz polskich

Dziś 16 stron

Nr. 7179 a

LWÓW. SOBOTA, 18. MARCA 1939.

ROK XXI

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 20 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURNYCH

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 79.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-razową dostawą w Lwowie i na prowincji 6 zł. 60 gr.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.

PRENUMERATA: porannego wydania w Lwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą

TELEFONY: REDAKCJI: 205-22 I 287-50, ADMINISTRACJI: 227-68. Należność poczt. opłacono ryzykalem.

4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 30 gr.

DZIŚ PREMIERA
Kino ATLANTIC

WIELKI
FILM
MUZYCZNY

STRAUSSA
reżyserii
LUDWIKA
BERGERA

TRZY WALCE

DZIŚ PREMIERA
Kino ATLANTIC

Wojska niemieckie obsadzają Słowację

Brno, Pilzno, Olomuniec i Budziejowice włączone do Trzeciej Rzeszy

WARSZAWA, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili”) (f.) Z Pragi donoszą, że wszyscy stacjonowani oficerowie niemieccy otrzymali wczoraj rano rozkaz opuszczenia Pragi.

Wedle krążących pogłosek wojska niemieckie udać się mają do Słowacji, gdzie w ciągu dnia nastąpić ma obsadzenie jej armią niemiecką, podobnie jak to nastąpiło w Czechach.

W Pradze w bufetach automatycznych roi się od żołnierzy niemieckich, którzy się naprzemiennie rzucają na dostawiane jedzenie, mogą je łapieżnie wyciągać i powtarzają stale z zachwytem: Tak dobrych rzeczy nie widzieliśmy od dawna.

W mieście panuje spokój. Ludność z najwyższą apatią przygląda się wypadkom.

WARSZAWA, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili”) (f.) Ziemię protektoratu czesko-morawskiego — jak donoszą z Berlina, — nie będą obejmowały obszaru dawnych Czech. Mają za nich być wyłączone I PRZYŁĄCZONE DO NIEMIEC TERENY ZAMIESZKAŁE PRZEZ MNIJSZĄ NIEMIECKĄ, TO JEST BRNO, IGLAWA, OLUMUNIEC, PILZNO, BUDZIEJOWICE I OKOLICE.

Poza tym wyłączone będą również TE TERENY GRANICZNE, NA KTÓRYCH MA BYĆ PRZEFLOWADZONA AUTOSTRADA I WSZYTKIE MAJĄ BYĆ PRZEFLOWADZONE WZGLĘDOW STRATEGICZNYCH, KTÓRE NALEŻEC BĘDĄ DO TERENÓW RZESZY. Granica między Morawami a Słowacją nie jest jeszcze ustalona.

Doniosłe obrady rządu Francji pod przewodnictwem Prez. Państwa

Dyktatorskie pełnomocnictwa dla Daladiera

PARYŻ, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili”). W Pałacu Elizejskim odbyło się nadzwyczajne posiedzenie gabinetu francuskiego pod przewodnictwem prezenta Lebruna.

Po przyjęciu dwugodzinnej naradzie minister Sarraut odczytał następujący komunikat:

Premier Daladier i minister Bonnet złożyli Radzie Ministrów raport o sytuacji międzynarodowej oraz uzyskali aprobatę Rady na tekst deklaracji, którą premier Daladier przedłożył parlamentowi w czasie debaty nad polityką zagraniczną. Premier Daladier przedłożył również Radzie Ministrów projekt ustawy, która wniesiona zostanie do parlamentu i która nadaje jednemu ZNACZNE PEŁNOMOCNICTWA MAJĄCE NA CELU KONSOLIDOWANIE I ZWIĘKSZENIE

ZASOBÓW FRANCJI NA WYPADEK NIEBEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO. PROJEKT ZOSTAŁ PRZYJĘTY PRZEZ RZĄD FRANCUSKI JEDNOMYŚLNIE.

Debata zagraniczna w Izbie Deputowanych rozpoczęła się wczoraj popołudniu. Dziś zaś w Izbie będzie dyskutowany projekt o specjalnych pełnomocnictwach.

Koła parlamentarne twierdzą, że żądane przez Daladiera pełnomocnictwa czynią zeń dyktatora Francji.

PARYŻ, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili”). Zapowiedziana jest WIELKA KONFERENCJA FRANCUSKO-ANGIELSKA, NA KTÓRĄ UDAC SIĘ MAJĄ DO LONDYNU PREM. DALADIER I EWENTUALNIE GENERAL GAMELIN.

Już są obozy koncentracyjne dla Czechów

WARSZAWA, 18. 3. (Tel. własny „Chwili”) (f.) Z Pragi donoszą, że największa wojska niemieckich w nowym protektoracie czesko-morawskim odbyła się przed Hitlerem w Brnie. Odbyła się przed deffiladą milicji, czolgów i eskadr ciężkich bombowców. W Pradze przed generałem Schwaifenbergem przedefilowały oddziały ciężkich i lekkich czolgów. Ulice miasta były prawie puste. Wojska witane były jedynie przez drobne grupy Niemców praktycznych.

WARSZAWA, 18. III. (Tel. wł. „Chwili”) (f.). Z Berlina donoszą, że kanclerz Hitler przebywał wczoraj w Bernie. Wieczorem oczekiwany był wyjazd jego do Wiednia, gdzie odbędzie on odprawę z tymi dygnitarzami, którym mają być powierzone ważniejsze stanowiska w nowo przyłączonych krajach podkręta się, że już przez sam fakt wkroczenia wojsk niemieckich na cały obszar Słowacji, przesądzona została supremacja militarna Rzeszy nad Słowacją. Z głosów prasy wiedeńskiej wynika również, że i

Zerwanie francusko-niemieckich rokowań handl.

PARYŻ, 18. 3. (PAT). Kierownik delegacji francuskiej do rokowań handlowych z Niemcami Alphonse powrócił na głę do Paryża. Rokowania są przerwane.

POD WZGLĘDEM GOSPODARCZYM SZŁĘDZĄ DO WYKONANIA CAŁKOWICIE NIEM-COM.

W Paryżu oczekiwana jest w najbliższym czasie PROKLAMACJA HITLERA O ODNOWIONYM IMPERIUM NARODU-NIEMIECKIEGO.

Podstawy obozów koncentracyjnych dla

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 20 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 79.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.

PRENUMERATA: miesięczna z 2. razową dostawą we Lwowie i na prowincji 6 zł. 60 gr.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.

PRENUMERATA: porannego wydania we Lwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą 4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 30 gr.

TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 i 287-50, ADMINISTRACJI: 227-68. Należności poczt. opłacono ryczałtem.

JAK W SIERPNIU 1914

Anglia i Francja nie uznają aneksji Czechosłowacji przez Niemcy

Protest Londynu i Paryża w Berlinie

WARSZAWA, 19. 3. (Tel. wł. „Chwila“). (f.) Z Londynu donoszą, że przemówienie Chamberlaina w Birmingham wywołało bardzo silne wrażenie w angielskiej opinii publicznej i prasie. „Manchester Guardian“ pisze, że PIĄTKOWE PRZEMÓWIENIE CHAMBERLAINA BYŁO NAJWAŻNIEJSZYM WYSTĄPIENIEM TEGO MEŻA STANU I MOŻE BYĆ PORÓWNAWE JEDYNIEM Z PRZEMÓWIENIEM ÓWCZESNEGO MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH SIR EDWARDA GREYA W DNIE 4 SIERPNIA 1914 O WYPOWIEDZENIU WOJNY NIEMCOM.

Przemówienie Chamberlaina, której domaga się zmieniła sytuacja. WARSZAWA, 19. 3. (Tel. własny „Chwila“). (f.) Cała prasa francuska poświęca swoje łamy omówieniu sytuacji międzynarodowej i ostatnim uchwałom francuskiej Rady Ministrów. „Matin“ po stwierdzeniu, że parlament udzieli rządowi pełnomocnictw stwierdza, że Daladier będzie miał wolną rękę, aby powziąć wszelkie zarządzenia dla obrony kraju w dziedzinie woj-

skowej gospodarczej i politycznej. Daladier będzie mógł na mocy nowych pełnomocnictw przedłużyć ćwiczenia rezerwistów, a nawet czas obowiązkowej służby wojskowej. Zarządzenia te będą uzależnione od dalszego biegu wypadków i kroków, jakie podjęte będą przez inne kraje. „Petit Parisien“ zaznacza, że między Londynem a Paryżem toczą się rozmowy co do ustosunkowania się obu państw wobec ogłoszenia protektoratu Niemiec nad Czechami i Morawami. Dziennik żąda szybkiej decyzji i twierdzi, że protektorat był wymuszony na politykach czeskich. Przechodząc do omówienia mowy Chamberlaina dziennik podkreśla energiczny ton tego przemówienia. „Journal“ zwraca uwagę, że w głosach prasy włoskiej daje się zauważyć ton większego umiarkowania, niż dotąd i chęć nawigowania rozmów dotyczących żądań włoskich wobec Francji.

WARSZAWA, 19. 3. (Tel. własny „Chwila“). (f.) Prasa niemiecka w depeszach z Londynu i Paryża daje wyraz swojemu oburzeniu z powodu stanowiska, jakie zajmuje opinia i sfery polityczne tych krajów. Paryżowi zarzuca się, że ujawnił naiwny brak zrozumienia pobudek, które „konieczność“ doprowadziły musiały do znanych wydarzeń. „W ocenie tak Paryża jak i Londynu, wedle prasy hitlerowskiej, przejawia się najbardziej egoistyczny punkt widzenia Francji i Anglii, które nie są w stanie zrozumieć, że 80-milionowy naród posiada usprawiedliwione roszczenia do przynależnego mu dziejowego obszaru życiowego“. Ostatnie wypadki doprowadziły w Europie środkowej do pokoju i rozwoju gospodarczego. Zdaniem „Berliner Börsenzeitung“ nie można zaprzeczyć dobrowoli ukladu zawartego przez Hańcę z Hitlerem.

Najpiękniejsze torebki damskie w-t-e ENIS
Najnowsze modele stałe na składzie LWÓW, PL. MARIACKI 7.

Ambasadorowie u Halifaxa

LONDYN, 19. 3. (PAT). Minister spraw zagr. Halifax przyjął wczoraj w Foreign Office ambasadora Francji, Stanów Zjednoczonych i Rosji sowieckiej, a następnie przyjął ambasadora Niemiec. Min. Halifax poinformował przedstawicieli powyższych mocarstw o stanowisku, zajętym przez rząd brytyjski wobec ostatnich wydarzeń i poinformował ich o treści instrukcji przesłanej ambasadorowi brytyjskiemu w Berlinie. (Patrz telegramy na stronie 4-tej; przyp. red.).

Neurath - protektorem Rzeszy w Czechach i Morawach

BERLIN, 18. III. (PAT). Urzędowo donoszą: Kanclerz Hitler mianował ministra Rzeszy bar. von Neuratha protektorem Rzeszy w Czechach i Morawach, z siedzibą w Pradze. Bar. von Neurath sprawować będzie nadal swe urzędy jako minister Rzeszy i przewodniczący tajnej rady gabinetowej. Kanclerz Hitler mianował zastępcę gauleitera Sudetów Karola Hermanna Franka, sekretarzem stanu i prezydenta regencyjnego Kurta von Burgsdorffa dyrektorem ministerialnym przy protektoracie Rzeszy Czech i Moraw.

WARSZAWA, 19. 3. (Tel. własny „Chwila“). (f) Protektor Czech i Moraw, minister von Neurath, był w gabinecie von Papena, przed przewrotem hitlerowskim, ministrem dla spraw zagranicznych, - które to stanowisko otrzymał po objęciu władzy przez Hitlera. W roku ubiegłym Neurath ustąpił z tego stanowiska i otrzymał tytuł ministra Rzeszy oraz nominację na przewodniczącego powołanej do życia tajnej Rady gabinetowej. Sekretarzem stanu protektora dla Czech i Moraw mianowany został jeden z przywódców partii Niemców sudetkich, Frank, zastępcą Heinleina.

POSEŁ SANOJCA ZAWIESZONY W PRAWACH CZŁONKA KLUBU PARLAMENTARNEGO OZONU.

WARSZAWA, 19. 3. (Tel. wł. „Chwila“). (f.) W związku z interpelacją posła Sanojcy, zgłoszoną na wczorajszym posiedzeniu Sejmu bez porozumienia się z władzami klubu parlamentarnego Ozonu, szef O. Z. N. generał Skwarczyński zawiesił posła Sanojcę w prawach członka klubu parlamentarnego Ozonu. Poseł Sanojca zgłosił mianowicie interpelację do p. ministra Bocka w sprawie polityki zarobkowej. Interpelacja ta nie została odczytana na końcu posiedzenia, co jest równoznaczne z jej nieprzyjęciem.

CENTRALNA MAŁOPOLSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI we LWOWIE
(dawniej GALICYJSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI)

ROK ZAŁOŻENIA 1843

Institucja prawa publicznego.

Wydaje książeczki oszczędnościowe imienne i na okaziciela

Z PORĘKĄ PAŃSTWA

Prowadzi rachunki bieżące i czekowe.

Fundusze Rezerwowe: zł. 5.668.000.-

Zamiejscowe wpłaty — P. K. O. 500.198.

Dzisiaj przemówienie p. Prezydenta R. P.

WARSZAWA, 19. 3. (Tel. własny „Chwila“). (f) Dorocznie przemówienie Pana Prezydenta Rzplitej w dniu I. mianin Marszałka Józefa Piłsudskiego, które będzie wygłoszone dziś, w niedzielę, oczekiwane jest z olbrzymią napięciem.

ANGLIA I FRANCJA NIE UZNAJĄ ANEKSIJ CZECHOSŁOWACJI!

W obliczu doniosłych posunięć

PARYŻ, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili“). Rząd francuski polecił swojemu ambasadorowi w Berlinie Coulonderowi złożyć na Wilhelmstrasse notę stwierdzającą, że Francja nie może uznać za prawomocną inkorporację Czech do Rzeszy niemieckiej. Nota podkreśla, że przyłączenie Czech i Moraw do Niemiec jest sprzeczne z układem monachijskim i że Francja nie może wobec tego faktu pozostać obojętna.

LONDYN, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili“). Dziś (w sobotę) brytyjskie ministerstwo spraw zagranicznych (Foreign Office) ogłosiło oficjalny komunikat o przecięciu dyplomatycznym Anglii w Berlinie.

Komunikat brzmi: „Ambasador angielski w Berlinie sir Neville Henderson otrzymał instrukcje poinformowania rządu niemieckiego, że w opinii rządu angielskiego akcja Rzeszy w Czechosłowacji stanowi zupełne zerwanie umowy monachijskiej i zobowiązania pokojowej współpracy, przyjętego przez państwa sygnatariuszy tej umowy. Rząd J. K. M. traktuje zmiany dokonane w wyniku akcji wojskowej Niemiec w Czechosłowacji jako pozbawione prawnych podstaw.

Ambasador Henderson otrzymał wezwanie szybkiego powrotu do Londynu dla złożenia raportu. Rząd angielski pozostaje w ścisłym kontakcie z rządem francuskim w sprawie ostatnich wydarzeń. Przyjazd ambasadora Hendersona oczekiwany jest w niedzielę wieczór. Anglia nie może pozostać obojętna na wytworzony stan rzeczy.

LONDYN, 18. III. (Tel. wł. „Chwili“). W ciągu najbliższych godzin należy oczekiwać doniosłych posunięć rządu ang. Premier Chamberlain który miał spędzić weekend w Birmingham wyleciał niespodzianie dziś (w sobotę) o godz. 14.30 do Londynu. Na sobotę wieczór zwołana została

nadzwyczajna sesja gabinetu angielskiego. Lord Halifax przyjął w sobotę rano w Foreign Office ambasadora niemieckiego w Londynie Dirksena i konferował z nim przez pół godziny, następnie lord Halifax konferował z ambasadorem U. S. A. w Londynie Kennedym.

„AUTOMATIC NAJDOŚKONALSZY ODBIORNIK ELEKTRYCZNY ŚWIATOWEJ FABRYKI 6 LAMPOWY 12-KLAWISZOWY Z ELEKTROMOTOREM JUŻ JEST DO NABYCIA „RADIO-CENTRALA“ Józef TISSER LWÓW, SZAJNOCHY 2 Tel. 288-97

Hitler wyjechał do Berlina

WARSZAWA, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili“). Po zajęciu Austrii i Sudetów odbyło się posiedzenie Reichstagu. Na posiedzeniu tym Hitler specjalnym podjęciem wyjechał z Wiednia, udając się prawdopodobnie do Berlina. Jakoby się 21 marca, w którym to dniu przypadła 6-ta rocznica proklamacji w Południowej Francji. W ciągu najbliższych godzin ma być ogłoszone zwołanie Reichstagu. Przypominając, że

Wiosna - cnie **NOWOŚCI I WELNACH** i **Wielbiach** na Kostiumy, Płaszczki i Suknie w **PIERWSZORZĘDNYCH** wyrobach, poleca **Donna Wanda** **Thana KIESLER, Sykstuska 15**

Konferencje z ambasadorami w Warszawie

WARSZAWA, 18. III. (Tel. wł. „Chwili“). (L.). Pan minister spraw zagranicznych Beck przyjął w dniu dzisiejszym (sobota) ambasadora Wielkiej Brytanii p. Kenarda natomiast p. o. sekretarza stanu p. Arciszewski przyjął ambasadora rumuńskiego Frasnoviici i ambasadora niemieckiego von Moltke.

RÓŻA KAUFMANOWA
LWÓW, 3-GO MAJA 12.
WRÓCIŁA Z ZAGRAJICY.

Szwajcaria oburzona

WARSZAWA, 18. 3. (Tel. wł. „Chwili“). (L.). Z Genewy donoszą, że prezydent Szwajcarii Fater wygłosił dziś przez radio orędzie do narodu. W orędziu tym prezydent oświadcza, że zarówno rząd jak i cały naród Szwajcarii gotów jest ponieść największe ofiary, aby zachować niepodległość i wolność kraju. Szwajcaria straszyła zawsze jaknajlepsze stosunki z Czechosłowacją i RZĄD SZWAJCARSKI DZIELI W

PELNI OBURZENIE LUDNOŚCI SZWAJCARII WOBEC PRZYŁĄCZENIA CZECH DO NIEMIEC. Prezydent wyraża naród do zachowania spokoju i zimnej krwi oraz konsolidacji w obliczu doniosłych wydarzeń.

BONIA BIEICH-ZEISTOWA
LWÓW, PIEKARSKA 15.
powróciła z zagranicy.

Zvon pastora Niemöllera

WARSZAWA, 19. 3. (Tel. wł. „Chwili“). Prasa holenderska donosi z Berlina, że pastor Niemöller wzięiony przez władze niemieckie zmarł na skutek ciężkiej choroby.

NAJNOWSZE KREACJE

PARYŻ — LONDYN W LWOWIE!!!

Mistrz kroju - Józef Zwengler

Salon krawiectwa damskiego, LWÓW, SYKSTUSKA 9/L. p. poleca na sezon wiosenny najnowsze modele francuskie i angielskie wedle najnowszego systemu wykonania.

by, jakiej nabawił się w więzieniu. Na krótko przed śmiercią pastor Niemöller miał powiedzieć: „KROJELSTWO BOZE I STANIEC BĘDZIE WIECZNIE, ALE TRZECIA RZESZA ZGINIE“.

*****

Adwokat Dr. HERMELIN

KATOWICE - obecni 8 Maja '39

*****

W dniu dzisiejszym niecodziennie uroczystą te świętą przeczność zwycięzcy bilansów z wlewu ko o święto istnieć rzystwa, które za istniecia, ale o i czystszygo szlifu s pełny snop promi towarzyskiego w urastając do tego synonimu. Towar nie tylko Lwów i Akademicki, to p genacji żydowskiej żywy przekrój ich dążeń, ich cępliwy cy naukowej, wszo ność żydowską, pędzie do książki chwili retrospekcyjny, dostrzegający niż objąć potrafi bywania przez mi sie i berażnmu m teligenacji zawodo dziesiątek lat istn rozantów to rów lka przżyć i pr kich prądów. ku i społecznych, n sywnym zdoby pożycej elementu ności żyd. Od ch Lwowie oczy w niezapomniana chwili, k'edy w żydowskiego wd licji hasła Ośw Perłowskiej szl się kadry młodzie tw'e średnim i świat żydowski wszechn'e, któr szeregi wśród i Ameryki, d'z a późnieniem pi Towarzystwo K swych wyskac brzym'ch mas na całym świecie pozycje. A w W przec'wstaw niego trzydziest czesna młodzie skali galicyjsk przez normaln wprost z jesz'w pod gemarą p krywał pierwsz europejskiego po egzaminie nala mnemote ku miesięcy m

TEATR W

m elc

W twórcz który swój k stosunek do buje wyrazić terach, w protest muzy bron i na mil i powieści t walk politycz sjęrę rzezyw gę ciałoweka Jak Achil skiego, któr uświadamia Troi zniszcze na i że w t być bezczynn iwaszkiewicz go od światła Ś. Piękn gdy dwa prz kami poety etycznego fe cia polityczn stosunek i sności. Gdzio dobrze mog

Bernard Singer

Pod znakiem pytania

Słowacja czeka na swój los. Dziś jutro ustalone były warunki...
W Niemczech przypuszczają, że pod naciskiem niemieckim „wydadzą”...
Uzechy i Morawy zostały już woje-
lone do Trzeciej Rzeszy, a sama czeska
została rozbrojona niemal bez jedne-
go strzału. Obecnie formowana jest
cynwina administracja. Okupanci za-
biorą czeską amunicję. Jeszcze kilka
tysięcy armat i kilkadziesiąt samolotów
wpadło w ręce Niemców.

Teraz powstało zamieszanie w ca-
łej Europie, a nawet na całym świecie.
Dwie miliony kottłów wśród sąsiadów:
jak daleko posunął się Niemcy i czy i-
stnieją dziś środki, na wstrzymanie
dalejszego marszu?

Stancja kwestia: kto się będzie
mógł przeciwstawić państwu, które
się już składa z 90 milionów miesz-
kańców na kontynencie i które ocz-
ekuje wypowiedzenia wojny do-
stało taką mo materału wojennego
„bezpłatnie” bez jednego strzału. —
Z drugiej strony istnieją państwa,
które są dopiero w stadium zbrojenia
się, które będą z tym gotowe dopiero
za dwa lata.

Od października los śródkowej Eu-
ropy był faktycznie zawiśnięty, „sło-
wa honoru” Hitlera. Chamberlain miał
w kieszeni takie słowo swego partne-
ra, oświadczenie kanclerza, że Niemcy
nie mają już czego szukać w Europie,
że wszelkie dalsze zmiany odbędą się
w porozumieniu z nim, z Chamberlainem.

Już decyzja wiedeńska w sprawie
Rusi Podkarpackiej wykazała, że
Trzecia Rzesza nie zamierza z góry
informować ani Anglii ani Francji o
swoich planach na wschodzie. Stworzo-
no atoli pozory, że Niemcy przestrze-
gają zasady samostanowienia, że nie
chcą wziąć tam, gdzie znajduje się
słowiańska lub inna większość. Co-
prawda podczas pierwszego rozbioru,
Czechosłowacji przypadły Niemcom
pewne terytoria z większością czeską,
ale usprawiedliwiono to motywami
konieczności strategicznych.

Zasada samostanowienia narodów
została usunięta na bok i nie dziw
przeto, że w całej Europie rozpoczęła
się nowa gra w odgadywanie, dokąd
pomazzerują z kolei Niemcy, kogo ma
na oku armia niemiecka, jakie to tery-
toria są „historycznie związane” z Rze-
szą Niemiecką? Czy Niemcy pragną
nawrócić do epoki Karola Wielkiego,
czy też zatrzymają się przy akcji by-
łego cesarstwa niemieckiego?

W ciągu ostatnich dwu dni gra
przybrała fantastyczne formy. Ukaza-
ła się wiadomość, że Niemcy wkładają
do kieszeni Klajpedę i że dostają
„w dodatek” w prezencie całą Litwę,
tzn., że państwo litewskie ma się zwró-
cić z prośbą o łaskę przejęcia nad nim
przez Hitlera protektoratu. Chwilowo
okazało się to nieprawdą, ale taka
możliwość istnieje. Wielki jest wpływ
ambasadora niemieckiego w pewnych
kółach litewskich, choć oficjalne gru-
py są zdecydowanie przeciw takim
planom i będą się z pewnością bronili
lepiej od Czechosłowacji. Tak czy owak
powtarza się stary plan „Oberost-
wniknięcia nad morze bałtyckie od
północy. Letwa i Estonia znalazłyby
się pod panowaniem niemieckim, Fin-
landia musiałaby uprawiać politykę
niemiecką. U granic Rosji sowieckiej
znalazłyby się nasz sąsiedzi niemiecki,
oddzielony od Rosji przez
państwa bałtyckie, Polskę i Rumunię.

„I oni sądzą, że Niemcy proklamują
chwilowo małą pauzę, czekając, aż
przemienie pierwszy gniew w Europie
i będzie się można znnow rozmówić
z Chamberlainem i z nowopieczoną
dyktaturą Daladiera, który do swojej
rol przygotowywał się już od ponad
roku.

Tymczasem — jak oświadczenia —
mogą jeszcze nastąpić wewnętrzne
zmiany w różnych państwach.

W Niemczech przypuszczają, że pod
naciskiem niemieckim „wydadzą”
zaśnięte zmiany. Na Węgrzech
może się rząd Telekyego podać do
dymisji. Na jego miejsce może przyjść
mina. Homan, który już od dłuższego
czasu stoi w kontakcie z skrajną pra-
wicą i był przez krótki czas mężem
zaufania Salasyego. Oświadczyło o o-
twartości z trybunu przyjaciel Salasye-
go, poseł węgierski Hubay. A w ta-
kiej chwili, w której dojdzie do władzy
zlikwidowana partia hungarystów, zo-
staną Węgry formalnie częścią skła-
dową Trzeciej Rzeszy.

Niemcy, gospodarz Dunaju, mają
wówczas możliwość bez jakiegokolwiek
przeszkód szukać drogi na Balkany.
Mają kąciłk w Rusi Podkarpackiej na-
bięra wówczas szeregowego znacze-
nia, choć można także szukać drogi
przez inne kraje.

W ten sposób są już Niemcy bliżej
granicy Rosji sowieckiej, niż to sobie
można było wyobrazić nawet w Mo-
skwie jeszcze przed tygodniem. Wy-
wołują tedy specjalną uwagę wiado-
mości, że Japonia wzmoocniła swe po-
zycje w Mandżurii i wprowadziła tam
jeszcze 40.000 żołnierzy, mobilizując

całkę flotę tuż u granic. Władcywosto-
ku. Jest możliwe, że to tylko gra ce-
lem uzyskania szerszych koncepcji przy
nowych rozmowach w sprawie rybo-
łówstwa.

Jedno jest już wiadome, że w szere-
gach niemieckich sąsiadów panuje za-
mieszanie. Istnieją już deklaracje
Szwajcarii. Wkrótce odezwie się Ho-
landia i Belgia. W Danii odbyło się
specjalne posiedzenie rady ministrów.

Anglia jest tymczasem zagniewana.
Prasa angielska zmienia całkowicie
front. Wszystkie bez wyjątku pisma
atakują ostro państwo hitlerowskie.
Słowa skierowane przeciw Hitlerowi,
są tak drastyczne, że w Polsce nie
istnieje cenzuralna możliwość ich po-
wstania. Jeszcze ostrzej zareagowa-
ła prasa amerykańska, która grozi
przerwanem nie tylko dyplomatycz-
nym, ale także gospodarczym stosun-
ków z Trzecią Rzeszą. Roosevelt pro-
ponuje porzucenie ustawy o neutral-
ności.

Jak długo będzie trwał ten gniew?
Czy Anglia wyciągnie już konsekwen-
cje? Nie mniej ostro brzmiało oświa-
dzczenie Chamberlaina w przeddzień Mo-
nachium. Ale przy okrągłym stole

przyjęto do wiadomości podział Cze-
chosłowacji. Jeszcze raz polecił adu-
kat Hitlera o Londynu. Przyjdzie do
wymiany listów między czterema pod-
pisanyimi na układzie: Chamberlainem,
Musolinim, Chamberlainem, Daladierem.
Aż do najbliższej katastrofy.

W kalendarzu wydarzeń politycz-
nych zorwano odrazu kilkadziesiąt
kartek. Wypadki bieżą szybko, niż
to sobie wyobrażano nawet w paź-
dzierniku ubiegłego roku. Wielka ra-
dost wspólnej granicy między Polską
a Węgrami została zamieniona na uro-
czyść o charakterze lokalnym. Ra-
zem z radością przybyły nowe nieocze-
kiwane troski.

Nie są wspomniane otwartości, lecz
na ustach wielu obywateli. Czytał do-
mna o tym tytuł między wierszami, do-
myślił ze sposobu podawania telegra-
mów półoficjalnej PAT. Otwiera się
nowa karta w polityce zagranicznej
Polski.

**ELIASZ LAST KRAJEK
DAMSKI
LWÓW, UL. AKADEMICKA 14
pewności z zagranicy.**

Ameryka przeciw Niemcom

(Dokończenie ze str. 1-szej)

1) zakaz przewożenia przez statki
amerykańskie pasażerów i towarów,
pośrednio czy bezpośrednio do krajów
wskazanych,
2) możliwość dla stron, biorących ud-
ział w wojnie, zaopatrywania się w

Stanach Zjednoczonych we wszystkie
produkty łącznie z materiałem wojen-
nym, pod warunkiem zapłaty za nie
gotówką i przewożenia ich nie na stat-
kach amerykańskich,
3) zakaz udzielania jakiegokol-

wiek kredytu rządowi państw, biorą-
cych udział w wojnie,
4) wyjątek od tych reguł uczynio-
no dla republik amerykańskich, nie za-
angażowanych w wojnie poza konty-
nentalnym amerykańskim.

Sowiety również nie uznały kroku Niemiec

MOSKWA, 20. 3. (PAT). twinow ogłosił deklarację, w
w odpowiedzi na noty, w której zaznacza, że nie może
mieckie, zawiadające o uznać inkorporacji Czech i
ustanowieniu protektoratu Moraw do Rzeszy niemieckiej.
Czech i Moraw, komisarz Li-

Sytuacja ludności żyd. po wypadkach w Czechosłowacji

LONDYN, 19. 3. (Tel. wł. Chwili)
(ZAT). Pisma londyńskie donoszą, że
na obszarach Czech i Moraw zostało
do obozów koncentracyjnych przeszło
5 tyś. osób. Ludność żyjąca w Czech
i Moraw wynosi 140.000 osób, nie li-
cząc 20.000 uchodźców z Sudetów.
W samej Pradze mieszka 35.000 Ży-
dów a na obszarze obecnej Słowacji
8.000 Żydów. Fala rozpacz i ogarnęła
ludność żydowską, powodując liczne
wypadki samobójstw. Nadeszły wiado-
mości o incydentach antyżydowskich
na obszarze Rusi Podkarpackiej. —
Urząd Palestyński w Pradze zamknię-
ty został przez władze.

Na czoło obrad wysunęły się zagadnie-
nia, związane z zajęciem przez Niem-
cy Czech i Moraw oraz sytuacja Sło-
wacji.
Jak obliczają, OSTATNIE WY-
PAKI JUŻ W CHWILI OBEC-
NYJ DOTKNĘŁY CZWIERĆ MILIO-
NA OSÓB. CUDZIENNIE NAŁUDRO-
DZA DO LONDYNU DZIESIĄTKI
TYSIĘCY LISTÓW I DEPEZ
Z WOŁANIEM O POMOC.

NOWY JORK, 20. 3. (Tel. wł. Chwili)
(ZAT). „Hadassa” informuje, że na
skutek interwencji politycznej przy-
spieszono wysłanie do Pragi certyfika-
tów palestyńskich dla dzieci żydow-
skich, i już w najbliższych dniach wy-
jedzie z Czechosłowacji do Palestyny
234 dzieci.

BRNO, 19. 3. (PAT). Ubiegłej nocy
spłonęła tutajśsza główna synagoga.

Książę regent Paweł spotka się z przywódcą opozycji chorwackiej

BIAŁOGÓRD, 20. 3. (PAT). Książę
regent Paweł wyjechał do swej rezy-
dencji Kraaj w Slovenii. Według po-
głosek, których potwierdzenia nie u-

dało się uzyskać, KSIĄŻĘ REGENT
SPOTKA SIĘ, BYĆ MOŻE, Z PRZE-
WÓDCĄ CHORWATÓW, MACZ-
KIEM.

19 marca w Krakowie

KRAKÓW, 20. 3. (PAT). W Kra-
kowie dzień imienia Wodza Narodu
obchodzony był specjalnie uczyni-
ście. Z rana w katedrze wawelskiej uroczy-
ście nabożeństwo. Po nabożeństwie
przedstawiciele władz, wojska i orga-
nizacja udali się do krypty pod Wieżą
Srebrnych Dzwonów, gdzie po oddaniu
holdu pamięci Marszałka Józefa Pił-
sudskiego złożyli u jego trumny kwia-
ty i wieńce.

Równocześnie z nabożeństwem w
katedrze wawelskiej odbyły się nabo-
żeństwa w świątyniach innych wyznań
z udziałem przedstawicieli władz, wojska
oraz organizacji kombatanckich.
W piądnicie w salach klubu społeczne-
go odbyła się uroczysta akademja.

WARSZAWA, 20. 3. (Tel. wł. Chwili)
(ZAT) W dniu wczorajszym odbyły się
we wszystkich synagogach na terenie
Rzeczpospolitej nabożeństwa dla ucze-
nienia pamięci Marszałka Józefa Pił-
sudskiego. Delegacja Związku Rabi-
now wzięła udział w akcji składania
holdu pamięci Marszałka Piłsudskiego
w Belwederze.

TEATR WIELKI PONIEDZIAŁEK
dn. 20. III. godz. 8 wtecz. popularne przedstawienie
„TO WIĘCEJ NIZ MIŁOŚĆ”
Teatr Rozmaitości PONIEDZIAŁEK 20, WTOREK 21
1. 8.00, 2. 12. 11.
TRZY GOSCIENNE WYSTĘPY
LILI ZIELIŃSKIEJ w sztuce „Burza nad Szanghajem”

BERLIN. Biuro Informa-
te „raz bryt-
niemieckim
ZUPEŁNE W
MONACHIJSKI
pokolował w
stalo ubostru
zakomunikow-
niemieckiej a
Czechosłowac-
staw prawny
Henderson w
Równocześnie
cynie donosi
dat. polecenie
Coulondre z
protestacyjnej
w Czech
FRANCOUSKI
ZNAC LEGA-
BERLIN.
tyczna czyn-
soboty z jed-
ciach, powo-
a z drugiej st-
DEMENTY
GŁOSK.
C3, A K
RYZU I
NETRAC
SZY W

Kola niemie-
wydymczyły
w stokuin
naddanajski
produktyw-
polityczny
Wszelkie de-
lageracji na
z celami wy-
kreszenia. N-
tychdyż re-
zwały jed-
Wplywy n-
czestwo z
dra równie-
te wpływy
darze.
Na de-
z Chamber-
nie ujawni-
W. Brytan-
Jaina, jak
podeje pra-
skrótkach i
tyjski amb-
stowierzają
NIE” —
ROWIAZ-
nie zostala
niemieck-
◆◆◆
AK

PAL
Były p-
z Nowe
ozymny
W
ski kol-
leżą w
migrac-
in. by-
saryk
ma po-
przeoi-
rowi M-
mienie
tego z-
półw
się do
ladier
przeoi-
sze.
Zi-
dla
na

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

REDACJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.

TELEFONY: REDACJI: 203-22 i 237-50, ADMINISTRACJI: 227-63. Należność poczt. opłacono ryczałtem.

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 76.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-razową dostawą we Lwowie i na prowincji 6 zł. 80 gr.
PRENUMERATA: porannego wydania we Lwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą 4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 30 gr.

Pożyczka wewnętrzna

w Polsce

na rozbudowę lotnictwa i artylerii przeciwlotniczej

WARSZAWA, 28. 3. (Tel. wł. „Chwili“). (f). **PODPISANA W DNIU WCZORAJSZYM PRZEZ PANA PREZYDENTA RZPLITEJ USTAWA UCHWALONA PRZEZ PARLAMENT O DOTACJACH NA RZECZ F. O. N. I INWESTYCJACH PUBLICZNYCH PRZEWIDUJE GLOBALNĄ SUMĘ 2.015 MILIONÓW, Z TEGO 1.200 MILIONÓW NA ZBROJENIA. OBLIGACJE NOWEJ POŻYCZKI BĘDĄ MOGLY BYĆ UŻYWANE M. I. NA POKRYCIE NALEŻNOŚCI PODATKU SPADKOWEGO.**

WARSZAWA, 28. 3. a w szczególności na ce-
(Tel. wł. „Chwili“). (f). le obrony przeciwlotni-
W związku z podpisanej.

niem przez Pana Prezy-
denta Rzplitej uchwalo-
nej przez Sejm i Senat
ustawy o dotacjach na
rzecz F. O. N. i o inwe-
stycjach funduszy pań-
stwowych, która wcho-
dzi w życie z dniem 1-go
kwietnia b. r. Rada Mi-
nistrów w dniu 27 b. m.
postanowiła, w oparciu
o wyżej wymienioną u-
stawę, WYPUŚCIĆ WE-
WNETRZNA POŻYCZ-
KE PAŃSTWA PRZE-
ZNACZONA NA CELE
ROZBUDOWY LOTNIC-
TWA WOJSKOWEGO
I ARTYLERII PRZE-
CIWLOTNICZEJ.

Pożyczka ta pozwoli
na powiększenie dotych-
czasowych środków,
które przeznaczone są
z różnych źródeł na cele
obrony narodowej,

W dniu 29 b. m. ogłoszone
zostanie rozporządzenie mini-
stra Skarbu w porozumieniu
z ministrem Spraw Wojsko-
wych, ustalające formę i wa-
runki pożyczki. Pożyczka wy-
puszczona będzie w obliga-
cjach i bonach pod nazwą
„PIĘCIOPROCENTOWA PO-
ŻYCZKA OBRONY PRZECIW-
LOTNICZEJ” oraz „TRZY-
PROCENTOWE BONY OBRO-
NY PRZECIWLOTNICZEJ”.

„Pięcioprocentowa Pożycz-
ka Obrony Przeciwlotniczej”
wypuszczona będzie w obliga-
cjach na okaziciela, opiewają-
cych na 100 zł. wartości im-
iennej lub na wielokrotność
tej kwoty i umarzana będzie
po kursie 100 za 100 w ciągu
15 lat, wyłączeniaw drodze lo-

sowania. Obligacje pożyczki
oraz przychody z tych obliga-
cyj zwolnione będą od wszel-
kich podatków i danin pań-
stwowych oraz samorządo-
wych. Ponadto przysługują
im będzie szereg innych spe-
cjalnych przywilejów.

„Trzyprocentowe Bony O-
brony Przeciwlotniczej” wy-
puszczone zostaną w odcin-
kach na okaziciela po 20 zł.
wartości imiennej z przezna-
czeniem dla tych obywateli,
którzy ze względu na swoją
sytuację materialną nie będą
w stanie subskrybować poży-
czki. Subskrypcja b o n ó w
przyjmowana będzie od każ-
dego subskrybenta najwyżej
na cztery sztuki tych bonów,
łącznej wartości imiennej zł.
80. „Trzyprocentowe Bony O-
brony Przeciwlotniczej” pod-
legać będą jednorazowemu
wykupowi wedle ich wartości

imiennej po upływie lat 5.
Odstetki od bonów za cały o-
kres pięciu lat wypłacane bę-
dą subskrybentom z góry
przez potrącenie ich z ceny
sprzedażnej bonów, to znaczy
za każde 20 zł. wartości im-
iennej bonu subskrybent za-
płaci zł. 17.

Subskrypcja „Pięciopro-
centowej Pożyczki Obrony
Przeciwlotniczej” i „Trzypro-
centowych Bonów Obr. Prze-
ciwlotniczej” utworzona bę-
dzie z dniem 5 kwietnia b. r.
i trwać będzie do dnia 5 maja
b. r. Wpłaty na subskrypcję
przyjmowane będą wyłącznie
w gotówiznie, przy czym co-
najmniej jedna trzecia
część zadeklarowanej kwoty
powinna być wpłacona przy
subskrypcji, reszta zaś najpó-
źniej do 5 lipca 1939 r. Pracow-
nicy instytucji publiczno-
prawnych będą mogli wpłacić
należność za subskrypcję w
pięciu równych ratach mie-
sięcznych od 1 maja b. r. do
1 września b. r. włącznie.

Szczegółowe warunki sub-
skrypcji ogłoszone zostaną w
rozporządzeniu ministra Skar-
bu i w obwieszczeniach mini-
stra Skarbu. Na komisarza po-
życzki powołany został prezes
L. O. P. generał broni Leon
Berbecki.

Zmiana rządu na Litwie

KOWNO, 28. 3. (PAT). GABINET
KS. MIRONASA PODAŁ SIĘ DO DY-
MISJI. UTWORZENIE NOWEGO
RZĄDU ZOSTAŁO POWIERZONE
DOTYCZCZASOWEMU SZEFOWI
SZTABU GENERALNEGO GEN. BRY-
GADY JANOWI CZERNIUSOWI.

Gen. Czernius urodził się w r. 1898.

Uczęszczał do gimnazjum w Poniewie-
rzcu. W r. 1919 wstąpił jako ochotnik
do wojska litewskiego. W r. 1929 u-
kończył belgijską wyższą akademię in-
żynierii. W r. 1932 skończył akademię
wojenną w Paryżu. Od tego czasu
zajmował wyższe stanowiska w armii
litewskiej. Od 1 stycznia 1935 r. jest
szefem sztabu generalnego.

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

ADRES DLA PRZESYŁEK POCZTOWYCH: SKRYTKA 79.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I. PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-razową dostawą w Łwowie i na prowincji 6 zł. 60 gr.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.

PRENUMERATA: porannego wydania w Łwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą 4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 30 gr.

TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 i 237-50, ADMINISTRACJI: 227-68. Należność poczt. opłacono ryczałtem.

Odezwa Żyd. Koła Parlamentarnego

WARSZAWA, 29. 3. (Tel. wł. „Chwila“). (ŻAT). Żydowskie Koło Parlamentarne wydało następującą odezwę do społeczeństwa żydowskiego:

Żydowskie Koło Parlamentarne we wszystkich swoich deklaracjach podkreślało gotowość przeszło trzymilionowej ludności żydowskiej w Polsce do ponoszenia wszelkich ofiar na rzecz Państwa a w szczególności dla wzmocnienia jego obronności i ugruntowania jego stanowiska mocarstwowego.

W obliczu obecnych wypadków rozgrywających się w najbliższym sąsiedztwie Państwa, gotowość ta powinna wyrażać się w bezpośrednim mocnym czynie. Państwo jest dobrem ogółu obywateli. Wszyscy obywatele powinni stanąć do apelu w jego obronie. Ludność żydowska walczyć o swoje prawa, nie da się przez nikogo wyprzedzić w wypełnianiu obowiązków wobec Państwa.

Rząd Rzeczypospolitej rozpiął Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej.

Żydzi! W pełnym poczuciu naszego związania z losami Państwa i naszych obowiązków obywatelskich weźmiemy masowy, najbardziej wydajny udział w subskrypcji rozpisanej pożyczki.

Podpisane: Żydowskie Koło Parlamentarne.

Min. Gafencu o kryzysie w Europie środkowej

BUKARESZT, 29. 3. (PAT). Agencja Rador donosi:

Minister zagr. Gafencu złożył obszerną ekspozycję na temat polityki zagranicznej ostatnich trzech miesięcy. Minister przypomniał swoje wizyty w Białogrodzie i Warszawie oraz zebrań porozumienia bałkańskiego w Bukareszcie — wydarzenia, które zacieśniły węzły przyjaźni i przymierza tych krajów z Rumunią. W dalszym ciągu min. Gafencu dokonał przeglądu stosunków Rumunii z Niemcami, Włochami, Anglią, Francją i Z. S. R. R., zawiadamiając, iż w najbliższym czasie zawarty zostanie układ kulturalny z Francją. Minister podkreślił ważność wizyty premiera bułgarskiego w Ankarze, stwierdzając, iż jest ona do wodom, że wszystkie państwa bałkańskie zdają sobie sprawę z wspólnoty łączących je interesów.

Na skutek rozwinięcia przez rząd rumuński w ostatnich czasach poważnej akcji dyplomatycznej, kryzys w Europie środkowej napotkał w Rumunii na sytuację skonsolidowaną. Układy handlowe z Niemcami były rozpracowane. Węzły ze sprzymierzonymi sąsiadami zacieśnione, a niebezpieczeństwo nacisku na granice rumuńskie o wiele mniejsze.

Nawiązując do mobilizacji armii węgierskiej i zajęcia Rusi Podkarpackiej, min. Gafencu przypomniał, że kierując się uczuciem przyjaźni w stosunku do Polski i zrozumienia w stosunku do Węgier, dążących do wspólnej granicy, Rumunia okazała desinteressement w tej sprawie.

RUMUNIA USTOSUNKOWAŁA SIĘ W KONSEKWENCJI NEGATYWNIE DO PROPOZY-

CYJ WOŁOSZYNA, DOTYCZĄCYCH POŁĄCZENIA SIĘ Z RUMUNIĄ.

Chcieliśmy — oświadczył dalej min. Gafencu — w chwilach obecnego zamieszania podkreślić dobitnie zasadę, na której opiera się nasza polityka: „Nie bierzemy nic, co do nas nie należy, lecz bronimy i wzmocniamy to wszystko, co nasze”. Minister oświadczył, że zakomunikowano rządowi węgierskiemu o zarządzeniach wojskowych rumuńskich, zwracając uwagę jego na pewne sprawy, łączące się z granicą rumuńsko-karpatoruską. Węgierski podsekretarz stanu ministerstwa spraw zagranicznych podziękował posłowi Rumunii w Budapeszcie kilkakrotnie za pełne dobrej woli stanowisko Rumunii. Prócz tego podsekretarz stanu zapewnił, że artykuł „Pester Lloyd” oraz oświadczenie, ogłoszone przez radio węgierskie, w których zawarta była zapowiedź, że po-

zjęciu Rusi Podkarpackiej rząd węgierski złożył deklarację w sprawie uznania wszystkich granic państw sąsiednich, mając na względzie ich człowe interesy — odpowiadały zamiarom rządu węgierskiego, gdyż rząd węgierski postanowił ogłosić podobną deklarację. Dążymy w dalszym ciągu do umocnienia pokoju wśród narodów, lecz

WÓBEC MOBILIZACJI WĘGERSKIEJ POCZYNIŁYMY ODPOWIEDNIE ZARZĄDZENIA WOJSKOWE. JEŚLI WĘGRY PRZEPROWADZĄ DEMOBILIZACJĘ, — WPROWADZIMY RÓWNIEŻ OGRANICZENIA W NASZYCH PRZYGOTOWANIACH WOJSKOWYCH.

Przechodząc następnie do układu ekonomicznego rumuńsko-niemieckiego go min. Gafencu przypomniał następu-

jące punkty: zawarty układ uwypukla pokojowe dążenia obu państw. W układzie wzięto pod uwagę istniejącą dla Rumunii konieczność utrzymania i rozwijania stosunków ekonomicznych ze wszystkimi państwami oraz ułatwienia możliwości wzmocnienia wymiany jej towarów z zagranicą. Układ przyczynia się do konsolidacji kraju przez wzmocnienie zbrojeń, przez wzrost zaopatrzenia technicznego, przez rozwój klasy włóciarskiej i daje możliwość bronięcia i wzmocnienia niezależności kraju.

Kończąc, min. Gafencu podkreślił konieczność zawarcia ogólnego układu zasad międzynarodowych, bez których cywilizacja nie zna pokoju. Wśród tych zasad najważniejszą jest poszanowanie niezależności państwa i swobodnemu rozwojowi narodowemu każdego kraju.

RUMUNIA DOWIODŁA, ŻE ZDECYDOWANA JEST Z BRONIĄ W REKURSU BRONIC SWYCH GRANIC I SWEJ NIEZALEŻNOŚCI. O DOBRĄ TE WALCZYĆ BĘDZIE AŻ DO OSTATECZNOŚCI.

W ostatnich słowach min. Gafencu wyraził nadzieję, że ostatecznie zaistnieje rozsądek kierowników państw.

Ambasadorowie Anglii i Francji u wicemin. Arciszewskiego

WARSZAWA, 29. 3. (Tel. wł. Chwila). (Ż). Wiceminister Arciszewski przyjął w dniu wczorajszym kolejno posła greckiego Colasa, ambasadora angielskiego Kennarda i ambasadora francuskiego Noela.

Londyn o stanowisku Polski

LONDYN, 29. 3. (PAT). Dzienniki londyńskie wykazują w dalszym ciągu duże zainteresowanie sprawami polskimi, podkreślając całkowitą jedynomyślność poglądów narodu polskiego na temat ostatnich wydarzeń międzynarodowych. Pisma wydatniają znaczenie Polski dla dalszego rozwoju wydarzeń w Europie, podkreślając wysoką wartość bojową armii polskiej.

Prasa angielska obszernie komentuje również zaciągnięcie pożyczki wewnętrznej na rozbudowę lotnictwa, podkreślając samowystarczalność Polski w dziedzinie produkcji wojskowej.

Korespondent dyplomatyczny „Daily

Telegraph” pisze, że Polska posiada wszelkie środki, by zapewnić ochronę swych żywotnych interesów.

Korespondent warszawski tegoż pisma donosi o powodzi fantastycznych plotek, szerzonych przez nieznaną źródła o sprawach polskich, zaznaczając, że do plotek tych ustosunkować się należy z jaknajwiększą ostrożnością. „Ta kampania błagi i kłamstw wywołuje skutek wręcz odwrotny od zamierzonego” — pisze dziennik, zwracając uwagę na imponującą postawę narodu polskiego, który jednolity i zjednoczony skupił się dokoła swej armii.

O czym mówił Hitler?

W jakości najlepsze, w cenie najniższe kupuje się **WINA TOKAJSKO-WĘGIERSKIE** כשר של פסח
 gwarantowane z najszlachetniejszych gron tylko w firmie **J. R. KARL** przy ul. **3. MAJA 11 a.** tel. 238-36
 Każde telefoniczne zamówienie dostarczymy do domu. — ODWIEDZAJCIE NASZĄ WĘGIERSKĄ WINIARNIĘ!!!
 Prawdziwa śliwowica tylko u nas do nabycia.

Nr. 7194 a

LWÓW, NIEDZIELA, 2. KWIETNIA 1939.

ROK XXI

CHWILA

WYDANIE PORANNE

Cena egzemplarza 15 gr.

DZIENNIK DLA SPRAW POLITYCZNYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

ADRES DLA PRZESYŁEK POZTOWYCH: SKRYTKA 79

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ULICA PODWALE 3, I PIĘTRO. — KONTO P. K. O. 500.700.

PRENUMERATA: miesięczna z 2-razową dostawą w Lwowie i na prowincji 6 zł. 60 gr.

KANTOR OGŁOSZEŃ, PRENUMERATY I SPRZEDAŻY: UL. PODWALE 3, PARTER, TELEFON 228-16.

PRENUMERATA: porannego wydania w Lwowie bez dostawy 4 zł., z dostawą 4 zł. 30 gr. Na prowincji 4 zł. 30 gr.

TELEFONY: REDAKCJI: 203-22 i 237-50, ADMINISTRACJI: 227-65. Należność poczt. opłacono ryczałtem.

POLSKA SWEJ ARMII I SOBIE

Przemówienie wiceprem. Kwiatkowskiego na Zamku

WARSZAWA. 2. 4. (PAT.) Pan wicepremier i minister skarbu inż. Eugeniusz Kwiatkowski wygłosił na Zamku następujące przemówienie w sprawie pożyczki obrony przeciwlotniczej:

Gdy przed miesiącem nakreślony został pierwszy projekt dyskusyjny uruchomienia nowej wewnętrznej pożyczki państwowej, pożyczki przeznaczonej zgodnie z intencją pana marszałka, Śmigłego Ryłza — na cele wzmocnienia obrony przeciwlotniczej, to mieliśmy wówczas na uwadze przede wszystkim zagadnienia finansowe i ekonomiczne.

Rok 1937 i 1938 przyniósł dość poważne uzdrowienie i upłynięcie naszego rynku pieniężnego. Po okresie wielkiego kryzysu, przełamanego przede wszystkim dzięki zwiększonej energii i pracy samego społeczeństwa polskiego

USTALIŁA SIĘ W POLSCE Pomyślniejsza koniunktura. Coraz wyraźniej poczęła wzrastać produkcja, wzrastało systematycznie zatrudnienie,

CENTRALNA MAŁOPOLSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI we LWOWIE
 (dawniej GALICYJSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI)
ROK ZAŁOŻENIA 1843
 Instytucja prawa publicznego.
 Wydaje książeczki oszczędnościowe imienne i na okaziciela
Z PORĘKĄ PAŃSTWA
 Prowadzi rachunki bieżące i czekowe.
 Fundusze Rezerwowe: zł. 5660.000.
 Zapisówkowe wpłaty — P. K. O. 500.198.

wzrosły realne zarobki rzeszy pracownictwych, wzrastać poczęły obroty w naszym handlu wewnętrznym i zagranicznym, zjawia się ponownie dochodowość w procesach gospodarczych, a wraz z nią wzmagają się poczęły dochody skarbu Państwa.

W roku 1938 kursy papierów procentowych wzrosły o 26 procent, kursy akcji o 36 procent. Pomimo zmniejszenia — mechanicznego — nacisku fiskalnego w r. 1938-39 wpływy z podatku dochodowego wzrosły o 25 procent w porównaniu z rokiem ubiegłym. Pomimo szeregu trudności zarówno w dziale

rozbudowę źródeł energetycznych wodnych i gazowych, rozbudowę linii komunikacyjnych, regulację rzek, melioracje podstawowe, wskazanie możliwości eksploatacyjnych własnych surowców i dalszą rozbudowę inwestycji, związanych historycznie i narodowo z naszym wybrzeżem morskim.

Drugi kierunek, to **WYSIŁKI W ZAKRESIE SPOTĘGOWANIA NASZEGO POTENCJAŁU MILITARNEGO.**

Mierząc to zagadnienie skalą doktrynalną i teoretyczną można sądzić może, że te

w skali jej potrzeb. Ale i skutki pośrednie nie są mało znaczące.

To też myśl dalszego spotęgowania planów w zakresie dobrożenia, myśli powiększenia normalnego już od lat kilku wysiłku inwestycyjnego o sumy, które dodatkowo zmobilizuje się w r. 1939 na prywatnym rynku lokacyjnym — wydawała się nie tylko uzasadniona, ale i pożądana.

Mimo to tendencja rozpięcia nowej pożyczki wewnętrznej nie była wolna od poważnych zastrzeżeń, szczególnie z punktu widzenia dalszego rozwoju konsumpcji wewnętrznej i dalszego utrwalania pomysłów ewolucji na rynku pieniężnym.

Ale właśnie wówczas toczyć się rozpoczęła nowa

LAWINA WYPADKÓW POLITYCZNYCH W EUROPIE.

Już nie odgłosy dalekich konfliktów, dalekich burz wyładujących się w odległości tysięcy kilometrów od Polski, ale w bezpośrednim naszym sąsiedztwie w zasięgu naszych żywotnych interesów poczęły zachodzić gwałtowne reakcje i przemiany. Na oczach naszych rozegrało się wy-

כשר של פסח
ŚWIĄTECZNE CIASTKA, TORTY I MAKARONIKI POŁĘCZA ŻNANA CUKIERNIA
M. ZIMEHMANN LWÓW, LEGIONÓW 41.

jątkowe w historii widowisko, które musiałoby zelektryzować setki milionów ludzi w całym świecie. Ani bogactwo narodowe, ani ważykie sojusze, ani technika uzbrojenia, ani nawet uległość wobec żądań obcych nie ochroniły sąsiedniego nam narodu przed utratą niepodległości.

Nie mamy w tej chwili powodu do oceny tego zjawiska w jego całokształcie politycznym.

Jedno jest niewątpliwie dla nas: nie ma w dzisiejszym świecie i w współczesnej rzeczywistości innej obrony własnej niepodległości, własnej całości i własnego honoru — jak tylko własna.

(Dokończenie na str. 3-ciej)

MIÓD JANOWSKI W SZEDZIE DO NABYCIA
 MŁODOSYTNIA PEJOTEF
 JANÓW LWÓWSKI
 כשר של פסח

dochodowym, jak i w zakresie wydatków w budżecie zwyczajnym, został on wykonany prawidłowo i nie wymagał od wykonywającego go dla pokrywania deficytu. Pomimo kilkukrotnych, głębszych perturbacji pieniężnych, spowodowanych wypadkami zewnętrzno-politycznymi — budżet nadzwyczajny, związany z wykonaniem planów inwestycyjnych i niektórych robót publicznych, budżet — jak na stosunki polskie, w okresie bezpośrednio pokryzysowym — bardzo poważny — został

WYKONANY W ZAKRESIE FINANSOWYM PRAWIE IDEALNIE W 100 PROCENTACH.

W tych okolicznościach, po 4-letniej przerwie — wydawało się, że z punktu widzenia przygotowania rynku polskiego w zasadzie można było otworzyć subskrypcję na nową pożyczkę wewnętrzną. Ale nawet przy pozytywnej odpowiedzi na to pierwsze pytanie „czy można?”, powstała konieczność odpowiedzi i na drugie pytanie „czy należy?”

Nasze wysiłki inwestycyjne rozwijają się od kilku lat w dwu kierunkach. Pierwszy to systematyczne wyposażenie terenu w takie fundamentalne wartości techniczne, które umożliwią bądź każdej aktywnej jednostce, a przede wszystkim każdemu Polakowi, uwolnienie i spotęgowanie własnego gospodarstwa. W imię tej przesłanki zapoczątkowaliśmy w nieco szerszych rozmiarach —

naładady są ekonomicznie martwe. Tak się je przeleć ocenia w wielu państwach obcych, ale — w granicach najpełniejszego obiektywizmu — możemy stwierdzić to z całym naciskiem, iż w warunkach polskich nasze poczynania w zakresie inwestycyjno-zbrojeniowym — są dużym aktywnym nie tylko politycznym, ale i gospodarczym i to w znaczeniu całkiem bezpośrednim.

Przemysł polski został w czasie wielkiej wojny poważnie zniszczony, gdy w lanych państwach przeżywał okres rozbudowy i modernizacji. Po wojnie wysiłek polski skierował się ku odbudowie zniszczeń — głównie przy pomocy własnych kapitałów. Nie korzystaliśmy z takiej obfitości obcych kredytów, jak inne narody w okresie powojennym.

Dlatego nasza produkcja przemysłowa była droga i mniej odporna na kryzys niż gdzieś indziej. Dlatego też nasza produkcja przemysłowa nie mogła wchłaniać dostatecznie szybko części przyrostu ludnościowego.

Impulsem wielkiego procesu modernizacji naszego przemysłu stały się zamówienia wojskowe. Inwestycje maszynowe w przemyśle polskim wzrosły ostatnio o kilkadziesiąt procent.

To są **AKTYWA BEZPOŚREDNIE I TRWAŁE REALIZACJI PLANU DOBROJENIA POLSKI**

ZMIANA HORYZONTU

W uchodźcach i wygnancach, których przewrót totalistyczny wyrwał z ich siedzib i skazał na tragiczną tułaczkę, w emigrantach z krajów wschodniej i środkowej Europy, z krajów, które mimo zacofania na niezliczonych polach pracy i produkcji nie zdolały tak zaktywizować życia, by ocenić wartość inicjatywną społeczeństwa — widziały kraje i państwa, do których obronili się zastępy zbiegów — przede wszystkim balast dla swojej gospodarki i swego produkcyjnego życia. Ustaje o porządku liberalnym i kapitalistycznym przy oburzeniu na brutalne metody bezprawia i przy całym współczuciu dla jego ofiar odczuwały pojawienie się rzesz uchodźczych za zjawisko, które zakłóca ich spokój, męci ich wygodę i przyzwyczajenia. Pozostawiona samopas emigracja istotnie nie zawsze była jasną plamą na obrazie mowych warunków w które wpedził ją los. Wyrwani z swych zajęć, z swych stosunków i zwyczajów, nie znający języka krajów, w których się znaleźli uchodźcy potrzebowałiby pewnej ilości lat, aby wżyć się w nowe warunki a przede wszystkim potrzebowałoby żywego aparatu odbiorczego, systemu organizacyjnego krajów schronienia, któryby jaknajszyciej dozwolił im stać się i pożytecznymi i pożądanymi członkami nowego społeczeństwa. Aby taki aparat stworzyć, trzeba było wiele wysiłku, przewyżającego bierność, dobrej woli i inwencji a tej kraje imigracyjne nie wykazywały. Czasy, w których mołoch industrializacji amerykańskiej wchłaniał miliony emigrantów, chwycił wszelkie stojące do dyspozycji dionie robocze, aby dojść do rekordowych wyników w współzawodnictwie światowym minęły. Nowoczesne powojenne trudności, stagnacja, bezrobocie — stały się wrogiem nieszczęśliwego emigranta; niechęć przewyższała litość, egoizm — humanitarność i coraz gęstsze chmury rozciągały się nad uchodźczą falą, zdeorientowaną dokąd skierować swe kroki, gdzie stanąć, aby nowe sobie zbudować życie.

Jeśli nas znaki nie mylą, znajdujemy się obecnie w fazie radykalnej zmiany w tej dziedzinie. Podobnie jak demaskująca swe prawdziwe zamiary imperializm totalistyczny, dokonuje obecnie w dziedzinie politycznej zupełnego przewrotu, zmusza gnębne i bierne dotychczas kraje do prawdziwego zorganizowania się przeciw niebezpieczeństwom, jakie im grożą, tak też i w dziedzinie zapatrywania na uchodźców i misję, jaką oni mogą spełnić następuje przełom. Pierwsza zrozumiała to zjawisko Francja, kraj od dziesiątek lat ubolewający nad zjawiskami wyłudniania się, ucieczką od roli, brakiem robotników w swoich kopalniach i fabrykach, a równocześnie — rzecz zdumiewająca — kraj o miastach z krociami tysięcy bezrobotnych. W obliczu grożącego niebezpieczeństwa Francja pierwsza zrozumiała, że trzy miliony cudzoziemców, którzy schronili się pod jej tolerancją skrzydła, może stanowić poważny kapitał siły kurczącego się ludnościowo państwa, jeżeli ustrój wyłoni z siebie system organizacyjny, który tych cudzoziemców jaknajszyciej ku produktywności pracy skieruje. W związku ze zrozumieniem tego zagadnienia, niechęć do cudzoziemców stała w ostatnich czasach we Francji pod wpływem obecnej propagandy rosnącą zostaje silną ręką po przez pełnomocnictwa udzielone rządowi zahamowania a specjalne rozporządzenia każą włączyć masę uchodźców w zadania otwierające się przed Francją spł specje grzących możliwości wojennych, od zajęcia uchodźców w rozmaitych dziedzinach pracy aż do wyszkolenia wojennego i służby w wojsku włącznie.

W Anglii i w krajach anglosaskich, które bodaj najczulej reagowały na katastrofę życiową politycznych robotników i ofiar brutalnego reżimu, panował do niedawna w tym zakresie

dualizm. Anglia i jej domnia otwierały wrota dla tych uchodźców, którzy zdolni byli stworzyć nowe placówki pracy, zastosować metody produkcyjne niemieckiej Anglii nieznaną, ale dla uchodźców ubogich, dla tych, którzy z powodu losu uratowali tylko nagie życie i ręce do pracy, dla tych nawet litość albińska okazywała się bezlitosną. A gros uchodźców, gros

wygnajców były to właśnie rzesze bez wszelkich środków materialnych, bez oparcia i bez wszelkich widoków jeśli by zamknięto przed nimi, tak jak się to działo, wszelką możliwość pracy. — Okres wielkich zbrojei i wielkich zadań, jakie stały przed Anglią, sprawi niechybnie, że i w jej krajach, problem emigracji przestanie być problemem biernym, problemem utrapienia,

a machina mobilizującej się siły zrozumie i skorzysta z wartości człowieka. Również w krajach Południowej Ameryki wraz z zaostrzeniem czynności wobec emigrantów totalnych, zapowiada się powrót liberalniejszy wiew wobec produktywności imigracji. I dlatego należy oczekiwać, że ta bolesna sytuacja, jaka w dziedzinie tego zjawiska dziś jeszcze panuje, idzie ku zmianie na lepsze, że każdy dzień otworzy może nowe horyzonty i nowe możliwości, tak jak w tajemniczych nurtach przyszłości nowe już wstają zadania.

H. H.

ZAWSZE WYTWORNA, JOAN CRAWFORD w najnowszym, wystawowym eleganckim filmie p. t. „Chwila pokusy „Empire” na światła w kinie

Gen. Sikorski o zahorczym pochodzie odrodzonego germanizmu

WARSZAWA, 7. 4. (Tel. własny „Chwili”). (1) We wczorajszym „Kurierze Warszawskim” zamieszczony jest artykuł generała Władysława Sikorskiego pt. „W momencie przełomu”. W artykule tym czytamy: „Przyczyną główną ostatnich sukcesów Trzeciej Rzeszy był bezwład mocarstw zachodnich, a nie WYEMSZOŚĆ NIEMIEC POD WZGLĘDEM WOJSKOWYM, KTÓRA JEST MITEM. Wskutek paraliżu uderzającego do niedawna olbrzymie zasoby zachodu i wskutek nieszczytnych nieporozumień, które uniemożliwiły akcję wspólną nowopowstałych państw,

Niemcy coraz śmielej sięgając zaczęły po hegemonię nad światem. Najnowsza zdobycz Trzeciej Rzeszy Klajpeda przekształcona z czasem w ufortyfikowaną bazę morską, służby będącej Niemcom jako oparcie dla ich penetracji w kierunku na Litwę i państwa bałtyckie do bram Petersburga. Od podjęcia zaś oskrzydlenia ma służyć Słowacja przekształcona w niemiecki „plac d’armee”. Ufortyfikowana na pograniczu z państwem polskim mogłaby ona odegrać rolę podstawy wypadowej w ewentualnym pochodzie wojsk niemieckich na wschód i południowy wschód. Pochód ten mają za-

powne przygotować układy ekonomiczne. Podpisana ostatnio umowa handlowa z Rumunią przekracza wedle „Deutscho. Allgemeine Zeitung” ramy analogicznych układów międzynarodowych. Trzecia Rzesza zapewnia sobie tym sposobem surowce i środki żywności, a przede wszystkim tak ważne dla niej beczenne materiały pdne.

Niemcy, którzy w 1914 roku ogłosili wojnę prewencyjną przeciwko grożącemu im jakoby okrężniemu, stosują dziś na wielką skalę politykę osaczania swoich sąsiadów. Doprowadziły one rozumowanie własne do absurdu. Polega ono na twierdzeniu, że każde ich posunięcie posiada charakter wyłącznie obronny, a więc taki właśnie charakter ma posiadanie dla osi Rzym — Berlin lansowany przez nią pakt antykomunistyczny. Obroną również miała być aneksja zaszkoczonej załkowiec Czechosłowacji. WIDOCZNIEM NIEMCY CZULEBY SIĘ BEZPIECZNE DOPIERO WTEDY GDY. BY UDAŁO IM SIĘ OWLAĐNĄĆ CAŁYM ŚWIATEM.

Należy sobie wreszcie zdać jasno sprawę, że zarówno podbój terytorialny Czech jak i zawładnięcie Klajpedy, to etapy działań zgodnych z najistotniejszym pojęciem Trzeciej Rzeszy, z pojęciem, którego zresztą nie tai żaden z teoretyków hitlerowskich. Można to wyrazić w Mein Kampf, które to dzieło jest jedyną wielką kartą odrodzonego germanizmu. Ona dopiero wyjaśnia dokonane i mające się jeszcze dokonać zdobycze i podboje.

RASIZM, TA NOWA RELIGIA NIEMIECKA ZWAŁNIA NIEMCÓW OD WIELU HAMULCÓW MORAŁNYCH, USPRAWIEDLIWIA ŁAMANIĘ NAJUROCZYWSZEJ DANEGO SŁOWA, JAK I WSZELKIE WIAROBÓSTWA DYPLMATYCZNE, pod warunkiem, że wszystko to zostało pojęte ad majorem Germaniae gloriam. FANATYZM I TERROR, PODSTĘP I BŁYSKAWICZNE UŻYCIE SIŁ, OTO METODY CECHUJĄCE DZIAŁANIE HITLERYZMU. — Dozdełł on tymi drogami do władztwa w państwie, a nie innymi środkami chce zdobyć władztwo świata.

Zrozumiano to wreszcie na Zachodzie, a i w naszym pobliżu nie brak oznak otrzeźwienia, które mogą doprowadzić do radykalnej w tym względzie odmiany. DALSZY POCHÓD GERMANIZMU WSTRZYMAĆ JENO MOGA ZGODNE, WYRAZNE I TWARDE DECYZJE ZAMIENIONE SZYBKO W CZYN.

Naród polski, jak każdy naród, nie wolny od wad, do cnot swoich niewątpliwych zalicza świadomy szlachetny i gorący patriotyzm. Naród ten wykazał dziś spontanicznie i zgodnie, że wypelni ciężący na nim obowiązek, że bronić będzie w razie naruszonej mu z zewnątrz potrzeby, swojej ziemi do ostatniej kropli krwi. Zwady nie szuka, ale gdyby kiedykolwiek do obrony był zmuszony, przyjmie ją zawsze z determinacją i spokojem. Polacy byli i są doskonałymi żołnierzami. Oby o tym pamiętano wszędzie dookoła nas”.

MATERIAŁY oryginalnie angielskie NA UBIORY DAMSKIE I MĘSKIE — poleca LAZAR REISER LWÓW, UL. SZOJALNA 1 SPECJALNOŚĆ: WYROBY „ALMOR”. CENY HURTOWE

Niemiecka gra na Litwie

WARSZAWA, 7. 4. (Tel. własny „Chwili”). (1) Z Kowna donoszą, że za kulismani oficjalnego litewskiego życia politycznego toczy się zacięta walka wewnętrzna. Berlin za pośrednictwem swego posła w Kownie dra Ze-

chlina stara się wykorzystać te trudności wewnętrzne na Litwie. Elementem pozostającym pod wpływem Niemiec idzie o pokrzyżowanie akcji litewskiej prowadzonej przez naczelnego wodza generała Rasztikisa.

Wiadomość, która ucieszy wszystkich

Zawsze na określenie jakiegoś utworu filmowego wystarczy jedno słowo: „dramat” lub „komedia”. Jeśli chodzi o najnowszy film rodzimej produkcji p. t. „WŁOZCZKI” trudno określić go jednym słowem, bo jest w nim i dramat i komedia i śmiech i żyz i przygoda i piosenka i wszystko to, co jest ludzkie i dobre, co musi każdego schwytyć za serce.

I jak różnorodną jest tematyka i nastroje tego filmu, tak szeroka i różnorodna jest obsada aktorska, w której reprezentowano

zaj najznakomitsze talenty naszej sceny, ekranu i radia.

Za dwoma czarującymi włościami SZOZEPRIEM I TONKIEM maszerują i przyzwają tysiące przygód takie asy, jak: Sieniński, Stępińska, Grossówna, niezrównana Stanisława Wysocka, Fortner, Rakowiecki, Woliński i Bogucki.

Nie dziw więc, że cały Lwów mówi o tym filmie i czeka z niecierpliwością na premierę, która odbędzie się w popularnym kinie teatrze „PALACE”. (*)

Estończycy będą walczyli do ostatniej kropli krwi na wypadek najazdu wojsk nieprzyjacielskich

WARSZAWA, 7. 4. (Tel. własny „Chwili”). (1) Duże wrażenie na Litwie wywołała wielka mowa wygłoszona na przez naczelnego wodza armii estońskiej generała Laidonera, pełna akcentów politycznych, wygłoszona ex re 20-tej rocznicy powstania estońskiej szkoły wojskowej. Generał Laidoner omawiając los Austrii i Czechosłowacji, zastanawiał się nad przyczynami upadku tych państw i powiedział: takie fakty jak łamanie przez oficerów czeskich szabli w chwili wmarznię wojsk niemieckich, są niezrozumiałe. My Estończycy w chwili najazdu nieprzyjaciela nie będziemy łamać szabli. Będziemy walczyć do o-

statniej kropli krwi. Jestem przekonany, że w takich chwilach za plecy ma wależącej armii estońskiej stanie jak jeden mąż cały naród. Cytując mowę estońskiego naczelnego wodza, dziennik kowieński „XX Wiel” pisze, że to co powiedział generał Laidoner jest aktualne i dla Litwy, która jest zdecydowana bronić swojej wolności.

LONDYN, 7. 4. (PAT). Obie Izby parlamentu angielskiego zostały odroczone do dnia 18 kwietnia. Lord kanclerz i speaker Izby Gmin mają prawo zwołać Izby wcześniej, jeśli by tego wymagała konieczność państwowa.

Wyborco żydowski!

Od czwartku, dnia 13. kwietnia do poniedziałku 17. kwietnia b. roku w godzinach od 10-tej prze-po do 12-tej w poł. oraz od 17-tej do 21-tej wyłożone są w lokalach okręgowych Komisji Wyborczych spisy wyborców uprawniających do wyboru do Rady Miejskiej, do wglądu i reklamacji!

Po tym terminie wnoszenie reklamacji nie jest więcej możliwe!
Zbadaj natychmiast na szlachech, do jakiego okręgu należy ulica, przy której mieszkasz i udaj się do Okr. Komisji Wyborczej celem stwierdzenia, czy posiadasz prawo wyborcze! — Pamiętaj, że wykonanie prawa wyborczego jest Twoim prawem obywatelskim i dlatego masz obowiązek dopełnować, abyś je mógł w dniu wyborów wykonać!

Święto sceny żydowskiej we Lwowie

I. Konferencja żyd. towarzystw teatralnych i kulturalnych

W podniosłym nastroju obchodzono w tych dniach żydostwo lwowskie święto 50-lecia istnienia swego teatru. Na cze szereg rzeczywistości życia żydowskiego uroczystość jubileuszowa, która odbyła się staniem ruchliwego Towarzystwa Przyjaciół Sceny Żydowskiej we Lwowie przybrała charakter niespokojnej dotąd manifestacji najszerszych kół społeczeństwa żydowskiego na rzecz żydowskiej sztuki i kultury teatralnej.

Poprzedziła uroczystość konferencja Komitetu żydowskich towarzystw teatralnych z całej Polski która obradowała w przeddzień akademii. Na konferencję przybyli m. l. znany teatrolog Dr. Michał Welchert z ramienia prezydium Komitetu Wykon. towarzystw teatralnych w Warszawie, Dr. M. Kanfer z ramienia Towarzystwa Żyd. Teatru w Krakowie, główna artystka Klara Segalowicz jako reprezentantka Komitetu społecznego dla Teatru Ludowego i młodzieżowego w Warszawie, delegat Związku Artystów Żydowskich w Polsce art. Grudberg oraz delegaci żyd. towarzystw teatralnych i oświatowych większych miast Małopolski, a w szczególności ze Stanisławowa, Przemyśla, Czortkowa i l.

Konferencja obradowała pod przewodnictwem red. L. Weinstocka (w skład prezydium konferencji wchodził dr. Welchert i dr. Kanfer). Głównym problemem obrad były problemy rozbudowy i wzmocnienia istniejącej już towarzystw teatralnych, tudzież stworzenia sieci nowych tam, gdzie one dotąd nie istnieją. Towarzystwa mają być pomostem między konsumentami a producentem teatralnym i prowadząc zorganizowaną i ciągłą walkę z wszelkimi objawami „k'czu" teatralnego w inny sposób strążyć czystości i odpowiedniego poziomu artystycznego żyd. sztuki i teatru. W ślad za tym uchwalono, że towarzystwa wspierać będą materialnie i moralnie tylko te zespoły teatralne, które stoją na odpowiedniej wyżynie artystycznej. Prócz normalnej pracy dla teatru rozwijać też w myśl powyższych uchwał szerszą działalność w dziedzinie szerzenia i kultury żydowskiej. Omówiono też stan prawno-polityczny istniejących teatrow żydowskich, sprawę mającej się urzeczywistnić w przyszłym sezonem teatralnym szkoły dramatycznej dla wyszkolenia młodego narybku aktorskiego, sprawę wyłania czasopisma dla teatru żyd. i t. d.

II. Pożegnanie zespołu „W.ktu“

Prawie bezpośrednio po zakończeniu obrad konferencji, odbył się pożegnalny bankiet, wydany w salach tow. „Achi-Ezer“ przez Tśw. Przyjaciół Sceny Żyd. we Lwowie na cześć zespołu „W.ktu“, który po klubowej pracy półrocznej opuszcza w tych dniach Lwów. Przy wspólnych stołach zasiedli elita miłośników sztuki żydowskiej oraz zespół aktorski „Wiktus“ z reż. Zygmuntem Turkowem na czele. W serdecznych słowach pożegnał zespół prez. Dr. Leib Landau, podnosząc zasługi „W.ktu“, a w szczególności jego kierownika Z. Turkowa, wskazując na wystawienie na terenie lwowskim takich sztuk jak „Sulamita“ i „Bar Kochba“, które trafiły do serca wdzy, jakby mu podano stare klejnoty matki, kładąc w nowej szacie. „Wiktus“ spełnił w czasie swego pobytu we Lwowie swoją misję artystyczną i zdobył społeczeństwo a co jest najbardziej godnym podkreślenia — dzieci żydowskie dla teatru żyd., dając im cenne klejnoty sztuki żydowskiej.

Z kolei przemawiali pp. Aschendorf, red. Zangen, mgr. Weinberg, Sirota, prez. Grünfeld oraz Dr. Kanfer i Dr. M. Welchert.

W końcu przemówił reż. Turkow, dziękując w imieniu własnym i całego zespołu „Wiktus“ za słowa uznania, poparcie i serdeczne przywiązanie, okazane mu przez lwowskie społeczeństwo żydowskie. W miłym nastroju bankiet przetrwał się do późnej nocy.

Koroną imprez, które zbieżyły się z 50-leciem żydowskiego teatru we Lwowie była uroczysta Akademia Jubileuszowa, która odbyła się w niedzielę w Teatrze „Nowości“. Sala teatru była wypełniona po brzegi. Wśród pończolono nastroju zagaja Akademię prez. Dr. Leib Landau. Po wnikliwym omówieniu stosunku społeczeństwa żydowskiego do teatru w ciągu ubiegłych 50-let lat oraz osiągniętych zwycięzcy, stwierdza mowa, iż teatr nasz krocząc ku lepszemu przyszedł, mając za sobą wielki tradycyjny dorobek lat ubiegłych.

Następnie przywitali Akademię przedstawiciele szeregu Instytucji. Imieniem lwowskiej Gminy Żydowskiej przywitał red. Weinstock, który wskazując serdecznie ustosunkowanie i poparcie, jakim darzy Gmina scenę żydowską, uczcił żyjących jeszcze pionierów lwowskiego teatru żydowskiego, a między nimi dyr. S. Gimpla, J.

Gutmana i J. Glanza, którym publiczność zgotowała owacje. Przywitali dalej Akademię Klara Segalowicz imieniem teatru Ludowego i młodzieżowego w Warszawie, H. Saffrin imieniem tow. dram. im. Goldfama w Stanisławowie, Dr. M. Kanfer im. krakowskiego teatru oraz przedstawiciele instytucji kulturalnych we Lwowie i na prowincji (pp. Rückhaus, mgr. Menkes i Zlatin).

Przy gorącym aplauzie odczytano depeszę od posła Dra Sommersteina, który wskutek choroby nie mógł osobiście uczestniczyć w uroczystości, wobec czego przesłał Akademii serdeczne życzenia dalszej owocnej pracy, podkreślając doniosłość pracy dla teatru i kultury żydowskiej. Ponadto nadeszły pisma i depesze od Związku Aktorów Żyd. w Warszawie, od Komitetu Przyj. Sceny w Łodzi, od tow. dram. im. E. R. Kamińskiej w Przemyślu, Żyd. Tow. Art. Lit. oraz Uniw. Lud. im. Einsteina we Lwowie.

Z kolei wygłosił referat Dr. Michał Welchert z Warszawy p. t. „Teatr żydowski kiedyś a dziś“. Witając na wstępie Akademii imieniem stworzonego przez siebie „Naj-Teatru“ prelegent zaczął swój referat

Gruźlica płuc
PRZY ZWALCZANIU CHOROBY PŁUCNYCH
GRYPY I t. p. stosuj pp. lekarza „BAI-SAM“
Poznajcie chorobę i samopomocnie organizm i samouważajcie się! — Sprzedajcie apteki

Jeśli nieubiegany i czernie, nie robiąc różnicy dla p. wieku i stanu, koszt miliony ludzi. BRONCHITIS, uporczywego męczącego kaszlu, TRIKOLAN“ Gaseckiego, który ułatwia wydzielenie się płucno, wzmacnia organizm i samopomocnie organizm i samouważajcie się! — Sprzedajcie apteki

Ułatwienia wyjazdowe do Litwy

WARSZAWA, 13. 4. (Tel. wł. Chwil!), zborowego, otrzymają siedem litów na każdy dzień. W granicach ogólnej sumy osoba legitymująca się osobnym paszportem zagranicznym może wywieźć w pieniądzu polskich 20 zł., a na paszport zbiorowy 10 zł. lub równowartość w pieniądzu litewsk'ch.

Osobom, które wyjechały na Litwę na okres dłuższy niż miesiąc, mogą być przesyłane do wyjazdu czeki PIR-u do wysokości 870 litów miesięcznie na osobę w granicach ważności paszportu na podstawie zaświadczenia konsulatu polskiego, stwierdzającego pobyt na Litwie. Termin ważności paszportu.

o nakreślenia dróg rozwojowych teatru żydowskiego. Droga tego teatru to droga od instytucji o charakterze indywidualno-prywatnym do instytucji społecznej. Dokumenty o żydowskim teatrze Gimpla wskazują, iż przed 50-cioletni laty zarząd tworzący stowarzyszenie zorganizowanego teatru, gdyż i przed tym istniał już teatr żydowski, który przetrwał ciekawe trzy fazy rozwoju. W pierwszej fazie cel teatru żydowskiego ograniczył się do funkcji rozrywkowej, zabawiając publiczność bardzo prymitywnymi środkami. Następuje druga faza, w której teatr spełnia przede wszystkim wzniosłe zadania podnoszenia na duchu, pokrzepienia i upiększenia życia żydowskiego. Jest to faza historycznych sztuk A. Goldfadena jak „Bar-Kochba“, „Sulamita“ i l. W trzeciej fazie: walk o nowe drogi w żyd. teatrze wstępuje w wiodnie „matka żyd. teatru“ E. R. Kamińska, teatr Gordina i sławna „Trupa Wileńska“. Zaczyna się okres europejskiej żydowskiego teatru. do czego również przyczynił się zespół „Wiktus“ pod kier. Z. Turkowa i ldy K. „Wiktus“! Od tego momentu zaczyna się walka ze „szumem“ teatralnym i rozwój teatru żydowskiego, który zdobywa wszystkie warstwy społeczeństwa żydowskiego, oryzbięając charakter teatru społecznego. Wspominając rolę b. Galicji na polu żydowskiego teatru oraz nazwiska niezliczonych już dzieł sławnych aktorów — pianistów: Schifman, Meyera, Węgrów i l. wskazał prelegent, który sam pochodzi z Małopolski na Lwów, jako miejsce teatru które położyło wielkie zasługi dla sztuki żydowskiej. Referat wygłoszony w pięknym języku żydowskim i odznaczający się głębią treści obfartony został przez publiczność aplauzem.

W części nieoficjalnej Zygmunt Turkow dał po mistrzowsku wykonane recytacje fragmentu Sz. Asza p. t. „Węgieł“. Powzięcnie cenony artysta S. Natan odtworzył pięknie Goldfadena „Geltynus“, „Weizsus“ i inne, wywołując swoją wspaniałą interpretacją szczerą podziw. Nastąpił produkcje muzyczne, odegrane z wielkim talentem przez orkestrę Żyd. Tow. Art. Lit. pod dyrykcją meza Rudolfa Moreckiego, która wykonała fantazje na tematy operetki Goldfadena i Wolfstha, tudzież uverture Ch. Wolfstha do „Draj matusek“.

Mozna bez przesady stwierdzić, że tak imponująca manifestacja na rzecz żyd. kultury scenicznej i sztuki żydostwo lwowskie dawno już nie przeżywało.

(mgr. a. m.)

TRUSKAWIEC

ZDROJOWISKO
SIARCZANO - SOLANKOWE
Sezon wiosenny od 15 kwietnia

„NAFTUSIA“ w butelkach, oraz naturalna sól gorzka „BARBARA“, do nabycia w aptekach i składach aptecznych.

Mandiatku zamyka bramy dla uchodźców.

SZANGHAI, 13. 4. (Tel. wł. Chwili). (ZAT). Władze Mandżukuo odmówiły wydawania dalszych zezwoleń na przyjazd uchodźców żydowskich z Europy. Nawet fachowcy o wysokich kwalifikacjach — inżynierowie, lekarze, którzy dawniej otrzymywali takie zezwolenia, obecnie na nie liczyć nie mogą.

Poradnia dla Matek

Podopity Dra I. HESCHELESA
AKADEMICZKA 26, od 2.30—4.

Nowe ofiary terrorku arabskiego.

JEROZOLIMA, 13. 4. (PAT). — W ciągu ostatniej doby ofiary walk między Żydami i Arabami padło 3 zabitych: 2 Arabów i 1 Żyd. W Haifie wczoraj rano został zabity inspektor sanitarny narodowości żydowskiej o nazwisku Arab nieznanego nazwiska. W pobliżu Jaffy zabity został wieśniak arabski. Policjant żydowski został wyszłazem z rewolweru na ulicy Jerozolimy. Poza tym udaremniiono w okręgu Esdraeion zamach terrorystów — którzy usiłowali zniszczyć rurociąg naftowy.

Wobec rozpoczęcia sezonu budowlanego.

WARSZAWA, 13. 4. (PAT). Wobec rozpoczęcia sezonu budowlanego we wszystkich ważniejszych ośrodkach ustalane są obecnie warunki pracy i płacy robotników budowlanych.

W Warszawie przemysłowcy i robotnicy budowlani zawarli ostatnio układ zbiorowy, który utrzymuje płace na dotychczasowym poziomie. Układ przewiduje jedynie pewną korekturę płac najmniej wynagradzanych kategorii robotników. Również bez zmiany pozostałwono płace robotników budowlanych w Poznaniu, gdzie także zawarto układ polubowny bez uciekania się do orzeczenia rozjemczego.

Obecnie prowadzone są rokowania w tych sprawach w Łodzi, Krakowie i LWOWIE.

Sprawa uregulowania warunków pracy w przemyśle naftowym.

WARSZAWA, 13. 4. (PAT). W dniu wczorajszym wyjechał do Lwowa główny inspektor pracy dyr. M. Klott. Wyjazd ten pozostaje w związku ze sprawą uregulowania warunków pracy pracowników umysłowych w przemyśle naftowym.

Co mówił PIM?

WARSZAWA, 13. 4. (PAT). Przewidywany przebieg pogody w dniu 13 bież. mieśnca:

Po głodnej nocy, w ciągu dnia pogoda słoneczna i ciepło o niewielkim zachmurzeniu (temperatura w ciągu dnia około 18 stopni). Słabe wiatry miejscowe.

Nie wystarza sadek'arow! trzeba niezwłocznie wpłacić pieniądze na Pożyczkę Obrony Przeciwołtaniej.

Cena, jaką ludzkość płaci za wojnę

Zapewnienia dyktatorów o ich woli oszczędzenia jeśli już nie całej ludzkości, to w takim razie narodom, których mienia się być reprezentantami, dobrobytu, szczęścia i wszystkiego najlepszego, wygłaszane są z taką eugeniczną mocą, że wielu ludzi wleży w nią, mimo iż zdaje sobie sprawę z nieuchronnej Konekwencji, do jakiej to „parcie do oszczędności” dyktatorów musi świat zaprowadzić. Wiadomości, a szczególnie z Niemiec i Włoch zgodne są na ogół w tym, że starsze pokolenie żyje pod wyraźnym strachem wojny, przygotowywanej na zimno i z całym wyrochowaniem przez hitlerizm i faszyzm, natomiast młodzież, która urodziła się albo w czasie wojny albo też po wojnie światowej i która skutków wojny na sobie nie odczuła (bo pierwsze objawy świadomości tej młodzieży zaczęły się budzić w okresie, gdy świat w dużej mierze zdążył się już odbudować po zniszczeniach wojennych), wyśtupejując na najbardziej radykalnymi dorywczami militarystami, licząc się z „pewnym zwycięstwem”. Entuzjazm tej części młodzieży wynika prawdopodobnie z przeświadczenia, że w przyszłej wojnie ona będzie była nieprzejścielą i ona będzie zadawała klęskę, natomiast sama będzie, oczywiście, uchroniona od wszelkich skutków działań wojennych. Kraj zaś po zwycięskiej — naturalnie — wojnie powstrzyma sobie wszystkie straty, związane z jej prowadzeniem.

Tymczasem wojna, to najgorszy interes przede wszystkim ze stanowiska gospodarczego i to zarówno dla zwyciężonego jak i dla zwycięzcy. Koszty wojny światowej obaroczyły olbrzymimi stratami wszystkie mocarstwa, biorące udział w operacjach wojennych. Koszty te wyniosły w Anglii 42,5 miliarda dolarów złotych, we Francji — 34, w Austrii — 12,3, w Rosji — 14,3, w Włoszech — 6, w Belgii — 3,7, w Portugalii — 1,8, w Japonii zaś 1,6 miliarda dolarów złotych. Koszty te nie obejmują wartości życia milionów ludzi, poległych na polach bitew, sum, wycieczonych ciężko jeszcze przez wszystkie państwa, uczestniczące w wojnie światowej na rzecz wódw i sierot po poległych oraz na rzecz invalidów wojennych. A wlemy choćby z doświadczeń polskich, że pozycje te obciążają bardzo wydatnie strony rozchodowa budżetów państwowych.

Walcąc dyktatorów o ich woli oszczędzenia jeśli już nie całej ludzkości, to w takim razie narodom, których mienia się być reprezentantami, dobrobytu, szczęścia i wszystkiego najlepszego, wygłaszane są z taką eugeniczną mocą, że wielu ludzi wleży w nią, mimo iż zdaje sobie sprawę z nieuchronnej Konekwencji, do jakiej to „parcie do oszczędności” dyktatorów musi świat zaprowadzić. Wiadomości, a szczególnie z Niemiec i Włoch zgodne są na ogół w tym, że starsze pokolenie żyje pod wyraźnym strachem wojny, przygotowywanej na zimno i z całym wyrochowaniem przez hitlerizm i faszyzm, natomiast młodzież, która urodziła się albo w czasie wojny albo też po wojnie światowej i która skutków wojny na sobie nie odczuła (bo pierwsze objawy świadomości tej młodzieży zaczęły się budzić w okresie, gdy świat w dużej mierze zdążył się już odbudować po zniszczeniach wojennych), wyśtupejując na najbardziej radykalnymi dorywczami militarystami, licząc się z „pewnym zwycięstwem”. Entuzjazm tej części młodzieży wynika prawdopodobnie z przeświadczenia, że w przyszłej wojnie ona będzie była nieprzejścielą i ona będzie zadawała klęskę, natomiast sama będzie, oczywiście, uchroniona od wszelkich skutków działań wojennych. Kraj zaś po zwycięskiej — naturalnie — wojnie powstrzyma sobie wszystkie straty, związane z jej prowadzeniem.

procent miast wykazuje ślady zniszczeń. Największa strata polega jednak na całkowitym zniszczeniu przemysłu, handlu, komunikacji i ośrodków finansowych. Znikły wszystkie rezerwy Banku Hiszpanii, wynoszące w czerwcu 1936, a więc bezpośrednio przed rozpoczęciem wojny, 2.202 miliony peset i stawiające instytucję emisyjną Hiszpanii na czwartym miejscu w tabeli światowej państw o największych zapasach złota monetarnego. Ważki również w wojnę zapasy srebra i kaptali zagraniczne, ulokowane w bankach hiszpańskich na łączną kwotę około miliarda peset złotych. Gdy generał Franco objął z końcem marca br. rząd w całej Hiszpanii zastał on komplotnie ogolony skarbiec państwowi, natomiast musiał przejąć dług w kwocie około 25 miliardów peset. W ciągu dwuletniej wojny hiszpańskiej gen. Franco zmniejszył był wywozić pięt, surówek żelazna, ręb i miedz dla umożliwienia sobie dostawy broni i amunicji. Rząd republikański natomiast ze swej strony sprzedawał złoto lub zadawał kredyty dla możliwości zakupywania zagranicą ropy,

państw osi poniesie koszty utrzymania statystycznych wojsk, paradujących w Hiszpanii i które z tych państw o kładzie się zdolne czy chętnie do pokrycia choćby ożaki kosztów wojny w ich interesie prowadzonej na terenie hiszpańskim. Wojna, to klepski interes. Wojna hiszpańska prowadzona była jeszcze stosunkowo „humanitarnie”, bo bez broni chemicznej. Ale przyszła wojna będzie, jak to powozechnie zapowiada generałowie, totalną i nieublaganną. Z pobieżnych obliczeń można już teraz wyobrazić sobie gospodarce skutki takiej wojenki. Wedle szacunku rzeczoznawców, jeden wystrzał armatni kosztuje co najmniej 1 dolara w złocie, czyli blisko 9 złotych. Karabin maszynowy w ciągu jednej minuty może wystrzelić naboju za 50 dolarów w złocie. Wojna, prowadzona w warunkach współczesnych, pochłania około 25 milionów dolarów w złocie na godzinę. Zycia ludzkiego nie oblicza się, bo na wojnie wartość jego jest bardzo niska. Można więc zrozumieć szlachetne intencje Roosevelta. Tymbarzdziel, że budżet amerykański do dnia dzisiejszego nosi jeszcze ślady wojny światowej, która 1. Stany Zjednoczone kosztowała 22,4 miliarda złotych, choć Ameryka brała udział w tej wojnie — za ledwie przez kilka miesięcy.

DZIS ARCYWESOLA PREMIERA w Kinie ATLANTIC **FERNANDEL**
 Najpotężniejsza bomba śmiechu, humor i wesołość! **KAPITAŁNY KOMIK**
 w awanturkowo-sensacyjnej komedii 1001 pomysłów **„W podróży naokoło świata za 20 centymów”**
 Bilety wolnego wstępu i smilone do odwołania nleważne.

Nowe sensacje w procesie Kucharskiej

WARSZAWA, 20. 4. (Tel. wł. Chwila). W czwartym dniu przewodu sądowego w procesie Julii Kucharskiej zeznawał lekarz dr. Marian Korzycki, który wezwany został z pogotowia prywatnego do mieszkania śp. Gierszewskiego przy ul. Lwowskiej.

Zeznał, że gdy przybył do mieszkania natrafił właśnie na moment, gdy wezwany szluszar otwierał drzwi przemocą. Został następne przy biurku mężczyzny siedzącego w zwykłej pozycji. Z miejsca stwierdził zgon. Fakt ZGONU WYDAŁ MU SIĘ NIEJASNY I DLATEGO UCHYLIŁ SIĘ OD DALSZYCH BADAŃ UWAZAJĄC, ŻE TU POWINNY WYROZCZYĆ WŁADZE SĄDOWE. Na biurku leżały zniszczone recepty a na jednym skrawku zauważone słowo „kalki”, co nasunęło mu przypuszczenie, że zgon mógł nastąpić wskutek otrucia się cjankiem potasu. Świadek zwraca uwagę na to, że służąca kilkakrotnie niecałkowicie wchodziła do pokoju. Zgon Gierszewskiego nastąpił prawdopodobnie w 8 godzin przed wezwaniem lekarza. Następnie zeznawał adwokat Zylber. Do świadka tego wniosła ub. r. zgłoszenia śp. Kucharskiej oskarżona Kucharska. Adwokat nie wyjaśnił sądowni, o co w tej sprawie chodziło, POWOLAJĄC SIĘ NA TAJEMNICZĄ ZAWODOWĄ, podaje jednak, że sprawa ta nie miała nic wspólnego ze stosunkami rodzinnymi. Oskarżona kilkakrotnie odwiedzała kancelarię świadka. Dn 4 99 września ub. r. popołudniu Kucharska telefonowała do niego. Z początku świadek sądził, że idzie o tę samą sprawę hipoteczną, gdy tymczasem oskarżona Kucharska zakomunikowała mu o zgonie brata, który zginął śmiercią samobójczą, czy też został zabity, jak wówczas powiedziałła. W trakcie tej rozmowy telefonem oskarżona mówiła mu, że zmarił brat nie był z żoną. Następnie rozmawiano w sprawach spadkowych po denacie, przy czym adwokat wyjaśnił oskarżonej, że żona

nie posiadająca rozrodu — dziedziczy normalnie. Kucharska przyjęła to do wiadomości i nie kładła większego nacisku na tę sprawę. W godzinę po tej rozmowie Kucharska ponownie telefonowała, że do kancelarii nie przybędzie, bo udaje się do mieszkania brata.

Na pytanie sędziów, świadek nie może stwierdzić, czy rozmowa telefoniczna była przez oskarżoną prowadzona W PODENKROWANYM TONIE. Świadek nie specjalnego nie uderzł, rozmawiał przez telefon tak, jak zwykle rozmawia się w takich ciężkich chwłach.

Następnie zeznawali policjanci. Przedownik policji Korczak był zawiadomiony o nagłym zgonie śp. Gierszewskiego, wobec czego dał znać o tym prokuratorowi, który zgodził się na wydanie zwłok rodzinie i nie przeprowadzenia obdukcji. Świadek zeznał, że przedświadczone pogrzebowe, który interweniował o nieprzeprowadzenie sekcji powiedział do świadka, że jeśli ZWŁOKI BĘDĄ PRZEWIEZIONE DO

LEKARZ **JAKUB RICKELS**
 WYGŁOSI ODCZYT — p. t. **ARTYZM I OBLĄKANIE**
 (Ca. II).
 Odczyt odbędzie się w najbliższym czasie. PROSEKTORIUM, TO W RODZINIE TEJ BĘDZIE TRAGEDIA, są to bowiem ludzie bardzo wpływowi. Świadek stwierdza, że pierwsze dochodzenia policyjne tyczyły się samobójstwa. Świadek posterunkowy Ratajczak pełnił służbę przy zwłokach i od służącej słyszał, że denat był zdenerwowany zapowiedzią wizytą oskarżonej Kucharskiej. Posterunkowy Świerczyński dyżurował przy zwłokach. O godz. 8-mej wieczór zjawiła się oskarżona Kucharska, oświadczyła, że jest siostrą denata, po czym wpadła w szpony. To zachowanie jej było naturalne. Świadek obserwował zachowanie się matki i żony Gierszewskiego, a czynił to z uwagi na tajemnicze okoliczności zgonu. Dalej zeznawał prozdownik Litwiński, który prowadził dochodzenia w sprawie tej zbrodni.

Berlin dąży do ekonomicznego uziarnienia Litwy

Warszawa, 20. 4. (Tel. własny Chwila) (1) Z Berlina donoszą, że wczoraj zaczęli się zjeżdżać do Berlina pierwsi delegaci honorowych gości zagranicznych, zaproszonych na 60-lecie Hitlera. Lista zaproszonych osób nie jest znana i odnosi się prawdopodobnie, że wbirow pierwotnym projektem, UDZIAŁ GOŚCI ZAGRANICZNYCH BĘDZIE RACZEJ SKROMNY i ograniczy się do wyższych wojskowych i ambasadorów zaprzyjaźnionych państw. Odnosi się to w pierwszym rzędzie do sojuszników Włoch — Japonii, które nie będą reprezentowane przez członków rządu. Poza Włochami, Japonią i Hiszpanią, Henzniejsze delegacje przysłał również niemieckie państwa. Uroczystość będzie trwała dwa dni.

Warszawa, 20. 4. (Tel. własny Chwila) (1) Z Kowna wyjechała do Berlina delegacja litewska na uroczystości 60-lecia Hitlera. Do delegacji należał naczelny wódz armii litewskiej gen. Raszkiński, burmistrz Kowna Mer-

Warszawa, 20. 4. (Tel. własny Chwila) (1) b. gubernator Kłajedy, Kurkawa. (1) Z Berlina donoszą, że wczoraj zaczęli się zjeżdżać do Berlina pierwsi delegaci honorowych gości zagranicznych, zaproszonych na 60-lecie Hitlera. Lista zaproszonych osób nie jest znana i odnosi się prawdopodobnie, że wbirow pierwotnym projektem, UDZIAŁ GOŚCI ZAGRANICZNYCH BĘDZIE RACZEJ SKROMNY i ograniczy się do wyższych wojskowych i ambasadorów zaprzyjaźnionych państw. Odnosi się to w pierwszym rzędzie do sojuszników Włoch — Japonii, które nie będą reprezentowane przez członków rządu. Poza Włochami, Japonią i Hiszpanią, Henzniejsze delegacje przysłał również niemieckie państwa. Uroczystość będzie trwała dwa dni.

Warszawa, 20. 4. (Tel. własny Chwila) (1) Z Kowna wyjechała do Berlina delegacja litewska na uroczystości 60-lecia Hitlera. Do delegacji należał naczelny wódz armii litewskiej gen. Raszkiński, burmistrz Kowna Mer-

Warszawa, 20. 4. (Tel. własny Chwila) (1) b. gubernator Kłajedy, Kurkawa. (1) Z Berlina donoszą, że wczoraj zaczęli się zjeżdżać do Berlina pierwsi delegaci honorowych gości zagranicznych, zaproszonych na 60-lecie Hitlera. Lista zaproszonych osób nie jest znana i odnosi się prawdopodobnie, że wbirow pierwotnym projektem, UDZIAŁ GOŚCI ZAGRANICZNYCH BĘDZIE RACZEJ SKROMNY i ograniczy się do wyższych wojskowych i ambasadorów zaprzyjaźnionych państw. Odnosi się to w pierwszym rzędzie do sojuszników Włoch — Japonii, które nie będą reprezentowane przez członków rządu. Poza Włochami, Japonią i Hiszpanią, Henzniejsze delegacje przysłał również niemieckie państwa. Uroczystość będzie trwała dwa dni.

Warszawa, 20. 4. (Tel. własny Chwila) (1) Z Kowna wyjechała do Berlina delegacja litewska na uroczystości 60-lecia Hitlera. Do delegacji należał naczelny wódz armii litewskiej gen. Raszkiński, burmistrz Kowna Mer-

Naszą b...
 W...
 JEROZOLIM „Chwila”. (Z...
 skim wyjazdem...
 stynny, wydany...
 dniu wczoraj...
 both na który...
 dłuższe przem...
 Oświadczył...
 LE PEWNY, Z...
 ZDECYDUJE...
 SOWAC OGG...
 SUNKU DO 2...
 NARODOWE...
 o zamierzeniu...
 ogłoszenia de...
 lestynie, dr...
 termin 6 m...
 stanowi ogrom...
 tywa Agencja...
 rządowi mem...
 się, aby spr...
 zignorowana...
 ZYDZI NIGD...
 SZTUCZNE...
 NARODU ZY...
 dowski prze...
 JESLI BĘD...
 CZYĆ WAL...
 PADNIE NA...
 RALNA AN...
 Dr. Weizma...
 pra konstr...
 tynuowana k...
 fiarność, j...
 my walczą...
 praca i wy...
 gazy trują...
 ODKRYC...
 POZNA...
 torium w O...
 astronomicz...
 cju jasnej) ...
 LYM OKIE...
 twierdzone...
 skim dnia...
 czornych” ...
 Komete...
 POLNOCI...
 BLIZU GW...
 MEDY.
 Blaskie...
 2 i pół w...
 KOCZ DŁU...
 Kometa p...
 kierunka...
 stopnie na...
 Komete...
 jasniejszyc...
 ostatnim 3...
 JUBIL...
 KATOW...
 tek dn 20...
 St. Wyspia...
 60-lecia pr...
 ki lwowian...
 ka artystka...
 seruje dran...
 śnięg”, w k...
 nana kreac...
 CZY...
 P. O. P...
 NORM? ...
 Tragedi...
 JEROZ...
 (2AT). W...
 galniny pra...
 we wtorek...
 wall się n...
 nowanym...
 Nimo...
 kracza 35...
 nim 430 o...
 ni w nies...
 „Asim” c...
 tu hafteki...
 acze znan...
 brań się v...
 Władze...
 z pasażer...
 zdolna pr...
 dla dzieci

Przed burzą - przed decyzją

W miarę tego, jak sytuacja na Morzu Śródziemnym i bój o Morze Śródziemne zbliżają się do stadium krytycznego, także zagadnienie Palestyny zostaje coraz głębiej wciągnięte w wir wielkiej polityki międzynarodowej. Nie będziemy może dalecy od prawdy, jeśli wyrazimy przypuszczenie, że ostatnie sensacyjne konferencje w Kairze, w których i prezydent organizacji syjonistycznej, prof. Weizmann brał udział poświęcone były także sprawie wspólnego frontu obronnego Palestyny i Egiptu na wypadek zbrojnych zawikłań na Morzu Śródziemnym. Wysłarczy przypatrzeć się mapie, aby dojść do wniosku, że Egipt i Palestyna, a szczególnie wybrzeże palestyńskie stanowią całość strategiczną i że Hajfa, Suez i Aleksandria stanowią łączące się ogniwa obrony wschodniego basenu Morza Śródziemnego. W przydziale ról w obrębie tego planu nie sposób wyliczyć elementu żydowski, w którego ręku znajduje się właśnie wybrzeże palestyńskie od Hajfy aż po Tel Awiw. Dwa główne ośrodki ludnościowe na tym wybrzeżu Hajfa i Tel Awiw opierają się o ludność żydowską, pierwsza poważnie, drugi — wyłącznie. Od Jaffy włącznie ku południowi wybrzeże, przeważnie puste i niezaludnione, znajduje się jednak w tych granicach, w jakich jest zaludnione, w ręku Arabów.

Jeśli rząd brytyjski dotąd zwięzła z ogłoszeniem swej decyzji, jeśli w parlamencie angielskim pojawiają się sugestie, które rządowi brytyjskiemu doradzają odłożenie tej decyzji, to wpływa na fakt ten bez wątpienia przede wszystkim obecna, napięta sytuacja, sytuacja, wśród której zupełnie nie wiadomo, czy działła nie będą grzmiały na Morzu Śródziemnym jutro czy pojutrze? W tej sytuacji zależeć musi Wielkiej Brytanii — jeśli bez złudzeń zamierzamy rzeczywistość — na zachowaniu sympatii i pomocy tak żydowski jak i Arabów. W rzeczywistości zagrożonych wojną, musimy także dwoić się, uważać za relatywnie najlepszą dla nas koncepcję angielską, bo druga i to jedyną drugą byłaby wyłącznie proarabska koncepcja. Jeśli zdaliśmy w tej chwili w ciężkiej walce politycznej, jaką stacza obecnie kierownictwo ruchu syjonistycznego, pozyskać Anglii, dla takiej dwoistej koncepcji, w ramach której — powiedzmy otwarcie — 50.000 Żydów zdolnych do stworzenia czynnej formacji wojskowej w Palestynie po stronie Anglii stanowić będzie realną pozycję w angielskim planie strategicznym, to ten moment, a nie inny odbić się musi także na naszą korzyść w decyzji politycznej Wielkiej Brytanii w sprawie Palestyny. W tych rachubach nie bez wagi jest także potencjał gospodarczy 450.000 Żydów palestyńskich. Cała trudność i skomplikowany charakter naszej sytuacji na tym właśnie polega, że Arabowie na których sympatii i czynnym poparcu Anglii nie mniej, albo raczej jeszcze więcej zależy i — jeśli trzeba spojrzećmy na sprawę — zależeć musi, nie chcą się zgodzić na tę dwoitowość polityki angielskiej, lecz jako cenę za swoją pomoc domagają się takiej interpretacji Deklaracji Balfoura, któraby Palestynę, bezsprzecznie przyrzeczoną Żydom, włączyła w orbitę niepodległych ziem arabskich. Wszystkie wysiłki naszej polityki syjonistycznej mają na celu stworzenie realnej przeciwwagi przeciw temu kuszeniu Anglii przez świat arabski. Elementów takiej realnej przeciwwagi po naszej stronie nie brak. Gdyby było inaczej, to Anglia byłaby się już zdecydowała. Nie trudno odgadnąć, jak by ta decyzja wypadła. Nie tylko my rozporządzamy pewnymi elementami tej realnej przeciwwagi, ale istnieje one po części i poza nami, w postulatach Francji i Turcji. Jedne i drugie każą Anglii temperować ustępliwość wobec Arabów. A i Arabowie widzą dzisiaj, że z pośród dwóch sprzymierzeńców, Anglii czy Italii mniejszym złem dla nich jest Anglia. Przykład z Albanii niechybnie poprawił nastawienie szanse Anglii w świecie arabskim. Trudno uwierzyć, aby Anglia

dopuszczała do tego, by Włochy z Jemnem zrobiły to samo, co zrobiły z Albanią, Anglia raczej „puści” Ibn Sauda na Jemen, tak jak go już raz od zupełnego zagarnięcia tego kraju powstrzymała.

Gdybyśmy dziś mieli w Palestynie milion, półtora miliona Żydów, gdyby wybrzeże od Hajfy aż po Ras en Nakura (granica Libanonu) do nas należało, gdyby wybrzeże południowe od Hajfy aż do Rafy było w naszym ręku, nasza sytuacja polityczna byłaby bez porównania lepsza. Ale skoro tak nie jest — analiza winy jest zupełnie bez-

podna w chwili niebezpieczeństwa — przyjaźń Anglii i Ameryki na to po-
 tawiać? Trzeba, przynajmniej częściowo za dowód przezorności polityki syjonistycznej ostatnich lat 20, że przynajmniej częściowo wybrzeże palestyńskie, znajdujące się dziś przeważnie w naszej ręce. Luki naszej realnej polityki w sprawie Palestyny wypełnić musi polityka żydowska odnośnie Palestyny poza nią. Kooperacja angielsko - amerykańska stwarza dla Żydów amerykańskich w znacznej mierze dogodną atmosferę, korzystniejszą dla nas oddziaływanie Ameryki na palestyńską politykę Anglii w ramach, w jakich to wzajemna

przebiegała. Obecność prezydenta Weizmana w Kairze zdaje się być między innymi rezultatem wglębnym objawem starania Anglii o utrzymanie kooperacji żydowsko - arabskiej w chwili niebezpieczeństwa dla Anglii.

Rząd mandatowy liczy się niechybnie w znacznym stopniu z nastawieniem ludności żydowskiej w Palestynie i stanowiskiem narodu żydowskiego na świecie. „Times”, które zaogółem nie notują obywateli wiadomości, zarejestrowały dokładnie ostatnie uchwały Konferencji Histadrutu, w których mowa o „non cooperation” na wypadek, gdyby rząd narządził Żydom palestyńskim rozstrzygnięcie sprzeczne z postulatami syjonizmu.

W sumie trzeba jednak dziś zaznaczyć, że rozstrzygnięcie waży się ciągle i chwile. Groźba wojny jest elementem, który podnosi dla Anglii znaczenie Arabów, ale równocześnie także znaczenie Żydów. O tym nie zapomnijmy. I dlatego spotęgamy wysiłki.

Nie wiemy, jaka będzie decyzja Anglii. Wojna pod Gibraltarem oznacza również wojnę na Wschodzie Morza Śródziemnego.

Może Palestyna znówu się znajdzie w ogniu walki i pożogi światowej...
 O to chodzi, abymy z burzy na Morzu Śródziemnym wyratowali ten skrawek kraju dla narodu żydowskiego.
 Jedno jest pewne: jeśli Żydów w Palestynie bronić będzie Eros Izrael zębami. Dziesiątki tysięcy Trumpeldorów powstana...

Dr. I. Schwarzbart.

Iwonek Zdrój

Książę wód Jodowych

WCZESNIJSZY PRZYJAŹN ZŁ. 155
 ZAPEWNI RYCZAŁ
 za 3-tygodniowy pobyt między 1 MAJA a 15 CZERWCA. Wszelkich informacji udzielamy odwrotną pocztą. DYREKCYJA

ARTRYTYZM CHOLEKINAZA H. NIEMOJEWSKIEGO

Proces Kucharskiej przy drzwiach zamkniętych

WARSZAWA, 23. 4. (Tel. własny „Chwili”) (f) Na wstępie wczorajszej rozprawy przeciwko Julii Kucharskiej, adw. Ettinger, który reprezentuje powództwo cywilne, wystąpił z wnios-

powstałe wniknąć z tej przemiany materii. Zjadając białymy brosur. Stosując siła

żenia zeznań, korzystają z dobrodziejstwa ustawy.

Z kolei zeznawał wywiadowca służby śledczej, Hlenko. Otrzymał on polecenie przesłuchania niektórych osób w związku z zabójstwem śp. Gerszewskiego. Świadek zeznaje, że m. i. przesłuchiwał służącą Kucharskich, Wiktorję Rafalską. Mówiła, że wie dużo i wszystko opowie, ale trępuje się o obecności innych osób. Wobec tego sprawozdano ją do osobnego pokoju i wtedy powiadziła, że polejżewa małżonka Kucharskiego o dokonanie zbrodni. Mówiła przy tym, że jest tego pewna w 95%. Rafalska powtórzyła słowa, które w przystępnie rozprawy miał do niej wypowiedzieć Kucharski: „Wikciu, Wikciu, już było tak blisko, a teraz znowu daleko”. Służąca opowiadała, że Kucharski wyprost się jej przyznał, że zoną, popeluita, mordęstwo. Zeznawała, dalej przed świadkami, kiedy Kucharski przyjechała do Komarowa, to w czasie krótkiej rozmowy z mężem zmieniła się wyraźnie na twarzy i posiniąta. Zeznania tego świadka pokrywały się bez reszty z tym, co Rafalska w piątek zeznawała w sądzie.

ZAKŁADY NAUKOWE ŻYD. TOW. SZKOŁY HANDLOWEJ
GIMNAZJUM KUPIECKIE
 dla absolw. 6 kl. szk. powsz. z egzam. wst. 1-ROczna

SZKOŁA ADMINISTR. - HANDL.
 (KURS ABITURIENTÓW)
 dla absolw. gimn. i liceów ogólnokształcących bez egzam. wstępnego 1-ROczna

SZKOŁA PRZYSPOB. KUP.
 dla absolw. 7 kl. szk. powsz. bez egz. wst. INFORMACJE i ZGŁOSZENIA w sekret. ul. Kolbatała 3, tel. 236-34, codziennie od 9 do 14 od 4 do 6

skiem, by sąd odniósł się do dyrekcji elektrycznej kolejki dojazdowej z zapytaniem, ile biletów do Komarowa sprzedana kasa na przystanku dnia 29 września, w którym to dniu oskarżona Kucharska między 10-tą a 1-szą wyjeżdżała.

Adwokat Nowodworski składa wniosek o ujawnienie ekspertyzy grafologa Kwicelińskiego, dotyczącej napisu na klatce schodowej w domu, w którym mieszkali Kucharscy — „Kucharscy złodzieje”. — Oba wnioski sąd uwzględnił.

Matka oskarżonego Kucharskiego oraz jego siostra, nehyliły się od zło-

Swiadek Wasilowska, właścicielka willi w Komarowie, zeznaje, że oskarżona Kucharska zakomunikowała jej, iż brat śp. Gerszewskiej popełnił samobójstwo przez otrucie, a mianowicie przez zażycie ciastka potasu. Samobójstwo popełnił po podjęciu z banku 20.000 zł.

Dalsza część rozmowy toczy się przy drzwiach zamkniętych. Sąd przesłuchał 4 lekarzy, którzy leczyli Gerszewskich, w tym dwóch wenerologów — którzy leczyli oboje małżonków.

Nieuwzględniony protest wyborczy.

Wysokie odznaczenie dla DEANNY DURBIN! ambasadorki wiosny na ekranie

(*) Na ostatnim posiedzeniu Akademii Filmowej w Nowym Jorku przyznano szereg nagród najbardziejym ludziom amerykańskiej X-tej Mxy. Wśród nagrodzonych znalazła się Deanna Durbin, ulubienka publiczności całego świata. Jury Akademii przyznało Deannie Durbin nagrodę za całokształt jej pracy w dziedzinie filmowej, za jej wielki talent i prostotę, za jaką odzwierca swe role na ekranie. Na statuetce, którą otrzymała Deanna Durbin z rąk prezesa Akademii reżysera Franka Capra i sekretarza Edgara Bergena znajduje się napis: „Ambasadorce wiosny na ekranie — widzowie!”

WARSZAWA, 23. 4. (Tel. własny „Chwili”). (f) Izba dla spraw wyborczych Sądu Najwyższego rozpatrywała protest przeciw wyborom do Sejmu okręgu 72 Kraków, powiat chrzanowski. Protest został uznany za nieuzasadniony i wobec tego nie uwzględniono.

Deficyt w handlu zagranicznym Niemiec.

WARSZAWA, 23. 4. (Tel. własny „Chwili”) (f) Z Berlina donoszą, że handel zagraniczny Trzeciej Rzeszy w marcu br. wykazuje deficyt w wysokości 23.700.000 marek. Import do Niemiec wyraża się kwotą 804.200.000 marek, zaś eksport 480.500.000 marek.

Sprawa ghetto ławkowego na seminariach aplikantów adwokackich

WARSZAWA, 23. 4. (Tel. własny „Chwili”) (f) W przyszłym tygodniu warszawska Otręzowa Rada Adwokacka rozwiakła ma sprawę głośnego, czennie do egzaminów aplikanckich,

Deanna Durbin odzwiera główną rolę w rozrywn filmie „FANNY NA WYDANIU”, zrealizowanym przez genialną parę — Hermana Kosterlitz i Joe Pasternaka. Według zgodnej opinii prasy i publiczności zagranicznej przemila Deanna stworzyła w „FANNY NACH NA WYDANIU” najlepszą kreację w swej karierze. Partnerują Deannie Durbin: Nan Grey, Helra Farrah, Robert Cummings, Charles Winniger i Felix Bressart, znany z filmu „Płotrud”. Zapowiedziana premiera „FANNI NA WYDANIU” wywołala zrozumiale zainteresowanie wśród wielkiej rzeszy wielbicieli Deanny Durbin.

ESKAPADA SZALEŃCÓW — Dave M. Beckenrotha — powieść palestyńska wyróżniona przez krytykę.

przyczym dopuszczenie do egzaminu uzależnione jest od frekwentowania seminarium. W niektórych grupach seminaria się nie odbywały to wprowadzenia ghetto. Obecnie Rada Adwokacka ma zdecydować.

Wspomnienie o przeszłości lwowskiej palestry

Mija 20 lat od śmierci dra Jakóba HOKOWITZA, jednego z najlepszych obrońców kariery we Lwowie, w czasach przed wielką wojną światową. — Obok dra Michala GREKA, wykwintnego i oryginalnego mówcy, znany był dr. Horowitz z sarkazmu, dowcipu, a prztem wielkiej wiedzy prawniczej i ogólnej, kultury, pracowitości i uczciwości. — Bronił nie dla zarobku, LECZ UPRAWIŁ OBRONĘ JAKO SZTUKĘ Z ZAMIŁOWANIEM.

W wielu wielkich procesach kryminalnych i politycznych bronił wspólnie z drem Grekiem i mawiał zawsze: „JA BUDUJĘ FUNDAMENTY, STAWIAM ŚCIANY I DACH, A GREK DAJE OZDOBKI ZEWNĘTRZNE DO GÓTOWEJ BUDOWY!”

Podczas gdy Grek był krasomowcą i aktorem w wielkim stylu, dr. Horowitz służył

Z LOGICZNEGO UJMOWANIA stanu faktycznego, z barwnego i dowcipnego przedstawienia go, z uchwycenia okoliczności, przemawiających za oskarżonym z taką wyrazistością, że cały misternie skonstruowany akt oskarżenia

PADAŁ JAK DOMEK Z KART, przyczem był mistrzem robienia

Z WIDLY IGŁY, tj. z wielkiego oskarżenia potrafił uczynić rzecz drobną, nie nie znaczącą i nie zasługującą na ukaranie. Pomagała mu jego dobrodusność, oryginalny sposób opowiadania i znajomość psychologii świadków i sędziów — czworo przysięgłych czy też sędziów — przytłoczone. Dowcipy jego podczas obron opowiadał były w całym kraju, a wytworzył taki nastrój na sali sądowej, że trybunał, przysięgli i publiczność zapominali o tym, że znajdują się w gnieździe.

W sprawie przed przysięgłymi w Tarnopolu przemawiał raz prokurator w ten sposób:

„PANOWIE PRZYSIĘGLI, NIE WIERZCIE OBROŃCIE, GDYŻ ON MUSI TAK MÓWIC I TO TYLKO DLATEGO, ŻE BIE-

RZE PIENIĄDZE OD OSKARŻONEGO!”

Dr. Horowitz w odpowiedzi na to: „Pan prokurator zdradził panom wielką tajemnicę, że ja biorę pieniądze, ale ja zdradzam panom również wielką tajemnicę, że pan prokurator także za darmo tu nie siedzi. Jest tylko mała różnica — pan prokurator bierze 500 koron, ja —

.....

Prozak od **BOLU GŁOWY**
DŁA OBRONCÓW I PAŃSTWA
KOWALSKINA
„STANIE SIĘ OBRONIE”
PRZY ZŁAZIENIU GRYPE I KATARZE

.....

miesiąc — JA BIORĘ 500 KORON, za miesiąc — KĄDY BIERZE TYLKO, ILE WART!”

Wszystcy wraz z prokuratorem w śmiech i atak był odparty. Gdy w jakiejś sprawie obrońca dr. Grek został ukarany grzywną 100 koron i natychmiast pieniądze te wyciągnął z portfela, aby je zapłacić, siedzący obok niego dr. Horowitz wstał i wychodząc, głośno powiedział:

„Mit einem abgestrafften Individuum sitz ich nicht auf einer Bank!”

Tymi słowy rozprószył przykry nastrój.

W słynnym procesie przeciw księdzu POŁOSZYŃCZOWI I GOLDBERGOWI, którzy rzekomo mieli wyzyskać słabość umysłową niejakiego Ossolińskiego, właściciela dóbr i nakłonić go do sprzedaży kilku majątków za bezcen — oskarżeni bronili się tym, że Ossoliński jest umysłowo zdrowy i majątki te sprzedał dobrowolnie i za cenę, którą byliby chcieli otrzymać, gdyby nie byli oskarżeni przez pośredników. Podczas rozprawy lekarze - psychiatrzy badali stan umysłowy Ossolińskiego, przyczem zadawali mu pytania tego rodzaju:

„Kiedy panował Kazimierz Wielki, kiedy było Powstanie Kościuski itp.”

Lekarze orzekli, że Ossoliński jest umysłowo upośledzony, a dr. Horowitz

jako obrońca tak bronił oskarżonych: „Zrana o godz. 10 przychodzi taki biedny Żyd — jak oskarżony Goldberg — do jaśnie pana-na weł; jaśnie pan śpi i biedny Goldberg czeka na ganku do godziny 12-tej, gdy pan Ossoliński wstaje i wychodzi na ganek.

„A dzień dobry jaśnie pana, czy pan sprzeda Wybranówkę?”

„Sprzedam, a ile dają?”

„Dadzą 200.000 koron, ale przepraszam jaśnie pana, kiedy był pierwszy rozbiór Polski, kiedy panował Bolesław Chrobry?”

„Czyż może taki faktor, jak Goldberg, gdy proponuje interes panu Ossolińskiemu — badać w pierw stan umysłowy jaśnie pana i czy można go winić i oskarżać za to, że przed zrobieniem interesu nie badał mózgu pana Ossolińskiego, co zresztą na nic by mu się zdało, gdyż i lekarze nie wiedzą dokładnie, czy jest jaśnie pan upośledzony na umyśle, czy nie!”

W pewnej sprawie o zgwałcenie dziewczyny na wsi nie było żadnego dowodu, jak tylko to, że widziano oskarżonego, wychodzącego z chaty z otwartymi spodniami.

„Gdyby to miał być dowód winy — mówił obrońca dr. Horowitz — „to mój szanowny pan kolega dr. Sch. (stary adwokat, który przypadkiem siedział na ławie obrońców) — siedziałby całe życie w kryminalu!”

Gdy pewnego razu bronił kobietę, oskarżoną o kradzież geśi — oskarżona na pu uwolnieniu dziękowała obrońcy za skuteczną obronę słowami:

„Pan tak ładnie mówił, że gdybym nie miała w domu smalec z tych geśi — to bym sama uwierzyła, że geśi nie zabrałam!”

W znanej przed laty sprawie adwokata dra Sowińskiego — oskarżony pu uwolnieniu tak samo zjawił się u dra Horowitza, rozplekał się i powiedział:

„Pan, tak wygadując, mnie oskarżył i stawiał mi zarzut, że sam ja, jak wy, miałem w moją niewinność!”

W tej samej sprawie dr. Horowitz w obronie zbijał około 15 punktów oskarżenia — a gdy doszedł do ostatniego — przyznał winę oskarżonego do tego punktu słowami:

„Ten punkt jest — prawda. Przy-

znaje! Ale co on mówi? Ze oskarżony zabrał dywanik wartości 5 koron. I za ten dywanik chcecie panowie wsadzić biednego oskarżonego do kryminalu?”

W sprawie kradzieży tak bronił oskarżonego:

„Kradzież porą noczą jest okolicznością obciążającą, gdyby kra-

MORSZYN
Zdroj
KRÓL POLSKICH ZDROJOWISK
Jedne źródła wód gorzkich
Nowoczesne urządzenie lecznicze
Komfortowy Dom Zdrojowy
TANI SEZON
MAJ - CZERWIEC

INFORMACJE: Zarząd Zdroju, Orbis, Wagons Lits Cook i Biura PAR

dział nastąpiła w dzień, mówiłby pan prokurator, że w jasny dzień oddził kraść. — Zatem w nocy —

W sprawie przeciw drowi Korkosowi i tow., oskarżonym o gwałt publiczny na zgromadzeniu w Stanisławowie i tow. Hausfriedenstrub — zakończeniu spoku (mira) dzmgoni — obrońca dr. Horowitz tak tronił:

(Dokończenie na str. 10-11.)

Wspomnienie o przeszłości lwowskiej palestry

FELIETON NAUKOWY

Teleskop-oblbrzym

Od kilku już lat buduje się w Ameryce kosztowno przeszło 30 milionów zł. olbrzymi teleskop, stanowiący cud techniki optycznej. Teleskop ten, zadaniem którego jest znaczne rozszerzenie części wszechświata dostępnego naszemu wzrokowi, ze względu na swe olbrzymie rozmiary budzi od dłuższego już czasu powszechne zainteresowanie. W niniejszym artykule podamy garść szczegółów, dotyczących się obecnego stadium budowy tego teleskopu-oblbrzymia.

Teleskop pod względem swej konstrukcji, przypomina olbrzymie zwierciadło wklęsłe. Zwierciadło takie wykonane jest zwykle ze szkła i powleczone cienką, odbijającą światło warstwą metalu lub używaną obecnie coraz częściej aluminium. Zwierciadło takie, skierowane na odległe przedmioty wytwarza powiększone obrazy tych przedmiotów, wskutek czego otrzymujemy je wrażenie, jak gdybyśmy te przedmioty oglądali ze zmniejszonej odległości. Ponieważ obrazy w takich zwierciadłach wytwarzają się na zasadzie odbicia światła od powierzchni zwierciadlanej, przeto teleskopy noszą też często nazwę reflektorów w odróżnieniu od lunet, które noszą nazwę refraktorów. Im większe są rozmiary refraktora czyli zwierciadła wklęsłego, tym znacznie jest powiększenie dają się za pośrednictwem takiego refraktora uzyskiwać Największy istniejący obecnie na świecie teleskop jest to 100-calowy reflektor (czyli zwierciadło o średnicy około 2,5 m), znajdujący się w obserwatorium astronomicznym na Mount Wilson w Ameryce. Pozo-

stający obecnie - w budowie omawiany tu teleskop ma to być 200-calowy reflektor czyli zwierciadło o średnicy około 5 m.

Budowa tego rodzaju olbrzymiego reflektora nastęrcza cały szereg znacznych trudności. Przede wszystkim szkło, z którego reflektor taki jest wykonany musi być doskonale jednorodne, w przeciwnym bowiem wypadku obrazy wytwarzane przez taki teleskop stały się niewyraźne i niekształtne. Z tego też powodu zwierciadło takie musi być wykonane z jednego bloku jednorodnego szkła. Jasnym zaś jest, że odlew bloku jednorodnego szkła, z którego ma zostać wykonane zwierciadło o 5-metrowej średnicy i którego ciężar wynosi około 20 ton nie należy do rzeczy łatwych i odlew taki nie odrzuć też ułd się. Po otrzymaniu takiego odlewu, szkła należy odlewać ten ochłodzić do temperatury pokojowej. Aby w danym bloku szklanym nie wytworzyły się podczas ostygania szkodziwe napiecia, które mogłyby wypłynąć na zniekształcenie obrazów, wytworzonych przez teleskop chłodzenie tego szkła musi się odbywać bardzo powoli. Chłodzenie bloku szklanego, z którego sporządza się omawiany tu 5-metrowy teleskop trwałoby przez czepo rok.

Dalszy etap pracy przy sporządzeniu teleskopu stawni wyszlifowanie w ostudzonim już bloku szklanym wklęsłą powierzchnię zwierciadła. Szlifowanie to odbywa się za pomocą sproszkowanego mianeratu o dostatecznej twardości, mianowicie t. zw. karborundu. Proces szlifowania

w omawianym tu wypadku odbywał się w ten sposób, że najpierw w danym bloku szklanym wyszlifowano zwierciadło o powierzchni kulistej (t. zn. w postaci czasy wierzchołku kulistej) o średnicy przeszło 1 m, następnie (kulistej) o średnicy przeszło 2 m, następnie (kulistej) o średnicy 2,5 m a wreszcie o średnicy 5 m. Aby dać pojęcie o ogromie pracy przy tym wykonanej, wystarczy wspomnieć, że podczas szlifowania tego 5-metrowego zwierciadła zużyto przeszło 20 ton karborundu, zaś ilość szkła usuniętego w czasie szlifowania z bloku szklanego wynosiła około 5 ton. Obecnie po wyszlifowaniu 5-metrowego zwierciadła wklęsłego kulistej dalsza praca szlifierska polega na nadaniu temu zwierciadłu kształtu parabolicznego oraz na wypolerowaniu i na pokryciu go cienką warstwą aluminium.

Aby obrazy wytwarzane przez reflektor były dostatecznie dobre, polerowanie to musi być przeprowadzone z dokładnością do małego ułamka milimetra.

Samie wykonanie 5-metrowego zwierciadła nie wyczerpuje jeszcze wszystkich ciadań przy budowie omawianego tu teleskopu. Ważną kwestią jest sprawa odpowiedniego umieszczenia go. Ze względu na wysoki koszt, związane z wykonaniem tego teleskopu należy postarać się o możliwość pełne wykorzystanie go. W tym celu, ponieważ teleskop ten jest przeznaczony do obserwacji astronomicznych, należało znaleźć dla niego pomieszczenie w okolicy, w której mógłby mało jest pochmuranych nocy. Wychodząc z tego założenia zdecy-

dowano się zbudować dla pomieszczenia omawianego tu 5-metrowego reflektora osobne obserwatorium w Palomar Mountain w Kalifornii. W miejscowości tej liczba pogodnych nocy w ciągu roku dochodzi do 300.

Sam teleskop w wypadku ni wypadku odbywał się nim obserwacji musi się dać swobodnie poruszać. Ponieważ zaś ciężar samego szkła wchodzącego w skład tego teleskopu przekracza 15 ton, przeto odpowiednie zmontowanie go nie należy do rzeczy łatwych. Reflektor ten ma zostać umieszczony w odpowiednim rustawoturny, które opiera się na ciężkich słupach stalowych, wkopanych w ziemię. Ciężar tego rustawoturny wraz z podtrzymującym go słupami stalowymi przekracza 500 ton.

Innym ciekawym szczegółem, związanym z pomieszczeniem omawianego tu 5-metrowego reflektora jest obróbianie kopuła o średnicy około 40 m, wznosząca się nad obserwatorium. Zadaniem tej kopuły jest ochrona reflektora od zewnętrznych wpływów oraz utrzymywanie możliwie jednostajnej temperatury we wnętrzu obserwatorium. Ostatni ten punkt jest ważny z tego powodu, aby nie dopuścić do małych nawet deformacji reflektora, znaczących przy niejednostajnym ogrzewaniu się oraz związanych z tym zniekształceń obrazów, wytwarzanych przez reflektor. W tym celu kopuła zbudowana jest z powdłownych ściąg odpowiednio izolowanych. Ciężar tej kopuły przekracza 1000 ton i co ciekawie jest za pomocą poćnięciem palca daje się (za pomocą odpowiednich motorów) obracać zupełnie swobodnie.

Omawiany tu teleskop (wraz z obserwatorium) ma zostać wykończony w zupełności w roku przyszłym.

Dr. J. Krejster.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....